Leto LXVIII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v torek, dne 16. januarja 1940 | Štev. 11 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Prazničnі dnevi v Zagrebu

Bivanje knežje dvojice med Hrvati se razvija v prisrčno manifestacijo jugoslovanske sloge in vzajemnosti

Hrvati so v nedeljo na veličastni način v svoji prestolici sprejeli Nj. kr. Visočanstvi kneza namestnika in njegovo soprogo kneginjo Olgo. »Slovenski dom« je izčrpno poročal o teh zgodovinskih dogodkih. Za tiste bravce, ki bi »Slovenskega doma« ne bili brali, ponavljamo na 2. strani glavne govore, ki so bili spregovorjeni pri tem zgodovinskem obisku, in sicer pozdravni govor voditelja Hrvatov dr. Vladka Mačka, nagovor hrvatskega metropolita dr. Alojzija Stepinca, pozdravni govor kmeta Baburiča in govor kneza-namestnika, ki ga prinašamo na 1. strani naše današnje izdaje.

Nedeljski sprejem

Knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta v nedeljo prišla na trodnevni obisk v prestolico Hrvatov, kjer sta bila slovesno sprejeta. V njunem spremstvu so bili dvorni minister Milan Antić, kraljeva adjutanta generala Nikola Hristič in Pavle Barjaktarović, polkovnik Klajić, ordonančna častnika major Ajdarič in kapetan Kulandžič ter dva uradnika kraljevske dvorne pisarne. Kneginjo Olgo je spremljevala dvorna dama Olga Lozanič.

V Zagrebu so knežjo dvojico pričakovali najvišji državni predstavniki in voditelji Hrvatov. Od vlade so bili prisotni sledeči ministri: predsednik vlade g. Dragiša Cvetković, podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, gradbeni minister dr. Krek, vojni minister general Nedić, zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković, prosvetni minister Boža Maksimović, pravosodni minister dr. Lazar Marković, finančni minister dr. Šutej, prometni minister ing. Beslić, minister za pošte dr. Torbar, notranji minister Stanoje Mihaldžič, minister Džafer Kulenović, minister dr. Čubrilović ter ministra brez listnice dr. Smoljan in dr. Konstantinović.

Na kolodvoru so knežjo dvojico pozdravili dr. Vladko Maček, ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašič in predstojnik mesta Zagreba Mato Starčević.

Od kolodvora dalje se je razvil sprevod po Zrinjevcu na Jelačičev trg, dalje skozi Ilico v Visoko ulico na Trg Stepana Radiča, kjer je bil drugi del sprejema. Knežja dvojica se je vozila v zgodovinski vpregi, ki so jo peljali štirje belci. Spremstvo je bilo prav tako v štirih konjskih vpregah. Knežji voz je obdajala konjenica »meščanske zaščite« v slikovitih uniformah, v špalirju pa je stalo vojaštvo, »kmetska zaščita« ter nepregledne množice naroda.

Na Trgu Stepana Radiča in sicer pred vhodom v cerkev sv. Marka je pričakoval knežjo dvojico hrvatski metropolit nadškof dr. Alojzij Stepinac, obdan od dveh škofov, unijatskega škofa dr. Njaradija in pomožnega škofa dr. Lacha, od stolnega kapitlja in številne duhovščine. Knežja dvojica je poljubila pastirski prstan nadškofov, nakar je sledil pozdrav, potem pa slovesna zahvalna pesem »Te Deum« v cerkvi sv. Marka. Pobožnosti sta prisostvovala knez namestnik in kneginja Olga s spremstvom.

Za tem je knežja dvojica odšla v banske dvore in skozi okno opazovala veličastni mimohod hrvatskih organizacij. Nastopila so pevska društva z mogočnimi himnami. Končno je kneza namestnika in soprogo pozdravil kmet Baburič, na kar je knez odgovoril z zgodovinskim nagovorom. Potem je 3.000 pevcev odpelo hrvatsko narodno himno »Lepa naša domovina«.

Ob zaključku mimohoda je dr. Maček oznanil skozi okno banskih dvorov, da je knez-namestnik pravkar podpisal uredbo o ustanovitvi hrvatskega sabora in o volivnem redu za volitve v hrvatski sabor.

Knez namestnik Pavle govori hrvatskemu narodu

Nj. Vis. knez namestnik je imel z balkona banskih dvorcev tale govor:

Veselim se, da se mi je nudila prilika, da v glavnem mestu Zagrebu naslovim svoje prisrčne pozdrave vam, dragi bratje Hrvati in po vas vsej banovini Hrvatski. Moje veselje je toliko večje, ker pada ta moj obisk na srečne dni, ko združeni Hrvati, Srbi in Slovenci v polnem medsebojnem zaupanju in vzajemni ljubezni gradijo tako vdano svojo lepšo bodočnost.

S skupno borbo v minulosti, z neprestano borbo skozi stoletja in z ogromnimi žrtvami Srbov, Hrvatov in Slovencev je obeležena in zgrajena naša jugoslovanska domovina. Ta borba v minulosti je dala junake borce in velike mučenike, ki so s svojimi žrtvami napisali najlepše strani naše zgodovine. Vsi ti naši napori in visoka nacionalna zavest našega naroda, ki se je vedno pojavila v resnih časih, nas navdaja z vero in zaupanjem, da smelo gledamo v svojo bodočnost.

Vprašanja, ki so delila naš narod, so zdaj uspešno rešena. Nadaljnja izgraditev naše države ne predstavlja posebnih težav. Na znotraj složni smo sami dovolj močni, da se upremo vsakemu zlu.

Sloga na znotraj in mir na mejah, to je bila moja stalna skrb.

Veselim se, da se s tega mesta lahko zahvalim za tako prisrčen in nad vse lep sprejem. Veselim se tudi, da v tako velikem številu vidim izrazite predstavnike hrvaškega naroda, naroda kršnih kmetov in hrabrih vojakov, služabnikov Boga in domovine. Današnji dan in ta sprejem naj bo dokaz, da smo šli po dobri poti.

Vaši cenjeni predstavniki, ki so tukaj zbrani naj bodo prepričani, da bom še nadalje uporabil svojo voljo in svojo moč, da bi delo sporazuma, ki so ga oni z vztrajnim delom in rodoljubnim trudom privedli do uresničitve, rodilo plod, ki ga vsi mi od njega pričakujemo za splošno srečo in napredek tako banovine Hrvatske kakor vsega našega sedaj tudi duhovno zedinjenega naroda.

Kneginja in jaz se toplo zahvaljujeva Baburiču za lepe besede, ki nam jih je naslovil. Živeli!

Zvečer je bila večerja v banskih dvorih na čast knežji dvojici. Povabljenih je bilo vsega 53 oseb, med njimi vsi člani vlade, vrhovni odbor Hrvatske seljačke stranke, nadškof dr. Stepinac, pravoslavni metropolit Dositej, poveljnik armadnega zbora general Nedeljković, zagrebški županski komisar Starčević, kipar Ivan Meštrović in nekaj drugih odličnikov.

Banov govor na slavnostni večerji

Zagreb, 15. jan. AA. Govor bana dr. Ivana Šubašiča na slavnostni večerji v banskih dvorih 14. januarja 1940 Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu in kneginji Olgi:

Vaši Visočanstvi! Srečen sem, da ta veliki dan, ki ga bo samo zgodovina našega naroda mogla vredno presoditi, kot domačin dvora hrvatskih banov dvignem to čašo in napijem Vašima kr. Visočanstvima.

Vajin prihod med hrvatski narod in v njegovo glavno mesto Zagreb je obdan z doslej še nedoživljenim obeležjem: pričakuje Vaju narod brez otrok in takorekoč brez žensk, resen in samozavesten v hrabrosti in odločnosti, miren v ljubezni. V očeh teh kmetskih junakov se zrcalita vaši Visočanstvi in sta srečni. Tako vrača z razumevanjem kmet priznanje svojih pravic in spoštovanje svoje človečanske časti.

Vsi politiki in narodni prvaki, ki se jim je posrečilo iz ljubezni do svojega naroda zatreti v sebi čustvo osebne slave in težnjo po gmotnih dobrinah, lahko z moško odkritostjo gledajo v Vajijinih delih popolnost državniške modrosti in herojske odločnosti. Ustreči upravičenim narodnim zahtevam, pomeni oboroužiti narod z vsemi instrumenti, ki jih je človeški um mogel ustvariti, instrumenti, ki so neobhodno potrebni za nagel napredek uma in srca in za telesno moč obrambe. Vi, Visočanstvo, to tudi delate s precizno premišljenostjo. Po tej poti se stopa k uresničenju hrvatske državnosti, kar mi daje vizijo, ki jo smelo podajam pred Vašima Visočanstvom in pred vami, gospodje zastopniki hrvatskega, srbskega in slovenskega naroda:

V temni zimski noči se odpirata dva groba: eden na vzhodu naše države drugi na zahodu. Iz enega vstaja Karagjorgje, iz drugega Matija Gubec. Oba stopata na to sveto zgodovinsko mesto, kjer mi stojimo na Markovem trgu. Oba stopata k prestolu, ki je simbol vsega gorja in trpljenja našega naroda, k prestolu Matije Gubca. Prestol ni ozarjen z ognjem, ali kljub temu je ostal blesteč stoletja in stoletja do danes ,ker ga je takšnega storila duša naroda. Matija Gubec nosi krono, in spet pripomnim, ne v lesku ognja, ampak v lesku, kakršnega more ustvariti samo ljubezen. Matija Gubec nosi krono in se sreča s Karagjorgjem in kakor v zahvalo za dela, storjena hrvatskemu narodu na tem mestu, mu daje svojo krono ljubezni, zvestobe in udanosti.

Dvignem čašo, zdaj ne v zahvalo ampak v pozdrav Vašim delom, Visočanstvo.

Naj živi kralj Peter, Vaši Visočanstvi in ves kraljevski dom!

Ponedeljske slavnosti:

Služba božja v srbski pravoslavni cerkvi

Zagreb, 15. jan. AA. Čeprav se je slovesna služba božja v srbski pravoslavni cerkvi v Zagrebu imela začeti ob 10 dopoldne, so se že ob 9 začele priprave za sprejem visokih gostov. Zbral se je tudi ves odbor srbske pravoslavne cerkvene občine s predsednikom Mikasinovičem na čelu.

Ob 9.15 sta prišla v cerkev upravnik dvora brigadni general Leko in šef protokola zunanjega ministrstva dr. Frangeš.

Ob 9.30 so prispeli v cerkev poveljnik 4. armade general Peter Nedeljković, poveljnik savske divizije in poveljnik mesta divizijski general Marko Mihajlović, načelnik štaba 4. armade generalštabni brigalni general Ant. Lokar. V njihovem spremstvu sta bila načelnik štaba savske divizije, major za generalštabne zadeve Marković in ordonančni častnik.

Kmalu nato je prispel minister za vojsko in mornarico general Milan Nedić v spremstvu kabinetnega šefa polkovnika Masaloviča. Medtem so začeli prihajati tudi ministri: notranji minister Stanoje Mihaldžič, minister za telesno vzgojo Jevrem Tomić, kmet. minister Branko Čubrilović, minister za socialno politiko Srdjan Budisavljević in minister pri predsedstvu vlade Mihajlo Konstantinović. Prosvetni minister Boža Maksimović je prišel z gospo in hčerko.

Kmalu nato je prišel tudi predsednik vlade Dragiša Cvetković s kabinetnim šefom in v spremstvu pravosodnega ministra L. Markoviča.

Ob 9.45 se je formiral špalir. Pri vhodu so stali člani predsedstva cerkvene občine z zagrebškim metropolitom Dositejem. Poleg njega so bili protojerej in svečeniki ter protodijakon, ki je imel v roki prižgano svečo. Na koru je bil zbran kompletni zbor Srbskega pevskega društva.

Kmalu po 10 so zvonovi napovedali prihod Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla. Pred cerkvijo se je bila zbrala množica ljudi, ki je z velikim veseljem pričakovala visokega gosta. Nj. kr. Vis. knez namestnik je prišel v spremstva bana banovine Hrvatske dr. Šubašiča, ministra dvora Milana Antiča, prvega adjutanta Nj. Vel. kralja generala Hrističa in adjutanta generala Barjaktaroviča.

Pri vhodu v cerkev sta sprejela Nj. kr. Vis. kneza namestnika predsednik cerkvene občine Mikasinović in notranji minister Stanoje Mihaldžič. Predsednik cerkvene občine Mikasinović je pozdravil visokega gosta s temi besedami:

Pozdrav pravoslavne cerkvene občine

Vaše kr. Visočanstvo! Kot predsedniku srbske pravoslavne cerkvene občine zagrebške mi je čast pozdraviti Vaše kr. Visočanstvo pri vstopu v ta sveti hram z dobrodošlico. Verniki te cerkvene občine so polni iskrene vdanosti in ljubezni do Nj. Vel. kralja Petra II., do Vaših kr. Visočanstev in do vsega kr. doma ter čutijo veliko zadovoljstvo in srečo, ker se jim je danes ponudila priložnost, da lahko pozdravijo Vaše kr. Visočanstvo z molitvijo Bogu za dolgo življenje, zdravje in srečo Nj. Vel. kralja Petra II., Vašega kr. Visočanstva in vsega kraljevskega doma. Živel kralj Peter II.! Živelo Vaše kr. Visočanstvo!

Po njegovem govoru je protodijakon pokadil visokega gosta z kadilom, nato je pa Nj. kr. Vis.

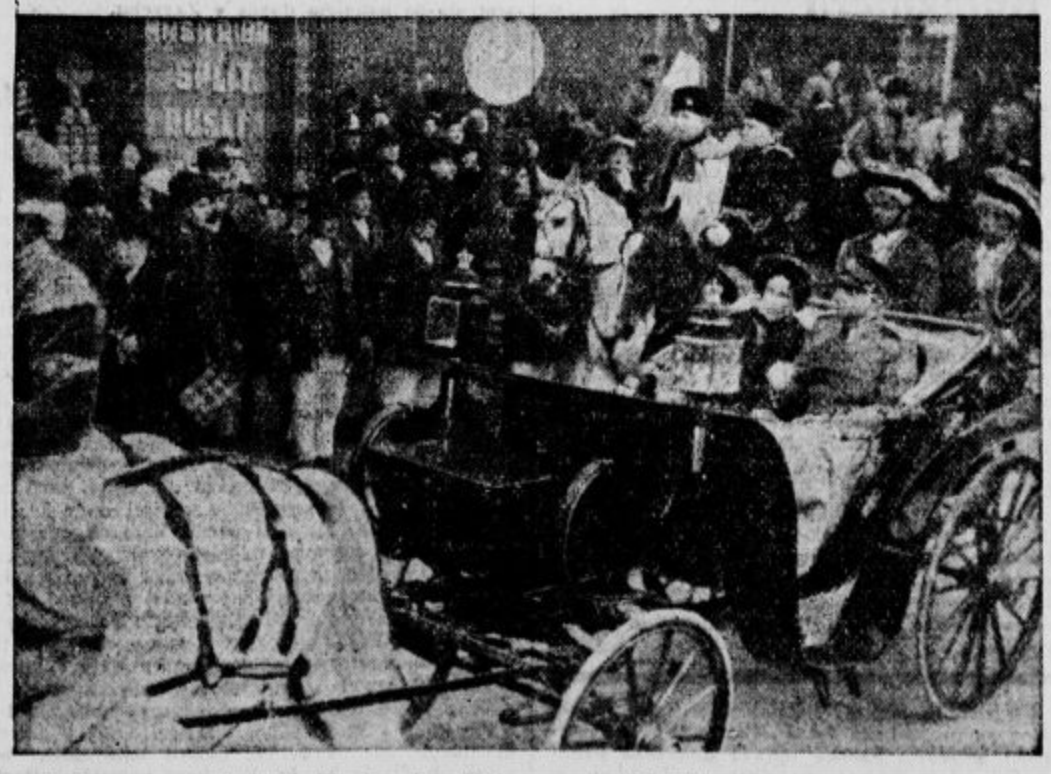

Nj. Vis. knez namestnik in Nj. Vis. kneginja Olga se v odprti kočiji peljeta med špalirjem občinstva v bansk e dvore

Vodja kmetov se na kolodvoru poklanja Nj. Vis. kneginji Olgi in visokima gostoma želi dobrodošlico

Zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac pred vhodom v cerkev sv. Marka v Zagrebu pozdravlja visoka gosta

knez namestnik krenil skozi špalir veledostojanstvenikov do oltarja. Spredaj je stopala duhovščina, za njo Nj. kr. Vis. knez namestnik, nato ban banovine Hrvatske Šubašič, minister dvora Antič in prvi adjutant general Hristič ter adjutant general Barjaktarovič. Nj. kr. Vis. knez namestnik je stopil na desno stran pred oltar. Za njim sta zavzela prostora upravnik dvora general Leko in predsednik pravoslavne cerkvene občine. Na levi strani je stal ban banovine Hrvatske Šubašič. Predsednik vlade Dragiša Cvetkovič je stal na čelu članov kr. vlade.

Med službo božjo je pel zbor Srbskega pevskega društva v Zagrebu. Protodijakon Miladinovič je zapel »Mnogaja leta za Nj. Vel. kralja Petra II.« nato pa je molil molitev za srečo in dolgo življenje Nj. kr. Vis. kneza namestnika in kneginje Olge, pri čemer se je obrnil k Nj. Vis. knezu namestniku in se priklonil. Te molitve je spremljal pevski zbor. Nato je metropolit Dositej pristopil k Nj. kr. Vis. knezu namestniku in mu ponudil križ, ki ga je Nj. kr. Vis, knez namestnik poljubil in se prekrižal. Metropolit Dositej je želel namestniku dobrodošlico in mu izrazil najlepše želje za kneza namestnika, kneginjo Olgo in njune otroke. Knez namestnik Pavle se je za te tople besede zahvalil.

Po končani službi božji je knez namestnik zapustil cerkev s svojim spremstvom. Pri izhodu je kneza namestnika sprejela velikanska množica ljudi in ga viharno in navdušeno pozdravljala.

Avdijence

Zagreb, 15. januarja. AA. Danes 15. januarja ob 11 je Nj. kr. Vis. knez namestnik blagovolil sprejeti v avdienci bana banovine Hrvatske dr. Šubašiča s predstojniki oddelkov banovine. Ob 11.15 je Nj. kr. Vis. knez namestnik sprejel v avdienci dr. Vladka Mačka, podpredsednika vlade s senatorji inž. Avgustom Košutičem, dr. Jurjem Krnjevičem, Večeslavom Vilderjem in Savo Kosanovičem. Ob 11.30 je Nj. kr. Vis. knez namestnik sprejel nadškofa dr. Stepinca. Ob 11.40 je Nj. kr. Vis. knez namestnik sprejel Mata Starčeviča, poverjenika za mesto Zagreb.

Zagreb, 15. januarja. AA. Pri sprejemu bana banovine Hrvatske dr. Ivana Šubašiča s predstojniki oddelkov je Nj. kr. Vis. knez namestnik blagovolil podariti iz lastnih sredstev 300.000 din kot podporo siromakom.

Snoči veličasten ognjemet

Zagreb, 15. jan. b. Nocoj ob 8 je bil na čast visokih gostov prirejen na Griču velik ognjemet, ki je nadvse veličastno uspel. Pri tej priliki se je v svetlobi prikazal tudi lik visokega gosta kneza namestnika Pavla.

Ob 8. 30 zvečer je bila slavnostna predstava v gledališču, ki sta ji prisostvovala Nj. kr. Vis. knez namestnik in kneginja Olga. Predstave so se udeležili najvišji predstavniki hrvaškega kulturnega in političnega življenja.

V teku jutrišnjega dne bosta visoka gosta obiskala nekatere socialne ustanove. Jutri večer pa bo v hotelu »Esplanade« ples.

Čajanka v banskih dvorih

Zagreb, 15. jan. b. Danes ob 4 popoldne je priredil ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašič s svojo soprogo Vlasto svečan sprejem na čast Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge. V prostornih banskih dvorih se je zbralo nekaj sto najuglednejših predstavnikov hrvatskega kulturnega in gospodarskega življenja z najvišjim zagrebškimi odličniki ter z vsemi predstavniki tiska.

Nj. kr. Vis. kneginja Olga je goste pozdravila in se z njimi rokovala. Njo je spremljal ban dr. Šubašič. Za njo je bil Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle v spremstvu dr. Reberskega in sprejemal pozdrave posameznikov. Vsi gostje so bili počaščeni s čajem. Knez namestnik in kneginja Olga sta se v dvorani nekaj ur pogovarjala z najvišjim predstavniki mesta Zagreba.

Osebne novice

Belgrad, 5. jan. AA. S kraljevim ukazom so upokojeni: Ana Sivko, kontrolorka pošte Velenje; Martin Tratenšek, višji kontrolor pošte Maribor 2; Edvard Hofman, višji kontrolor v Ljubljani; Franjo Olivčič, kontrolor pošte Ljubljana 1; Viktor Vagner, inspektor pošte Celje; Mihael Luznar, inspektor pošte Ljubljana 1; Vincenc Ločičnik, inspektor pošte Maribor 2; Matko Kumer, inspektor pošte Maribor 1; Josip Savrič, inspektor pošte Maribor 1; Andrej Doljak, inspektor pošte Maribor 1 in Karel Kumar, višji kontrolor pošte Maribor 1.

Za višjega kmetij. svetnika na banski upravi v Ljubljani je povišan v 4-II Matko Brnčič.

Pozdravni govori ob prihodu knežje dvojice v Zagreb

Hrvatski ban pozdravlja knežjo dvojico

Ban banovine Hrvatske dr. Šubašič je pozdravil Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in Nj. Vis. kneginjo Olgo z naslednjim govorom:

»Vajini kr. Visočanstvi! Stoletja so vihrala nad Zagrebom in vsem hrvaškim narodom ter zapustila globoke brazde, ki izpolnjujejo našo zgodovino, v časih v veliki slavi, včasih v težkih borbah. Narod, skromen v življenju, prosvetljen in občutljiv v miru, zaveden v poštenju, hraber in močan v žrtvi, se ni nikoli umazal z osvajanjem in ni nikoli v težkih trenutkih upognil koleno ter se dal zlomiti. To so odlike vsega našega plemena, to je bistveno obeležje tudi hrvaškega naroda v sredini, v katero ta trenutek prihajate. Stoletne borbe, trpljenje in žrtve, označujejo hrepenenje po svobodi, v kateri imajo narodi možnost popolnega razvoja in ustvarjanja v vseh panogah njihovega življenja. Vaše Visočanstvo vodi kot krmar ladjo kraljevine Jugoslavije in njeno usodo v časih, ko človeštvo in Evropa drhtita za svojo bodočnost in bodočnost vseh narodov. Svoji zemlji ste ustvarili mir. srečo in blagostanje. V globokem razmišljanju o spornih vprašanjih je vaša prefinjena umetniška duša in ustvarjajoča vaša državniška sila v najtežjih trenutkih narodnega življenja dala mir hrvaškemu narodu. Tako ustvarjate moč nezlomljive kraljevine Jugoslavije. Hrvaški narod, ki je stoletja s svojim delom stremel za blagostanjem, poštenjem in pravičnostjo, je ta trenutek ves prevzet občutkov za Vašo kr. Visočanstvo ter vam izraža istočasno svojo globoko hvaležnost. Naj živi Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle! Naj živi Nj. kr. Vis. kneginja Olga!

Nj. kr. Vis. knez namestnik je odgovoril: »Zahvaljujem se vam najlepše«.

Nagovor nadškofa dr. Stepinca

Ob vhodu v cerkev sv. Marka je Nj. kr. Vis. pozdravil zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac s sledečim govorom:

Vaša kr. Visokost! Veselim se, da lahko Vaši kr. Visokosti dam s svojim pozdravom danes dokaz o pieteti, s katero katoliška Cerkev spoštuje oblast in njene nositelje. Veselim se, da Vam lahko nudim ta dokaz tukaj ob vhodu v ta hram, danes, ko je človeštvu tako potrebna avtoriteta. Lahko zagotovim Nj. kr. Visočanstvo, da me ni k temu prisilil samo sedanji težki čas, temveč tudi zavest, da mi je kot katoliškemu škofu sveta dolžnost govoriti tudi takrat, kadar bi mogoče drugi molčali, da imam pravico in dolžnost izreči škofovsko besedo. Da, katoliška Cerkev spoštuje avtoriteto in jo obdaja s sijajem ali bolje, ona kaže na sijaj, ki pada na njo in dokazuje njen nadzemeljski izvir. Toda katoliška Cerkev jasno opozarja tudi na to, da je edino varni temelj vsake avtoritete v spoštovanju Boga. Da, ločiti avtoriteto od Boga s preziranjem njegovih zapovedi, prekoračiti kompetence in vtikavati se v tuje pravice Cerkve ali pravice naroda, lastnega ali tujega, pomeni za vsakega nositelja oblasti sekati vejo, na kateri se dviga, rušiti temelj, ki nosi njegov lastni prestol. Zaradi tega mi je drago, da lahko v Vaši Visokosti pozdravim na vratih starodavnega hrama, čigar stolp kakor prst božji vabi naš pogled k nebu in nam govori besede utelešenega Boga: Ne bi imel nobene oblasti nad menoj, če ti ne bi bila dana od zgoraj! V vsakem človeku, v vsaki krščeni duši se na svoj način vtelesi Bog. Zaradi tega je tudi za samega Boga pisano: Z velikim spoštovanjem upravljaš nad nami! Zato naj vsak od nas, ki ima nad ljudmi oblast, duhovno ali svetno, uporablja to oblast »quasi pationem rediderit Deo«, kot človek, ki bo polagal strogo račun Bogu. Zaradi tega mi je zelo drago, da lahko pozdravim Vašo kr. Visokost ob vhodu v ta starodavni hram, ki je stoletna priča one neizkoreninjene zavesti, one nenadkriljive vere v božjo pravico in pravico, ki živi v hrvaškem narodu, ob vhodu v ta starodavni hram, ki s svojim stoletnim izkustvom priča, da je vsak poizkus gaziti pravico hrvaškega naroda, ta delčič, dasi mali, božjega prava končal s porazom onih, ki so pozabili, da ni pravice in ni oblasti proti večnemu in velikemu Bogu in proti njegovim odredbam.

Zelo mi je drago. Vaša kr. Visokost, da Vas lahko pozdravim na pragu tega hrama božjega, ker so mi ti Vaši koraki dokaz Vaše iskrene želje, da bi bila oblast dostojna njenega izvira, ter da bodo usmerjeni k Njemu kot cilju. Ti koraki so dokaz Vaše globoke zavesti odgovornosti, ki obremenjuje vsakega nositelja oblasti. Oni so mi dokaz ponižnega priznanja, da brez Boga in brez božje pomoči ne more nihče ničesar. V tem smislu Vas, Vaša kr. Visokost, prisrčno pozdravljam in prosim Boga, da bi tako oni, ki so na oblasti, kakor oni, ki morajo biti oblasti pokorni, bili in postali dostojni služabniki onega Boga, ki je Resnica in Pravica, Ljubezen in Mir.

Pozdravni govor dr. Mačka

Podpredsednik vlade dr. Vladko Maček je pozdravil Nj. kr. Visočanstvi kneza namestnika in kneginjo Olgo na glavnem kolodvoru v Zagrebu s temle govorom:

Vaše kr. Visočanstvo! Ves vesel sem, da lahko Vaše kr. Visočanstvo z družico Vašega življenja Nj. kr. Vis. milovidno kneginjo Olgo pozdravim v glavnem mestu Hrvaške in vseh Hrvatov v imenu vsega hrvaškega naroda. Vaše kr. Visočanstvo odlikujejo tri vrline, ki se redko najdejo pri ljudeh. Prva je čut pravičnosti, druga modrosti in tretja hrabrosti. Vašemu čutu pravičnosti se imamo zahvaliti, da ste mogoče Vi prvi uvideli, da so zahteve hrvaškega naroda upravičene. Vaši modrosti se moramo zahvaliti za prepričanje, da je rešitev kraljevine Jugoslavije v zadovoljitvi zahtev hrvaškega naroda, Vaši hrabrosti pa se imamo zahvaliti, da ste gordijski vozel mško presekali z eno samo potezo. Zato Vas hrvaški narod sprejema z razširjenimi rokami ter želi skozi moja usta srečno bivanje. Živel knez namestnik! Živela kneginja Olga!

Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je odgovoril: Vaše besede so me zelo ganile. Nenavadno srečen sem, da se nahajam danes v Zagrebu.

Kmet Tomo Baburič pozdravi v imen hrvat. naroda

Pred bansko palačo je Nj. kr. Vis. kneza namestnika pozdravil kmet Tomo Baburič s sledečim govorom:

Vaše Visočanstvo! Velika čast je za mene in veselje, da Vas kot kmet in hrvaški narodni zastopnik pozdravljam, ko kot knez namestnik prvič prihajate v glavno mesto Hrvatske in vseh Hrvatov. Pozdravljam Vas kot dalekovidnega in iskrenega pospeševatelja politike mednarodnega miru na eni in politike enakosti in enakopravnosti ter bratskega sodelovanja med hrvaškim in srbskim narodom na drugi strani. Mi hrvaški kmetje dobro vemo, da ste se Vi trudili, da pride do sporazuma. Vaša velika zasluga je, da so Hrvati, Srbi in Slovenci pričakali današnje težke mednarodne razmere pomirjeni in ozko sodelujejo pri ureditvi notranjih vprašanj in ohranitvi miru ter graditvi boljše bodočnosti v skupni nam kraljevini Jugoslaviji. Hrvaški narod Vam odgovarja z udanostjo in zvestobo in boste zato pri svojem neumornem delu za ohranitev miru in pravice ter politike enakopravnosti vedno imeli podporo hrvaškega naroda. Ko sedaj prvič kot vršilec kraljevske oblasti Vaše Visočanstvo stopa na sveta tla v Zagrebu na trgu Stjepana Radiča Vam v imenu hrvaškega naroda želim, da uspešno pripeljete k cilju poltiiko miru in bratskega sodelovanja ter Vam in Nj. Visočanstvu kneginji Olgi v imenu hrvaškega naroda želim: Dobro nam došli! ter vzklikam Živela Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga.

Izjava dr. Mačka o volitvah, banovinah in zakonu o tisku

Nato je predsednik vlade dr. Maček sprejel predstavnike domačega in tujega tiska. Časnikarji so ga obkolili in ga navdušeno pozdravljali. Časnikarji so želeli Mačkovo izjavo o obisku.

Dr. Maček: »Nimam posebnih vtisov. Bilo je lepo, svečano, najbolje od vsega je to, da je pri tej priliki ravno v Zagrebu Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle podpisal volivni zakon za hrvatski sabor. Zakon bo morda že danes, najpozneje pa jutri razglašen v narodnem časopisju in bomo imeli priliko presoditi, kako je liberalen. Kdorkoli na področju enega sodnega stola zbere sto podpisnikov, lahko postavi svojo kandidatno listo. Na področju okrožnega sodišča ali sodnega stola je namreč istočasno tudi volivni okraj. Samo v dveh slučajih smo združili po dva sodna stola skupaj zaradi tega, da ne bi bili okraji premajhni. Tako smo področje sodnega stola Sušak priključili sodnemu stolu Ogulin, področje sodnega stola Dubrovnik pa sodnemu stolu Mostar. Drugače bo glasovanje tajno s kroglicami. Vse delo, pričenši od sestave volivnih list opravijo sodišča. Stol sedmorice odreja končno kandidate, izdaja izvoljenim poslancem mandate in ni nobene verifikacijske razprave več.«

Časnikarji: »Gospod predsednik, kdaj pa bi mogle biti po Vašem mnenju volitve?«

Dr. Maček: »Vsekakor se bom trudil, da bodo čimpreje razpisane. Razume se pa, da sam o tem ne odločam. Beseda je o volitvah za hrvatski sabor.«

Časnikarji: »Ali bodo preje saborske volitve ali volitve za narodno skupščino?«

Dr. Maček: »Mislim, da bodo nekako istočasno razpisane. Verjetno pa je, da bodo volitve za hrvatski sabor preje, ker po volivnem zakonu ni potreben tako dolg rok, da se tehnično izvede celoten posel glede postavitve list in izvedbe volitev.«

Časnikarji: »Za narodno skupščino lahko skrajšate rok treh mesecev.«

Dr. Maček: »Po sedanjih predpisih to delo lahko traja 6 tednov, toda za hrvatski sabor je tak rok, da se volitve razpišejo tudi v 14 dneh.

Časnikarji: »Gospod predsednik, ali morajo biti kandidati s področja banovine?«

Dr. Maček: »Samo da je domačin katere občine banovine Hrvatske. Aktivno pravico glasovanja bodo imeli možje, ki so izpolnili **24. leto**, pasivno pa možje, ki so izpolnili **30. leto**.«

Časnikarji: »Ali bodo imele tudi ženske volivno pravico?«

Dr.Maček: »Za sedaj ne.«

Časnikarji: »Kako je to, gospod predsednik, da za ostalo področje države velja 21. leto za pridobitev volivne pravice?«

Dr. Maček: »Naše mnenje je, da »je človek v banovini Hrvatski zrel za politiko šele s 24. letom, a oni preko mislijo, da je zrel tudi preje.«

Časnikarji: »Kako je z ostalimi banovinami o delni preureditvi države?«

Dr. Maček: »O tem se bo razpravljalo, ko bo sklicana skupščina.«

Časnikarji: »Zakaj ne preje?«

Dr. Maček: »Preberite tekst sporazuma. Jasno je rečeno, da mora skupščina, ko bo izvoljena, pripraviti vse za preureditev države. Potem pridejo na vrsto ostale banovine.«

Časnikarji: »Kaj je z zakonom o tisku?«

Dr. Maček: Zakon o tisku je zelo težka zadeva. Smo tako rekoč v vojnem stanju, tako da se skoraj, kar se tiče zunanje politike, ne more dovoliti, da bi vsak pisal, kar hoče. Zaradi tega si razbijamo glave, kako naj bi izdali generalni tiskovni zakon, da pa na drugi strani preprečimo, da ne bi tisk pokvaril linije zunanje politike. Moje osebno mnenje, ponavljam, samo moje osebno mnenje je, da je bolje z zakonom o tisku malo počakati in ublažiti samo dosedanji način cenzure, kakor sprejeti nov tiskovni zakon, ki zaradi mednarodnega razmerja ne bi mogel biti dovolj idealen. Ponavljam še enkrat, da je to le moje čisto osebno mnenje. Kaj se bo storilo, pa vam zaenkrat še ne morem povedati.«

Časnikarji: »Prosimo vas, gospod predsednik, kadar boste delali na tem zakonu, da povprašate časnikarje za mnenje.«

Dr. Maček: »Prosim, toda vedite, kar se tiče tega vprašanja, je stvar taka-le: Če hočete, da zakon ne bo nikdar izdelan, potem vprašajte za mnenje ali pa skličite anketo, pa boste dobili toliko nasprotujočih si mnenj, da ga ne boste mogli nikdar dokončati.«

Časnikarji: »Ali bodo imele manjšine iste pravice v banovini Hrvatski?«

Dr. Maček: »Vsekakor. Rekel sem, kdor bo zbral na področju okrožnega sodišča vsaj sto glasov, lahko postavi svojo listo.«

Časnikarji: »Brez ozira na politične stranke, gospod predsednik?«

Dr. Maček: »Neodvisno od političnih strank, vsak osebno. Torej ni ovire, da Madžar, ako zbere sto volilcev, ki mu bodo podpisali listo, lahko to listo postavi in nihče ne bo vprašal, ali je ta lista madžarska ali nemška ali hrvaška. Listo mora sodišče odobriti.« Nato se je dr. Maček poslovil.

Glasovi listov o knežjem obisku

Zagrebški list prinaša uvodnik svojega ravnatelja in prvaka HSS dr. Žige Šole. Pisec pravi v tem članku med drugim: Včerajšnji sprejem je lahko vsakogar prepričal, da hrvatski narod ne pozablja nikogar, kdor ga je razumel in kdor mu je pomagal do njegove svobode. Včeraj je hrvatski narod pokazal, da je vsak čas pripravljen braniti svojo narodno skupino pred vsakim napadalcem.

Hrvatski dnevnik je v nedeljo prinesel s slikama kneza namestnika Pavla in kneginje Olge na vsej prvi strani uvodnik svojega urednika dr. Jakovljeviča, kjer govori o odgovornosti voditeljev držav. Nato pa pravi: »Kolikor težji so časi, toliko večja je njihova odgovornost in njihov položaj tem manj zavidanja vreden. Jugoslavija more zapisati ta svoj veliki dobitek, ker je prav v tem zadnjem času dobila za upravnika urejenega in kulturnega človeka, ki je v svojih dejanjih umerjen, ki se ne prnagli, ki pa, kadar dožene resnico, ima pogum, da jo s svojim dejanjem potrdi. Nj. kr. Vis. knez Pavle, ki mu je usoda določila, da je prevzel vodstvo zadev Jugoslavije v prehodni dobi razvoja mednarodnih in meddržavnih odnošajev, je pokazal svojo pronicavost že leta 1934, ko je spustil v svobodo drugo zgodovinsko osebnost, vodjo hrvatskega naroda dr. Mačka, ne da bi bil od njega zahteval niti to, naj sam prosi za uničenje nepravične kazni. Inteligentni knez namestnik se je že ob tej priliki pokazal dobrega psihologa, prihodnjost pa je pokazala, da mu tega dejanja ni bilo treba obžalovati. Dediščina sistema, ki je bil globoko zasovražen v srbskem in v slovenskem, zlasti pa v hrvatskem narodu, je gotovo bila velika ovira konstruktivnem delu. Ta sistem je bilo treba previdno likvidirati ter pri tem upoštevati vse notranje težave, istočasno pa se brigati za razvoj dogodkov v Evropi, ki so vsak dan postajali bolj oblačni... Šlo je za to, ali ta država more izvršiti svojo misijo in ali more postati skupnost zadovoljnih narodov. Knez namestnik se je zavzel to dokazati. Izrekel je potrebo, da je Hrvate treba pritegniti k sodelovanju v državni upravi, da se s tem ugotovi tudi zgodovinsko dejstvo, da tega sodelovanja doslej ni bilo. To sodelovanje knez namestnik zagotovi z ustanovitvijo banovine Hrvatske. In zdaj, ko se izvršitev vseh določil uredbe o banovini Hrvatski bliža koncu, ko stojimo pred podpisom uredbe o volitvah za hrvatski sabor, prihaja knez v Zagreb. Jasno se bo videlo: Sodelovanje hrvatskega naroda je vedno mogoče, vendar le na podlagi pravičnosti in spoštovanja njegovega narodnega bistva. Zlasti pa se bo močno občutilo, da je vsa naša moč v svobodi in pravici, ki se je hrvatski narod zanjo stoletja bojeval in ki ji zdaj utira pot pod vodstvom voditelja dr. Vladka Mačka.«

Komentarji italijanskega tiska

Trst, 15. jan. b. Tukajšnji listi objavljajo obširna poročila od svojih posebnih dopisnikov o svečanostih in prisrčnem sprejemu Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v hrvaški prestolnici. »Piccolo« poudarja, da je to velik trenutek notranjega razvoja Jugoslavije. Sporazum je s tem na svečan način zapečaten in zdaj bo ureditev jugoslovanske države postavljena z novim zakonom na temelju hrvaške, srbske in slovenske individualnosti, kar ne bo oslabilo njene moči. V tem je rezultat sporazuma pozitiven in bo pri skorajšnjih volitvah naletel na odobritev po vsej državi. Jugoslovanska monarhija, zavedajoč se svoje narodne funkcije na Balkanu, izhaja iz tega sporazuma okrepljena in notranja evolucija zagotavlja kontinuiteto njene notranje konsolidacije, sosednim narodom pa daje jamstvo, da bo Jugoslavija znala vršiti naloge, ki jih zahteva od nje njen prestiž in njen zemljepisni položaj.

Turinska »Gazetta del Popolo« poudarja, da je ta dogodek najvažnejši dogodek in obenem najbolj konstruktiven dogodek v zgodovini jugoslovanske države in da bo sedanji politični položaj Evrope posebno pomemben za vso ono cono, ki se razprostira od pomirjenega Jadrana in vse do Karpatov.

Belgrad, 15. jan. m. V kmet. ministrstvo je premeščen za inspektorja 4-I dr. Franjo Veble, veterinarski inspektor banske uprave donavske banovine. Pri železniškem ravnateljstvu v Ljubljani je upokojen Seid Rot, višji kontrolor.

Spet razburjenje na nemško-belgijsko-nizozemski meji

Belgija je vpoklicala deset letnikov — V Londonu in v Parizu ne verjamejo v napetost in trdijo, da je to samo novo poglavje »vojne z živci«

»Maasbode« o zbiranju nemških čet na nizozemski meji

Rotterdam, 15. jan. t. Reuter: »Maasbode« poroča, da je potniški promet med Nizozemsko in Nemčijo skrajno omejen. Tudi v Nemčiji sami so oblasti skrčile osebni potniški promet na najbolj nujne zveze. List pravi dalje, da v notranjosti Nemčije ljudstvo po različnih znamenjih sklepa, da se pripravljajo večja vojaška dejanja, kakor hitro bo popustil sedanji mraz in bo postalo nekoliko topleje.« Maasbode navaja dalje, da se onstran nizozemske meje v Nemčiji opaža močno premikanje čet. To velja skoraj za vso nemško-nizozemsko mejo, posebno pa za njeni srednji in severni del. Tako je postalo westfalsko mesto **Gronau** zbirališče vojaških čet in prenapolnjeno z vojaštvom in raznim vojaškim blagom. Železniška postaja je sploh zaprta za ves osebni promet in je njen dostop civilistom prepovedan. V mesto prihajajo dolgi vojaški vlaki, a prav tako odhajajo spet proti nizozemski meji.

Delna mobilizacija v Belgiji

Bruselj, 15. jan. t. Reuter. Belgijska vlada je poklicala pod orožje letnike od 1909 do 1919. Časopisje izjavlja, da to ne pomeni kakšne mobilizacije, marveč, da je Belgija, ki že ves čas, odkar traja vojna, izvaja varnostne ukrepe za ohranitev svoje nevtralnosti, sedaj z vpoklicom teh letnikov, te ukrepe izpopolnila po načrtih, ki jih je belgijski generalni štab izdelal že pred nekaj časa.

Belgijska vlada je tudi odredila delno izpraznitev obmejnih mest Eupen in Malmedy (ki sta do zadnje svetovne vojne pripadali Nemčiji, a sta bili v versajski mirovni pogodbi pripisani Belgiji). Ukrep je potreben zaradi tega, ker potrebuje vojaštvo gotova poslopja za svoje lastne potrebe. Izseljence so pripeljali v Bruselj in jih bodo skušali spraviti pod streho bliže morske obale.

Mnenje v Londonu: »Bliskovito dejanje« na »nekem drugem prostoru«

London, 15. jan. t. Reuter: Danes dopoldne so se po Londonu širila alarmantna poročila o napetosti, ki da je nastopila na nizozemsko-nemški meji. Toda v političnih in vojaških krogih so mnenja, da na Nizozemskem še ni nobenega neposrednega povoda za vznemirjenje. Kajti Hitler je pri vseh svojih dosedanjih dejanjih, ki so bila preračunana na bliskovito izvedbo načrtov, vedno molčal o svojih namenih. **Dejstvo, da se vznemirljiva poročila o premikanju nemških čet na nizozemski meji tako svobodno širijo, je po mnenju angleških, vojaških in političnih krogov, znamenje, da se prav tamkaj na nizozemski meji ne bo nič zgodilo, ampak da pripravlja Nemčija neko »bliskovito dejanje« na nekem drugem prostoru.**

London, 15. jan. AA. Havas: Vse časopisje razlaga obširne varnostne ukrepe, ki sta jih ukazali belgijska in nizozemska vlada. Istočasno vsi listi prinašajo obširna poročila svojih političnih in vojaških dopisnikov iz Bruslja in Amsterdama. Dopisniki vseh listov podčrtavajo soglasno, da vlada v Belgiji popoln mir in red. Belgijska in nizozemska vlada sta v stalnem stiku in se obveščata in posvetujeta glede vseh podrobnosti.

Odmev v Parizu: »Samo živčna vojna«

Pariz, 15. jan. t. Havas Tukajšnje časopisje s pozornostjo omenja vojaške ukrepe Belgije in Nizozemske in se sprašujejo, čemu so postali potrebni. Listi navajajo nevarnost, ki da je Nizozemski grozila že dne 11. novembra, ko je bila Nemčija na tem, da svoje armade pošlje čez nizozemsko mejo, a tega ni storila za to, ker je belgijski kralj izjavil, da Belgija v tem primeru takoj z vso oboroženo silo stopi na stran Nizozemske. Pariški listi pravijo, da so morale v Bruselj in v Haagu priti na ušesa odgovornih ljudi gotova poročila o položaju na njunih mejah. Za to sta vladi ukrenili vse potrebno, da bi ju dogodki ne mogli presenetiti. Pariški listi tudi pišejo, da bi morebitni napad Nemčije na Belgijo in Nizozemsko verjetno sprožil tudi nastop Združenih držav severne Amerike proti napadalcu na male narode.

Pariz, 15. januarja. t. Reuter: Ministrstvo za informacijo poroča danes, da ni treba preveč črno gledati na položaj v Belgiji in na Nizozemskem. Z vojaškega stališča namreč imajo poročila, ki pravijo, da zadnje čase ni bilo večjih vojaških premikanj na nemški strani, samo poveljniki posameznih odredov so dobili povelja, da naj bodo pripravljeni na vsako povelje, ki ga bodo dobili. V Parizu so mnenja, da je sedanje vzemirjenje samo spet novo poglavje »vojne s živci«.

Na zahodu - nič

Berlin, 15. januarja. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo poroča: Nobenih posebnih dogodkov.

Pariz, 15. januarja. AA. Havas: Sporočilo z dne 15. januarja zjutraj: Noč mirna.

100 sovjetskih bombnikov bombardiralo odprta mesta

Precejšnja škoda po finskih pristaniščih

Helsinki, 15. jan. AA. DNB: Včeraj so sovjetska letala bombardirala južni del Finske. Z letališča Borgoa je odletelo v pol ure **sto sovjetskih letal** v smeri proti severu. Glavni cilj napada sta bili mesti **Hango** in **Ekene.** Petkrat so sovjetski letalci napadli **Ekenes.** Pri vsakem napadu je sodelovalo okoli 20 sovjetskih letal. Niso še prispela poročila o škodi, ki so jo povzročila ta bombardiranja. Oblasti iz Ekenesa so zaprosila za pomoč, ker so izbruhnili požari. Sovjeti so bombardirali dalje tudi **Lapvik.** Letalci so vrgli okoli 100 bomb na malo mesto Lohjo, jugozahodno od Helsinkijev. **V Karisu,** ki leži ob progi Abo—Helsinki, sta zgoreli dve hiši. Snoči je padlo na Helsinki 6 bomb, ki pa niso naredile nobene škode. Sovjetska letala so bombardirala tudi okolico **Helsinkija.** Škoda je brezpomembna. Nad **Borgom** so opazili večje število sovjetskih letal. Nekateri pravijo, da jih je bilo približno 100. Letela so v smeri proti severu. V krajih med Borgom in Helsinkijem je bilo večkrat dano znamenje za pripravljenost.

Ob priliki teh mnogoštevilnih napadov je prebivalstvo ohranilo kakor običajno mirno kri. V omenjenih mestih stanuje civilno prebivalstvo in veliko število beguncev. Ta mesta ne predstavljajo nobenih vojaških objektov. Eno sovjetsko letalo je bilo sestreljeno pri Karisu, drugo pa pri Rihimsekiju. Vse prometne zveze med **Borgom** in **Tamissarijem** so prekinjena. Včeraj so Sovjeti petkrat bombardirali Tamissari. Prebivalstvo se je umaknilo v zavetišča, tako da ni bilo človeških žrtev.

Sovjetska letala so bombardirala tudi pristanišče **Vaasa,** na katerega so **vrgle 90 bomb,** v petih zaporednih napadih. V pristanišču so napravile bombe velikansko škodo. Tudi pristanišče Abo je bilo bombardirano. Očividno hočejo Sovjeti uničiti finska pristanišča ter tako preprečiti izkrcavanje tuje pomoči.

Havasov poročevalec na fronti pri Suomisalmi poroča o bitki

Helsinki, 15. jan. AA. Havas: Posebni Havasov dopisnik, ki se mudi v **Rovanieniju,** se je odpeljal na kraj, kjer je bila pri **Suomoasaluju** popolnoma razbita 44. sojetska divizija. Prizor, ki ga more človek tam videti — pravi Havasov dopisnik — nudi resnično sliko strahote. Povsod leže trupla vojakov, na njihovih obrazih pa je ostal izraz groze. To veliko pokopališče je tudi kraj, na katerem so ostale ogromne količine raznega materiala. Nihče se ne more čuditi propasti te sovjetske divizije, če vidi cesto, na kateri se je boj odigral. To je ozka pot z globokimi jarki, na kateri more biti vsak napačen korak usoden.

Posebni Havasov dopisnik z bojišča pri **Vipuriju** sporoča, da se mu je posrečilo priti do fronte. Naš vlak — pravi dopisnik — je bil ustavljen v bližini kraja, kjer so včeraj popoldne sovjetska letala vrgla 200 bomb. Zjutraj, ko je vlak prispel v bližino Vipurija, je bilo dano znamenje za pripravljenost. Sovjetska letala so letela nad nami in so se izognila mestu ter protiletalskemu topništvu.

Obiskal sem utrjene bojne črte, predvsem velike utrdbe, ki so zgrajene tako močno, da jih niti največje granate ne morejo prodreti. Te utrdbe so v primerni oddaljenosti od sedanjih bojnih črt. Ob cesti, ki so jo sovjetska letala v zadnjih tednih stalno obmetavala s strojniškim ognjem, sem imel priliko videti zgrajene betonske stolbe proti tankom. Te so Finci zgradili med številnimi jezeri.

Po razgovoru s finskimi častniki sem prišel do zaključka, da obstoje rajrazličnejši razlogi, zaradi katerih so Sovjeti ustavili svoje napade. Predvsem morajo Sovjeti izvesti na neštetih krajih popravila na cestah in železniških progah. Prav tako je treba tudi popraviti vojni material. Treba je pripeljati tudi novo vojaštvo, nov material in večje količine življenjskih potrebščin. Sovjetske čete utrujejo svoje sedanje postojanke. Kakor pripovedujejo ujetniki, so imele sovjetske čete ogromne izgube v Kareliji. Finci so znatno zboljšali svoje obrambne postojanke ter pripeljali tja predvsem precejšnje število protiletalskih topov, ki pa jih še vedno nimajo dovolj.

Reuterjev poročevalec poroča z Mannerheimove črte, da imajo Sovjeti tamkaj 400.000 mož

Helsinki, 15. jan. t. Reuter: Reuterjev dopisnik, ki se nahaja na Mannerheimovi črti, brzojavlja, da je pregledal vso črto in misli, da je v danih okoliščinah nepremagljiva. Vse okoliščine narave so bile izkoriščane. Utrdbe gredo enkrat do jezer, potem zavijejo v gozdove, kjer so bile smreke posekane v višini tri metre ter so tako naravna ovira proti tankom. Finski generalni štab smatra, da imajo Sovjeti na Mannerheimovi črti 400.000 mož. Sovjeti in Finci so v bojnih stikih na vsej črti.

Rdeča poročila

Moskva, 15. jan. AA. DNB: Uradno poročilo generalnega štaba ljeningrajskega vojnega okrožja se glasi: Na dan 14. januarja so se v smeri Murmanska, **Uhte** in **Repolja** udejstvovali ogledniški oddelki ter je prišlo do manjših prask. V smeri proti **Petruzavodsku** še trajajo posamezni spopadi pehotnih čet. Na Karelijski ožini manjša artilerijska delavnost in ogledniški pohodi. Letalci so izvedli nekaj ogledniških poletov. (Uhta, Repolje in Petrozavodsk so mesta, ki se nahajajo na sovjetskem ozemlju. Potemtakem sovjetsko uradno poročilo samo priznava, da so Finci prešli mejo in so boji na sovjetskem ozemlju.)

»Čiščenje« pri rdečih

Helsinki, 15. jan. AA. Havas: Po poročilih iz Ljeningrada se je spet začelo čiščenje med sovjetskimi častniki. Po teh poročilih so ustrelili več častnikov, obtoženih protirevolucinarnega delovanja in neuspehov sovjetske vojske na Finskem.

Madžarska zagotovila v Moskvi

Moskva, 15. jan. b. Včeraj je tukajšnji madžarski poslanik **Kristoffy** obiskal namestnika komisarja za zunanje zadeve **Potemkina** in mu dal sledečo uradno izjavo:

V zadnjih dneh se širijo tendenciozni glasovi o pogajanjih, ki so se vodila v Benetkah med madžarskim zunanjim ministrom Czakyjem in italijanskim zunanjim ministrom grofom Cianom. Tako se med drugim trdi, da so imela ta pogajanja za cilj pripraviti naslon proti Sovjetski Rusiji in je madžarska vlada smatrala potrebno, da te novice odločno zanika. Prav tako na sestanku v Benetkah ni bilo govora o nekem bloku držav, ki naj bi nastopil proti Sovjetski Rusiji. Madžarska vlada smatra za potrebno, da o tem obvesti sovjetsko vlado.

Med Ameriko in Japonsko – napeto

Amerika noče sklepati trgovinske pogodbe brez »otipljivih jamstev« za svoje pravice na Kitajskem

Washington, 15. januarja. t. Državni tajnik **Hull** je dal časnikarjem izjavo, iz katere izhaja, da Združene države Severne Amerike **ne bodo sprejele nobenih pogajanj za obnovo trgovinske pogodbe z Japonsko, v nadomestilo prejšnje, ki preneha veljati dne 26. januarja. Združene države nočejo niti začasnega sporazuma.**

Pogoj, ki ga stavljajo Japonski je ta, da mora japonska vlada že v naprej dati stvarna in otipljiva jamstva za to, da bodo ameriške koristi v polni meri spoštovane tudi na tistem kitajskem ozemlju, ki ga je Japonska zasegla.

Tokio, 15. jan. t. Domei. Zastopnik zunanjega ministrstva je časnikarjem izjavil, da Japonska želi obnoviti trgovinsko pogodbo z Združenimi državami Severne Amerike. Japonska vlada da je Ameriki že predložila predloge za začasni sporazum (modus vivendi), ki naj velja tako dolgo, dokler ne bo sklenjena pogodba. Japonski vladi stališče ameriške vlade še ni znano.

Nova japonska vlada

Tokio, 15. jan. AA. DNB: Admiral **Jonai,** ki je dobil nalogo, da sestavi novo japonsko vlado, je izbral za zunajega ministra **Arito,** ki je tak položaj zavzemal že v več prejšnjih vladah. Admiral **Jošida** je pristal na to, da ostane na svojem dosedanjem položaju ministra vojne mornarice. Na mesto vojnega ministra bo postavljen general **Hata.**

Sovjetske grožnje Švedski in Norveški

Zaradi pisanja časopisja in podpiranja Fincev

Moskva, 15. jan. t. Reuter: Sovjetski zunanji komisarijat objavlja, da sta sovjetski poslaništvi na Švedskem in Norveškem izročili švedski odnosno norveški vladi protestno pismo, v katerem sovjetska vlada obžaluje, da švedski odnosno norveški tisk pišeta v sovražnem duhu proti Sovjetski Rusiji. Nota dodaja, da je tudi nabiranje prostovoljcev in pošiljanje orožja na Finsko neskladno z nevtralnim zadržanjem švedske in norveške države. Na koncu pravi protestno pismo, da bo takšno zadržanje Švedske odnosno Norveške prisililo sovjetsko vlado do tega, da bo verjela, da se na ta način pripravlja vojna proti Sovjetski Rusiji.

Svedska in norveška vlada sta na sovjetski protest odgovorili, da je njuno zadržanje popolnoma v skladu z mednarodnopolitičnim položajem Švedske odnosno Norveške in da vlada v pisanju časopisja ni našla nobenega povoda, da bi kršila svobodo tiska. Švedska nota pripominja, da sovjetska vlada ni poklicana, da sodi o švedski nevtralnosti v primeru Finske, s katero sovjetska vlada sama pravi, da ni v vojni.

Stockholm, 15. jan. t. Reuter: Švedsko časopisje objavlja sovjetsko noto in odgovor švedske vlade ter pripominja, da je sovjetski radio ravnal proti mednarodnim navadam, ko je brez sporazuma s švedsko vlado predal javnosti vsebino not, ki so bile tajne Švedska vlada bo v kratkem k finskemu vprašanju zavzela stališče v obliki posebne vladne izjave.

Pred volitvami?

Z iskrenim občutjem deli te dni slovenski narod radost in veselje hrvatskega naroda, da ima v svoji sredi kot svojega najdražjega gosta Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in njegovo življenjsko družico Nj. Vis. kneginjo Olgo. Obema je Zagreb kot prestolnica banovine Hrvatske priredil kraljevski sprejem in ju je pozdravil z odprtim srcem in globoko hvaležnostjo za srečno rešitev hrvatskega vprašanja.

Ob tej priliki se nam vsiljujejo v spomin dnevi navdušenja in iskrene ljubezni, s katero so se Slovenci in Hrvatje oklenili skupne domovine, potem ko so se otresli tujega jarma in pričeli živeti novo življenje v mladi svobodi. Ene kakor druge je vodila samo globoka in iskrena želja, da bi se v novi svobodni domovini mogli nemoteno vsestransko razvijati kot narod in v bratskem prijateljskem življenju krepiti skupno domovino. — Žal so te najiskrenejše želje in zahteve zadevale dostikrat na nerazumevanje, ki je moglo roditi samo zlo in je na znotraj pričelo razjedati državni organizem. Poskus je sledil poskusu, da bi se ta organizem ozdravil. Toda drug za drugim se je izjalovil, dokler ni naš modri knez zgrabil celotnega problema v samem jedru in ga z moško in odločno potezo rešil.

V državi je zavel nov duh. Pričelo se je novo življenje. Ljudstvo se iskreno oklepa spet skupne domovine in se v edinosti in ljubezni zbira okrog svojega kralja in kraljevskega prestola. Vračajo se mu vse pravice zdrave demokratske osnove. Kar se nas Slovencev tiče, vsa naša politična zgodovina jasno priča, da smo bili vedno za demokracijo. Vedno tesno povezani z narodom smo z njim delili vse dobre in slabe dni, smo bili z njim eno, demokrati v najčistejšem pomenu besede. Uspehi takega sodelovanja med narodom in njegovim političnim vodstvom seveda niso izostali in so danes vidni na vseh straneh. Zato nam Slovencem danes ni treba še posebej dokazovati, da smo bili vedno za demokracijo, toda za pametno in umerjeno, nikdar pa ne za brezmejno in brezciljno. Zato je naše politično vodstvo vedno storilo vse, da pride narod v taki demokraciji do vseh svojih pravic. Najvišja zahteva demokracije so volitve, ko narod izbira zastopnike za državno zakonodajo in nadzorstvo nad eksekutivno upravo. Zato Slovenci tudi danes odkrito izjavljamo, da smo tako za volitve v skupščino kakor tudi za volitve v hrvatski sabor in za volitve v vse ostale sabore, ki se bodo še ustanovili.

Ni naša naloga, da bi na tem mestu raziskovali vse vzroke, ki so ovirali normalni razvoj našega notranjepolitičnega življenja. Hočemo samo poudariti, da bi se po zdaj veljavni ustavi bile lahko izvedle že zdavnaj volitve v banovinski svet, kar pa se ni zgodilo. Ako bi se bila pravočasno izvedla določila § 89. sedanje ustave, ki določajo volitve v banovinski svet, bi bil razvoj naše politike popolnoma drugačen. Bil bi organičen in ne bi poznal skokov. Toda danes ni čas za obtožbe. Čas je šel neusmiljeno dalje svojo pot in nam je prinesel sedanje stanje. Po skoraj 20 letni borbi je hrvatski narod vendar prišel do svojih pravic. Slovenci, ki smo imeli s Hrvati vedno dobre stike, se tega uspeha bratov Hrvatov iskreno veselimo. Veselimo se ga tem bolj, ker so bili naši najboljši sinovi, predvsem pa naš narodni in politični voditelj dr. Anton Korošec, vedno zagovorniki tiste politike, ki je privedla do uresničenja sporazuma s Hrvati, in ki so vse svoje politično udejstvovanje usmerjali vedno v to, da je Jugoslavija zdaj spet našla svojo pravo pot.

Sporazum s Hrvati je dosežen. Vlada ga izvaja in izdaja potrebno zakonodajo za preureditev države ter vzporedno s temi pripravami tudi zakonodajo za uvedbo demokratičnega notranjepolitičnega življenja. Glavni politični zakon, zakon o volitvah poslancev, je že gotov in bo v kratkem objavljen. G. dr. Maček je v Zagrebu navdušeni množici, ki je vzklikala pred banskim dvorcem Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu in Nj. Vis. kneginji Olgi, sporočil tudi veselo vest, da je Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle podpisal tudi volivni red za volitve poslancev v hrvatski sabor. S tem je tako vprašanje poslanskih volitev kakor tudi vprašanje volitev poslancev v hrvatski sabor postavil na dnevni red. Belgrajska »Politika« je pred dnevi poročala, da v sami vladi zagovarja čimprejšnje poslanske volitve g. podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, ki bi rad istočasno s poslanskimi volitvami ali vsaj takoj za njimi imel tudi volitve v hrvatski sabor. Sploh je videti, da imamo pred seboj dva tabora. Tabor, ki zagovarja mnenje g. dr. Mačka, zagovarja takojšnje poslanske volitve z dosedanjo samo delno izvedbo narodnega sporazuma z ustanovitvijo banovine Hrvatske, drugi tabor pa zagovarja potrebo, da se mora narodni sporazum izvesti in poleg sporazuma s Hrvati napraviti še pred volitvami sporazum tudi s Slovenci in Srbi. Mi Slovenci, ki smo na tem vprašanju globoko zainteresirani, smatramo ob tej priliki za potrebno izjaviti, da se morajo hitro napraviti predpogoji za volitve v skupščino. Predpogoj pa je preureditev naše države po primeru, ki nam ga je dala ustanovitev banovine Hrvatske. Če se to ne bi zgodilo poprej, se moramo upravičeno vprašati, s kakšnim programom naj bi šla stranka v volivni boj za skupščino.

Prihodnja skupščina bo imela nalogo, da vse kar se je po § 116 sedanje ustave uredilo v naši državi, spremeni, spreminja ali odkloni. V tem pogledu so določila tega paragrafa popolnoma jasna in pravilna: »V slučaju vojne, mobilizacije, neredov in uporov, ki bi spravili v nevarnost javni red in varnost države in ko so do te meje v splošnem ogroženi javni interesi, lahko kralj v tem izjemnem slučaju z ukazom zapove, da se začasno izdajo vsi izjemni, neobhodno potrebni ukrepi v vsej kraljevini ali v enem njenem delu, neodvisno od ustavnih in zakonskih predpisov. Vsi izjemni izdani ukrepi se morajo predložiti naknadno v odobritev skupščini.« Naknadno zaradi tega, da ne more nihče trditi, da nova skupščina ne bo ustavotvorna skupščina v pravem pomenu besede. Četudi strogo vzeto po črti zakona nova skupščina ne bo spreminjala paragrafov stare ustave, je vendar gotovo, da bodo valovi političnega vrvenja v skupščini zajemali vse važnejše določbe stare ustave. Večina, ki bo branila stare določbe ustave in sprejemala nove, mora imeti jasno formuliran program ter mora biti njeno stališče v vseh točkah sporazumno in soglasno dogovorjeno ter od vseh sprejeto. Iti na volitve iz katerih naj izide nova ustavotvorna skupščina pa ne imeti prej zagotovljene trdne večine z jasnim programom, bi bilo preveč nevarno za vso državo in državni organizem.

O zunanjih političnih razlogih nočemo govoriti, če je sedanji čas za volitve primeren ali ne. To so namreč razlogi sui generis, ki se ne dajo določiti vnaprej na daljnjo distanco. Ne vidimo pa nobenih resnih ovir, da se ne bi mogle takoj izvesti volitve v hrvatski sabor.

Zemunska vremenska napoved: Zvišanje temperature, pooblačitev v zahodni polovici in v severnih krajih. Na severu tudi nekoliko sneg. V Primorju dež.

Gospodarstvo

Novi ljubljanski preračun za 1940-1941

V ponedeljek dopoldne je sprejel ljubljanski župan g. dr. Adlešič Juro ljubljanske časnikarje ter jim podal kratko poročilo o osnutku ljubljanskega mestnega proračuna za 1940—1941 obenem s predlogom proračuna samega kakor tudi pojasnili.

Iz ekspozeja g. župana posnemamo o novem proračunu tole:

Pohiteli smo z razgrnitvijo osnutka, da na ta način olajšamo in omogočimo odborom temeljito razpravo o bodočih izdatkih in dohodkih. Mestni uradi so izdelali svoje predloge za preračun leta 1940-41 že novembra in so tedaj izkazovali skupni izdatki okoli 160 milij. din, kar pomeni znatno povečanje v primeri s sedaj veljavnimi preračunom. Ožji odbor je nato zmanjšal preračunski osnutek, ki znaša sedaj 130,732.659 din izdatkov in ravno toliko dohodkov, kar pomeni, da je novi preračun v primeri s prejšnjim, torej za 1939-40, višji za 7,123.898 din. Od skupnega povišanja odpade na mestno upravo 3,755.335 din, dočim so izdatki mestnih podjetij zvišani za 3,368.558 din. Poleg samega preračuna bodo na vpogled od 16. t. m. tudi osnutki preračunov posebnih skladov, katerih je sedaj 10 in katerih izdatki znašajo skupaj 11,219.107 din.

Zaščita in preskrba prebivalstva.

Letošnja sestava je bila diktirana po dveh vidikih. Najprej so izšle splošne smernice, katere pa so bile z novimi razmerami v Evropi izpopolnjene z navodili in uredbami osrednje vlade, ki so se nanašale na zaščito in preskrbo prebivalstva. Uredba o zaščiti pred zračnimi napadi ter uredba o prehrani prebivalstva pomenjata za vse mestne občine znatne finančne žrtve. Potrebni so tudi zadostni krediti za zaščito otrok in postavitev otroških kolonij. Na osnovi vsega tega je v novi preračun vnesena postavka 2 milij. din, ki bo dana skladu za preskrbo in zaščito prebivalstva, nadalje je vnesen v preračun znesek 1 milij. din, ki naj služi za kritje anuitet posojil, ki jih bo morala najeti mestna občina ljubljanska, če naj vsaj deloma zadosti zahtevam zaščite in preskrbe ljubljanskega prebivalstva. Manjši zneski so tudi vstavljeni v zaščitne in preskrbovalne namene tudi pri mestnih podjetjih, zlasti pri mestnem vodovodu, da ne bi Ljubljana prišla v položaj, ko bi morda prebivalstvo ostalo brez vode.

Prevladovalo je v preračunu varčevanje, toda zvišanje je bilo v nekaterih postavkah potrebno zaradi naraščajoče draginje in v zvezi s tem zvišanja cen raznega materiala. Osebni izdatki so povečani za 1.7 milij. din, ker je bilo treba na vsak način poskrbeti za kredite, potrebne za avtomatično napredovanje mestnih uslužbencev, za napredovanje po zadnjem velikem razpisu in za regulacijo službenih prejemkov onih mestnih uslužbencev z manjšimi plačami in številnimi družinskimi člani. Gosp. župan je omenil v zvezi s tem, da se nameravajo zvišati predvsem plače nižjih mestnih uslužbencev z dohodki do 2000 din mesečno in številnimi družinami.

Kritje.

Uravnovešenje novega preračuna ni bilo doseženo s povišanjem obstoječih davščin, ampak računa s tem, da bodo vsi glavni občinski dohodki administrativnega preračuna ostali neizpremenjeni. Tako se ne bi prav nič povišala občinska doklada na državne neposredne davke, gostaščina, kanalska pristojbina, vodarina, trošarina, uvoznina, taksa na prenos nepremičnin, prirastkarina itd. Na višje dohodke more mestna občina računati tudi z ozirom na dosežen uspeh v zadnjih letih.

Preračun je v sedanjih razmerah gotovo realen. Dokler ne dobi mestna občina po zakonu o mestnih občinah dopustnih pripomb zainteresiranih davkoplačevalcev, ne bo o tem osnutku razpravljal finančni odbor. Šele ko bo zbran ves material in znane želje, bo ves material predložen pristojnemu odboru v razpravo in proučitev, nakar bo osnutek predložen v sklepanje mestnemu svetu.

Višina preračuna

Iz podrobnega pregleda preračuna je razvidno, da so potrebščine razdeljene takole (v milij. din, v oklepajih podatki za 1939-40): osebni izdatki 28.0 (26.3), materialni izdatki: obče upravno oblastvo 4.2 (4.1), osebna in imovinska varnost 1.62 (1.675), ljudska prosveta 2.5 (2.53), finančna stroka 13.6 (12.84), gradbena stroka 11.5 (12.0), ljudsko zdravje 1.2 (1.15), socialno skrbstvo 7.7 (7.3), trgovina, obrt in industrija 0.26 (0.26), občinsko gospodarstvo 5.6 (5.3), vrtnarija, gozdarstvo in poljedelstvo 0.91 (0.84), štipendije in podpore 0.86 (0.81), izredni izdatki 0.025 (0.06), stvarne potrebščine mestnih podjetij 45.26 (42.4), preračunska rezerva 1.0 (1.0), skupno 130.7 (123.6) milij. din.

Izdatki.

Med podrobnostmi navajamo tele večje razlike. Prispevek za vzdrževanje uprave državne policije se je zvišal od 1.1 na 1.2 milij. in nadalje razni pisarniški stroški.

Med anuitetami so se zmanjšali izdatki za obligacijsko posojilo Mestne hranilnice ljubljanske, ustanovi Roberta Kollmana in občinski prispevek tramvajski družbi. Zvišale pa so se anuitete Javni borzi dela ter Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev (prvi radi prevzema dolga Delavskega doma, drugemu zaradi anuitete za meščansko šolo na Viču, ki znaša 0.4 milij. din). V gradbeni stroki so zvišani izdatki za vzdrževanje cest, zmanjšani pa izdatki za obnovo cest, nadalje so povišani prispevki za regulacijo Ljubljane ter za novo izmero inkorporiranih občin. Investicije za vzdrževanje in obnovo cest so zmanjšane od 2.1 na 0.4 milij. din. Predvidena je nabava novega cestnega valjarja, nadalje samo manjša dela, kot ureditv trga na Viču, za ceste na Barju, ureditev okolice vojaškega oskrbovališča, za prometne znake itd.

Zvišana je dotacija drž. bolnišnici od 0.7 na 0.8 milij. din. V socialnem skrbstvu je največje zvišanje postavk: podpore na račun tujih občin od 5000 na 270.000 din in za zavetišče za onemogle od 1.0 na 1.2 milij. din, dočim so manjši izdatki za mladinsko skrbstvo, ki znašajo 2.97 (3.13) milij. din. Zvišani so nadalje izdatki skrbstva za delavstvo, za odrasle ter za bolne.

V partiji občinsko gospodarstvo so zvišane predvsem postavke za mestni vodovod, kjer je popolnoma nova investicijska postavka 400.000 din za napravo novega rezervoarja. Tudi davščine in takse od občinskih poslopij in zemljišč bodo višje. V kmetijstvu so zvišani izdatki za delavstvo. Med štipendijami in podporami je odpadla postavka raznih subvencij, ki je znašala 755.000 din, nova pa je že omenjena postavka 2 milijona din kot prispevek skladu za preskrbo in zaščito prebivalstva.

Pri mestnih podjetjih so najvažnejše izpremembe: mestna elektrarna izkazuje povečanje upravnega prispevka in zvišanje obratnih in vzdrževalni stroškov, kar velja tudi za mestno plinarno. Izdatki tramvajskega podjetja so zvišani za 0.4 milij. din, elektrarne za 0.94, plinarne za 1.35 milij., pogrebnega zavoda za 0.04, klavnice pa zmanjšani za 0.03 milij. din.

Dohodki

Dohodki kažejo za 1940-1941 naslednjo sliko (v milij. din, v oklepajih dohodki v preračunu 1939-40):

Občinska doklada 10 (8.95), davščine, takse in pristojbine 26.4 (21.4), trošarina in uvoznina 26.14 (25.14), odkup osebnega dela 0.35 (0.2), navrtana dela 0.3 (0.2), dohodek od imovine 3.8 (7.1), ljudsko zdravje 0.12 (0.45), socialno skrbstvo 0.57 (0.31), finančna stroka 1.05 (1.15), prebitki iz prejšnjih let 2.6 (2.0), dohodki mestnih gospodarskih podjetij 53.3 (49.9) milij. din in blagajniški prebitek 1.2 milij. din.

Dohodki od doklad so povišani zaradi povišanja osnove za doklade. Vodovodna naklada ostane neizpremenjena 6.5%, kanalska pristojbina 3%, gostaščina 3.5% v starih in 2% v novih hišah. Občinska taksa od prenočišč je vnesena v dohodke sklada za pospeševanje tujskega prometa. Povišan je pričakovani donos od občinske davščine na vozila in na potrošnjo in veselična davščina, tudi pričakuje višji donos mestna občina od takse na prenos nepremičnin in prirastkarine. Na novo je tu vnesen (iz drugih postavk) donos od pristojbin za reševalni avto, pristojbina za ogled mrličev, takse za pregled živilskih vzorcev in takse za vzdrževanje vodovodnih in kanalskih naprav ter javnopravni doprinos k razširitvi in ureditvi novih mestnih ulic, trgov itd. Ta taksa je zamišljena tako, da jo bodo morali plačevati lastniki novih hiš, v krajih jer še ni cestnega in drugega omrežja za priključek na mestno omrežje, če bo to zvezano z velikimi stroški.

Odpadla je postavka: dohodek od naknadnega predpisa trošarine in uvoznine, ki je bila v dveh letih navedena z 1.2 milij. din, ni pa dala donosa. Nova postavka je donos 0.27 milij. din kot vračila podpor tujim občanom. Povišan je upravni prispevek mestne elektrarne. Novi so tudi manjši prispevki kr. banske uprave k izdatkom za meščansko šolstvo ter za vzdrževanje itd. prostorov v mestni ženski realni gimnaziji. Predvideni so tudi višji donosi mestnih podjetij v izmeri višjih izdatkov.

Skladi

Sklad za pospeševanje tujskega prometa je ostal neizpremenjen: 0.3 milij. din, kakor tudi sklad za obvezno telesno vzgojo v znesku 0.13 milijona din.

Regulacijski sklad izkazuje izdatkov 2.8 (1.4) milij. din, ker so povečani izdatki za napravo hodnikov od 0.35 na 1.75 milij. din.

Predlog gradbenega odbora za razne odkupe sveta v regulacijske namene, ki v preračunu nimajo kritja, je naslednji: odkup sveta za parcelacijo Bizovičarjevega sveta, odkup sveta za razširitev strmega dela Masrykove ceste med Jegličevo in Šmartinsko cesto, odkup zemljišča za podaljšek Riharjeve ceste, nujni odkupi za rekonstrukcijo Tyrševe ceste in bodoče ceste Ljubljana — Škofljica (1 milijon din), nakup sveta za razširitev Čelovške ceste, odkup bivšega Virantovega vrta za razširitev Grudnovega nabrežja in ureditev trga in odkup za razširitev Gallusovega nabrežja, za razširitev Trnovskega pristana, pridobitev sveta za Zagrebško ulico in za pridobitev sveta in napravo poti v Lazah v Dravljah itd. Nujni so odkupi sveta za Tyrševo cesto in razširitev Trnovskega pristana. V samem preračunu pa so vnesene postavke za odkup zemljišča Schillingovega beneficija in II. obrok za nakup dela Jelačinovega posestva.

Naš devizni trg v novembru lani

Iz najnovejšega mesečnega poročila Narodne banke za november posnemamo tele najznačilnejše podatke:

Obtok denarja je znašal na koncu novembra: v bankovcih 9163 milij. din (na koncu avgusta 7986 in na koncu leta 1938 6921 milij. din). Obtok kovancev je znašal na koncu novembra 902 milij., na koncu avgusta 773 in na koncu leta 1938 778 milij. din, tako da je skupni obtok denarja narastel od 7699 na koncu leta 1938 na 8759 milij. na koncu avgusta in na 10.065 milij. din na koncu novembra.

Same hranilne vloge, ki so na koncu avgusta znašale 11.177 milij. din, so se septembra zmanjšale na 10.463, nato oktobra na 10.274 in novembra na 10.140 milij. din, kar kaže, da je odtok vlog iz denarnih zavodov znatno oslabel. Posebno slab je odtok denarja iz zasebnih bank in samoupravnih hranilnic. Na koncu novembra 1939 so znašale vloge pri državnih zavodih 2309 (na koncu oktobra 2377) milij. din, pri samoupravnih hranilnicah 2290 (2333) milij. din in pri zasebnih denarnih zavodih 5532 (5564) milij. din.

Med državnimi denarnimi zavodi izkazuje Poštna hranilnica, da so se v novembru zmanjšale hranilne vloge od 1065.4 na 1020.8 milij. din, nasprotno pa so se vloge na čekovnih računih povečale od 1840.44 na 1985 milij. din in s tem dosegle rekordno stanje. Število čekovnih računov se je v novembru zmanjšalo od 26.137 na 25.599 zaradi saldiranja računov z manjšim prometom.

20 največjih zasebnih bank kaže tele glavne postavke (v milij. din):

Aktiva:	nov. 1938	okt. 1939	nov. 1939
gotovina	478	441	475
menična posojila	978	998	990
tekoči računi	2442	2308	2341
razni dolžniki	625	627	641
Pasiva:			
vloge na knjižice	1986	1803	1782
vloge na tek. račune	1214	882	939
razni upniki	1473	1751	1781

Iz tega vidimo, da so začela zavodom zaupana tuja sredstva v novembru že naraščati. Skupno so znašala na koncu oktobra 4436, na koncu novembra pa že 4502 milij. din, pred letom dni (konec novembra 1938) so znašala 4678 milij. din. Slično sliko kaže tudi 50 največjih zasebnih bank.

Trgovina in novi davki

Zaradi novih davčnih zakonov je bila v petek, dne 12. jan. seja ožjega odbora Zveze trgovskih združenj dravske banovine v Ljubljani. Ugotovilo se je, da so mnogi novi davčni predpisi za trgovski stan popolnoma nesprejemljivi. Skljenjeno je bilo, da bo vse potrebne ukrepe za ukinitev odnosno omilitev davčne reforme izdal glavni odbor Zveze, ki se bo sestal kmalu po konferenci vseh zbornic v državi. Seja je sklepala nato še o drugih zadevah, zlasti o minimalnih plačah trgovskih pomočnikov in so bili glede teh plač sprejeti potrebni sklepi za anketo pri kr. banski upravi, ki bo dne 16. januarja.

Delavstvo v banovini Hrvatski

V številki 11-12 revije »Delavska zaščita« je objavil g. Branimir Haberle zanimive podatke o delavstvu banovine Hrvatske. Iz teh podatkov posnemamo:

Po popisu z dne 1. septembra 1937 je bilo na področju banovine Hrvatske zavarovanih pri Osrednjem uradu za zavarovnje delavcev 226.209 delavcev in nameščencev. K temu je prišteti še 7815 rudarskih in topilniških delavcev ter 23.176 železničarjev, ki tudi delajo na področju banovine Hrvatske, tako da znaša skupno število delavstva na področju banovine Hrvatske okoli 257.000. Če vzamemo samo zavarovance Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, je bilo zavarovancev leta 1938 na Hrvatskem 227.362, v prvi polovici 1939 pa 222.582. Na Hrvatskem se nahaja sedaj 7 okrožnih uradov: Dubrovnik, Karlovac, Osijek, Split, Sušak in Zagreb ter zasebnodruštvena blagajna Merkur. Ti uradi so imeli leta 1937 zavarovancev: Zagreb 87.119, Osijek 56.494, Split 25.413, Karlovac 17.296, Merkur 13.768, Sušak 13.669 in Dubrovnik 12.450.

Od skupnega števila zavarovancev je bilo zaposlenih v industriji in obrti 140.107 (61.94%), v trgovini in denarstvu 26.047 (11.51%), v gostinstvu 8349 (3.69%), v prometu 12.913 (5.72%), v gospodinjstvu 23.287 (10.29%) in v prostih poklicih itd. 15.504 (6.85%). V 24 mestih na področju banovine Hrvatske je bilo zaposlenih 63.33% vseh zavarovancev. Največ zavarovancev je v Zagrebu: 64.323, Osijek jih ima 11.797, Split 10.231, Karlovac 6064, Mostar 2551 in Šibenik 2298.

Po strokah je največ zavarovancev na Hrvatskem: gozdnožagarska industrija 19.164, tekstilna industrija 17.690, industrija kamenja in zemlje 13.173, visoke gradnje 13.320 in proizvodnja hranil 12.212. Trgovina šteje 21.104 zavarovance, hišni posli pa 23.287 zavarovancev. V poštni službi je na Hrvatskem okoli 4000 oseb.

Ob tej priliki navaja g. Haberle ponovno potrebo socialnega zavarovanja za kmetijsko delavstvo. Teh delavcev je okoli 110.000.

Blagovni promet v oktobru in novembru. Meseca oktobra 1939 je doseglo število natovorjenih vagonov na naših železnicah rekordno višino s 198.339 vagoni (oktobra 1938 180.847). V novembru je število natovorjenih vagonov padlo na 178.836 (novembra prejšnjega leta je znašalo samo 160 tisoč 316). — Rečna plovba je v septembru izkazala znatno zmanjšanje prometa (saj je prevozila blaga samo 84.192 ton, leta 1938 septembra 137.667 ton). Oktobra je promet narastel na 116.275 ton (oktobra 1938 101.292 ton), novembra pa 123.832 (102.323) ton.

Pogajanja z Madžarsko. Po vesteh iz Belgrada se bodo začela še ta teden pogajanja z Madžarsko v Belgradu.

Ustavitev izvoza prašičev v češkomoravski protektorat. Zaradi težav pri plačilu našega izvoza prašičev v češkomoravski protektorat naši izvozniki dne 15. januarja niso odpremili svojega kontingenta prašičev za protektorat, ki znaša 1.500 komadov. Naši izvozniki zahtevajo izpremembo plačilnih pogojev in zvišanje cen za naše prašiče.

Produkcija bakra v Boru. V mesecu decembru je dala proizvodnja bakrene rude v Boru 74.658 ton, dočim je znašala proizvodnja bakra 3590 ton (novembra 1939 2930 ton, decembra 1938 4544 ton). Skupno je znašala lanska proizvodnja bakra v Boru, torej v vsej državi, ker imamo eno samo topilnico bakra, 41.658 ton, dočim je znašala leta 1938 41.998, 1937 39.410, 1936 39.400 in 1935 39.000 ton.

Vladimir Arko, industrijsko podjetje, d. d., Zagreb. Glavnica 20.0, bilančna vsota 47.06 (47.5), brutodonos 20.4 (22.6), izguba 1.8 (1.95) milij. din. Podatki so za poslovno leto 1938-1939 (oklepajih 1937—1938), ki traja do 31. oktobra.

Prva industrijska bilanca za 1939. V »Narodnih novinah«, službenem glasilu banovine Hrvatske, objavlja svojo bilanco za leto 1939 »Sana«, d. d. za industrijo mavca in umetnih gnojil. Pri glavnici 5 milij. din znaša bilančna vsota 9.06 (12) milij. din. Dobiček za 1939 znaša 0.014 milij. din, tako da se izguba iz prejšnjih let zmanjša na 0.797 milij. din.

Združeni rudniki in topilnice, Zagreb. Glavnica 10, bilančna vsota 1938 24.7 (1937 80), čisti dobiček za 1938 0.837 (za 1937 izguba 0.322) milij. din, tako da se izguba iz prejšnjih let zmanjša na 8.2 milij. din. Zmanjšanje bilančne vsote je pripisovati predvsem zmanjšanju upnikov, ker so inozemski upniki prispevali k sanaciji družbe.

Jugopamuk, Belgrad. Za poslovodjo v Belgradu je imenovan g. Lujo Harazim, za prokurista pa g. Oto Koler.

Borze

Dne 15. januarja 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Na zagrebški borzi je znašal devizni promet 5,281.100 din, na belgrajski 9.57 milij. din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 275.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji

London 1 funt	175.40— 178.60
Pariz 100 frankov	99.25— 101.55
New York 100 dolarjev	4424.50—4484.50
Ženeva 100 frankov	995.00—1005.—
Amsterdam 100 gold.	2367.00—2405.—
Bruselj 100 belg	764.00— 768.00

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	216.69— 219.89
Pariz 100 frankov	122.67— 124.97
New York 100 dol	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1128.32—1283.32
Amsterdam 100 gold.	2923.70—2961.70
Bruselj 100 belg.	921.45— 933.45

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.70— 14.90

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem	32.15— 32.85

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem	3165— 32.35

Curih. Belgrad 10.—, Pariz 10.025, London 17.69, Newyork 44.595, Bruselj 75.12, Milan 23.50, Amsterdam 238.25, Berlin 178.62, Stockholm 106.15, Oslo 101.325, Kopenhagen 86.075, Sofija 5.30, Budimpešta 79.—, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Buenos Aires 101.25.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 423 —426
v Zagrebu 422 —424
v Belgradu 424.50—425

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. posojilo 96.50—98.50, agrarji 51—52, vojna škoda promptna 423—426, begluške obveznice 76—78, dilm. agrarji 70.50—71.50, 8% Blerovo posojilo 97—99, 7% Blerovo posojilo 86—88, 7% posojilo Drž. hip. banke 97.50—100, 7% stab. posojilo 97—99.t — Delnice: Narodna banka 7.400—7.600, Trboveljska 230—240.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 96 blago, agrarji 51.50 blago, voj. šk. pr. 422—424, begl. obveznice 74.50 blago, dalm. agr. 70 blago. 4% sev. agr. 51—51.50, 6% šum. obv. 70 blago, 8% Bler. pos. 98 blago, 7% Bler. pos. 88 blago. — Delnice: Priv. agr. banka 194 blago, Trboveljska 240—245, Sladk. tov. Osijek 130 denar, Osj. livarna 160 blago.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 97.50—98, voj. šk. pr. 424.50—425 (425), begl. obv. 74, 75 do 75.25 (74.50, 74.50), dalm. agr. 69.75—70 (70), 6% šum. obv. 68.50—69, 8% Bler. pos. 93.75 denar, 7% Bler. pos. 86.75 denar, 7% pos. Drž. hip. banke 99 den. — Delnice: Priv. agr. banka 192 den.

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač. nova 118—119, bač. nova parit. Indijja 117—118. — Moka: bač. ban. 0g, 0gg 295—305, 275—285, 255—265, 245—255, 205 do 215, 130—235; srem. slav. 0g, 0gg 290—300, 270—280, 250—260, 230—240, 200—210, 130—135. Fižol: bač. srem. beli brez vreče 390—400. — Tendenca stalna. Promet slab.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V celjskem okraju dne 11. januarja 1940. Voli II. vrste din 5.50, voli III. vrste din 4.50; telice I. vrste din 6, telice II. vrste din 5, telice III. vrste din 4.50; krave I. vrste din 4.50 do 5, krave II. vrste din 4, krave III. vrste din 3; teleta I. vrste din 6, teleta II. vrste din 5, prašiči špeharji din 11 do 12, prašiči pršutarji din 8 do 9 za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del din 11, zadnji del din 12, goveje meso II. vrste prednji del din 9, zadnji del din 11, goveje meso III. vrste prednji del din 8, stadnji del din 9, svinjina din 15 do 16, slanina din 18, svinjska mast din 20, čisti med din 19, goveje surove kožer din 10 do 12 telečje surove kože din 14 do 15, svinjske surove kože din 7 za 1 kg. Pšenica din 2.30, ječmen din 1.90, rž din 2, oves din 1.60 do 1.80, koruza din 2, fižol din 6 do 7, krompir din 1.50 do 1.70, lucerna din 0.70, seno din 0.70 do 0.90, slama din 0.40, jabolka I. vrste din 4, II. vrste din 3, III. vrste din 2, pšenična moka din 3.70, koruzna moka din 2.25, ajdova moka din 4 za 1 kilogram. — Drva din 80 za 1 kub. meter, jajca din 1.25 za 1 komad, mleko din 1.75 za liter, surovo maslo din 28 za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih din 4 za liter, finejše sortirano vino din 5 do 6 za liter.

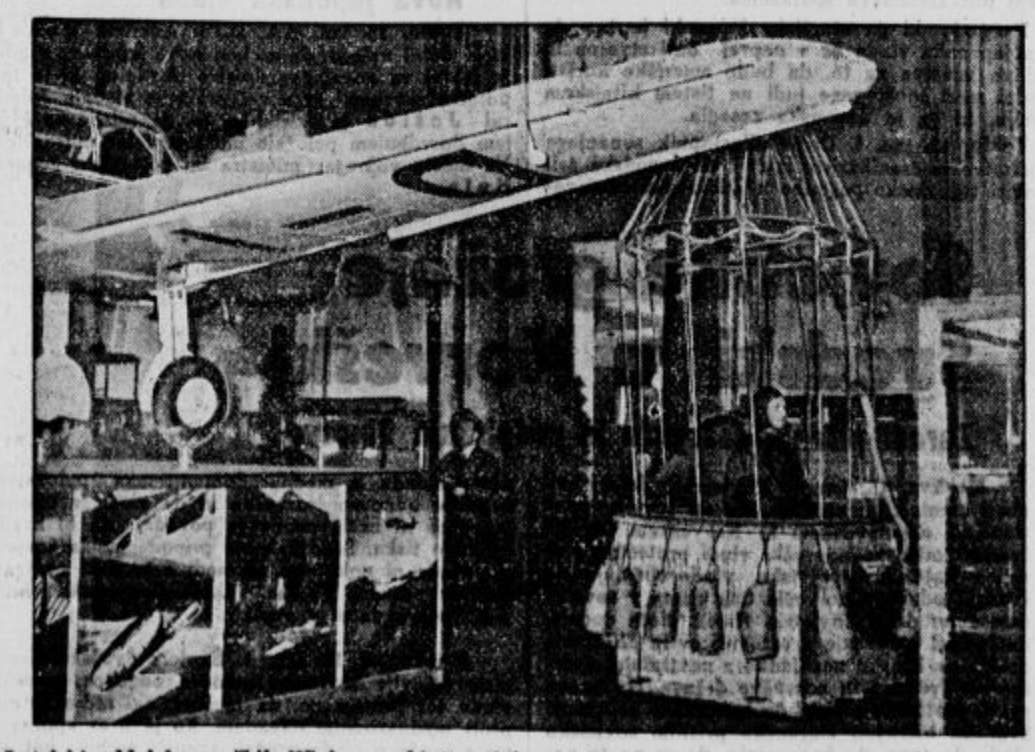

Letalski oddelek nemških NS je v neki trgovini priredil razstavo pod geslom »Pot do letalca«. — Modeli nazorno kažejo vse stopnje letalskega pouka. Na levi veliko potniško letalo »Taifun«, na desni pa preprosta, odprta gondola prosto plavajočega zrakoplova.

Ustanova za vzgojo delavskih strokovnih voditeljev

Strokovna šola Delavske zbornice v Ljubljani

V ponedeljek, dne 15. t. m. se je pričel reden pouk na novoustanovljeni Strokovni šoli Delavske zbornice v Ljubljani Po opravljenih pismenih in ustmenih sprejemnih izpitih je šolsko vodstvo upoštevalo primerno krajevno in strokovno porazdelitev izmed okoli 100 prijavljenih kandidatov sprejelo v prvi tečaj novoustanovljene šole 27 rednih in 3 izredne učence. V nedeljo, 14. t. m. zvečer so bili ob interni otvoritvi šole v sejni dvorani Delavske zbornice učenci predstavljeni učiteljskemu zboru.

Strokovna šola Delavske zbornice v Ljubljani je prva šola te vrste v Jugoslaviji. Njen namen je, **da služi vzgoji mladih strokovnih delavskih voditeljev.** Ves šolski ustroj je prirejen temu posebnemu namenu.

Strokovno šolo Delavske zbornice v Ljubljani upravlja posebno šolsko vodstvo, ki ga sestavljajo vodja šole in sosvet štirih članov uprave Delavske zbornice.

Učno-vzgojna **tvarina** je razčlenjena v pet temeljnih skupin: vzgojne osnove; temelji kulturno-socialne izobrazbe; socialno gospodarska izobrazba; delavska samopomoč; pomožni predmeti.

V skupini **vzgojnih osnov** sta dva predmeta: **nravstvena delavska vzgoja in narodna delavska vzgoja.**

Skupino **temeljev kulturno-socialne izobrazbe** sestavljata predmeta: zgodovina socialnih gibanj in sodobna kulturna-socialna gibanja

Socialno-gospodarski izobrazbi bodo služili naslednji predmeti: osnove javnega prava; temelji narodnega gospodarstva; gospodarski viri in gospodarska struktura Jugoslavije, predvsem Slovenije; naša veljajoča socialna zakonodaja; namen in ustroj Delavske zbornice; obrisi zasebnega prava s posebnim ozirom na delovno pravo; veliki gospodarski problemi Slovenije; glavni socialni problemi Slovenije.

Spoznanje sredstev in načinov **delavske samopomoči** bodo posredovali ti-le predmeti: namen delavskih strokovnih organizacij; vodstvo in ustroj delavskih strokovnih organizacij; akcijska tehnika delavskih strokovnih organizacij; delavsko zadružništvo.

Kot **pomožni predmeti** pa so bili v učni sestav Strokovne šole Delavske zbornice sprejeti naslednji predmeti: slovenščina, govorništvo, dopisništvo; računstvo s knjigovodstvom, higiena in telovadba.

Sestav učne in vzgojne snovi novoustanovljene Strokovne šole Delavske zbornice je torej zelo organičen tako, da zajema v svoj okvir domala vse, kar mora mladi delavski strokovni voditelj poznati.

Delovni način je v Strokovni šoli pač tak kot ga strogo šolski in vzgojni značaj ustanove zahteva. Čeprav traja šola prvo leto samo tri mesece, dva meseca teoretičnega in en mesec praktičnega pouka, hoče Strokovna šola Delavske zbornice tudi na svojem skromnem prvem začetku biti vendarle šola, ne pa samo neke vrste bolj ali manj površen tečaj. Šola je bila skrbno pripravljena. Tvarina in razporeditev predmetov vestno tehtana, predavatelji izbrani in naprošeni že pred meseci. Razpored ur je periodično-stalen. Dnevnega pouka je štiri ure, od 8 do 12. Ob ponedeljkih, sredah in petkih pa še popoldne od 14 do 16. Fantje bodo torej resno zaposleni, ako bodo hoteli v redu opraviti obvezne šolske izpite in dobiti spričevalo.

Vsi redni učenci stanujejo v skupnem internatu, v katerem je urejen strog dnevni red, ki pa upošteva vse potrebne pedagoške in psihološke vidike. Da bodo v času trajanja Strokovne šole učenci imeli priliko poleg redne učne tvarine spoznavati tudi širša obzorja splošne izobrazbe, za to bodo skrbela **posebna večerna predavanja** o najrazličnejših aktualnostih izven učnega okvira Strokovne šole, ki se bodo vršila dva večera v tednu. Vodstvo šole bo za redne učence organiziralo tudi skupne posete dramskih in opernih predstav ter kina in nekaj skupnih ekskurzij v glavna industrijska središča.

*

Taka bi bila kratka slika te važne nove slovenske ustanove, ki naj z leti vzgoji in izobrazi kader nravstveno močnih, narodno zavednih, kulturno-socialno izoblikovanih in strokovno izurjenih voditeljev slovenskega delavskega stanu. Prav posebne razmere, v katerih živimo, dokazujejo, kako zelo potrebuje delavski stan zvestih in močnih vodilnih ljudi iz svojih lastnih vrst. Razredno-sovražna miselnost marksističnih upravnikov slovenskih delavskih ustanov tega interesa seveda ni imela. Saj je socialno izobražen delavec največja zapreka prodiranju marksističnih zablod, katerih sadove je slovensko delavstvo prav posebno občutilo ob predletni stavki v Kranju in ob zadnji stavki v Trbovljah. Zato marksisti nikdar niso marali delavskih voditeljev iz delavskih vrst. Slovensko delavstvo pa ima enako kot ostali slovenski stanovi vso pravico, da dobi pravih voditeljev iz vrst svojega stanu.

Slovenska Delavska zbornica je zato z ustanovitvijo Strokovne šole storila veliko delo za slovenski delavski stan, pa tudi za ves narod. Sadovi tega vztrajnega dela za socialno obnovo in utrditev ne bodo izostali.

Poročni prstan tehta 30 funtov

Sredi decembra 1934 je vse zvezdarne sveta pretreslo silno razburjenje: nenadoma se je bila v ozvezdju Herkula pojavila nova zvezda! Nove zvezde pa v vsemirju niso nič posebnega; med neštetimi milijardami daljnih zvezdnih sestavov spet in spet odkrijejo kako novo nebesno telo. Torej je moralo biti že nekaj posebnega z zvezdo **»Nova Herculis«**, če je zvezdoslovce tako razburila! In to je bilo tudi res.

Dognali so, da ta zvezda niti ni bila »nova« — a nenadoma je zvišala svojo svetlobo 200.000 do 300.000 krat! Pri tem pa se je njena toplota le malo povečala. Prej si je kurila »samo« s 3000 stopinjami vročine, bila je torej še malo bolj hladna kot naše sonce. V svoji največji svetlobi pa se je njena toplota zvišala samo še za enkrat toliko. Njena notranja toplota je bila, seveda, sedemkrat povečana. Njeni svetlobni žarki pa so bili kar uganka: namesto da bi postali bolj modre barve, so bili rdečkasti. Brzine, ki so jih pri tem neznanskem izbruhu plina merili, niso bile nič manj čudovite. Največja brzina je bila 1000 kilometrov v sekundi. Če to preračunamo za pozemske razmere, pomeni, da bi kako **letalo v petih sekundah sfrčalo iz Evrope v Ameriko!**

Toda s tem še ni bilo konec presenečenj. Čez štiri mesece po nastopu nove zvezde, je začela svetloba kar hitro pojemati — in »Nova Herculis« se je usušila, zmanjšala. Če je bila prej ta herkulanska lepota, recimo, tako velika kot sonce, pa se je zdaj zadovoljila samo z velikostjo, ki je bila nekako trikrat večja kot naša zemlja. Nova zvezda se je iz neznanske množine plina v eni kozmični sekundi spremenila v gmoto, s tako gostoto, ki si je ne moremo predstavljati: če bi si dali iz snovi »Nove Herculis« narediti **poročni prstan, bi imel »lepo« težo — 30 funtov (15 kg)!**

Čez dve leti nato so v Wilsonovi zvezdarni v Ameriki odkrili drugo takšno zvezdo v oddaljenosti »samo« — 6 milijonov svetlobnih let. Njeni plini so imeli še večjo brzino — 6000 kilometrov v sekundi. Če še to preračunamo na pozemske razmere, se pravi, da bi se **v 2 sekundah vsa zemlja spremenila v plin!**

V poslednjih letih so v nekem astronomskem delnem področju, ki je še bolj zanimalo fizike in meteorologe, odkrili **svojevrstno izžarevanje iz vsemirja**, ki se z njih postankom in prihodom vsi belijo glave. To je tisto nevidno **višinsko izžarevanje**, ki vsebuje neverjetno energijo, tako da more celo skozi meter debele svinčene plošče prodreti! To morajo biti neznansko močne sile, ki morejo takšne delce žarkov pošiljati iz vsemirja prav doli do nas!

Prvo je bilo seveda zdaj to, da bi dognali, kje nastajajo ti kozmični žarki v najnovejših zvezdah. Učenjaki z vsega sveta so se spravili na to delo in so menda to vprašanje že deloma rešili. Predvsem ne poznamo doslej nobenih drugih izvorov energij, ki bi mogle proizvajati žarke te vrste. Izžarevanje najnovejše zvezde je približno 60,000.000 krat močnejše kot so sončni žarki.

Novejša »astrofizika« — zvezdna fizika — je dognala, da so zvezde, ki se njih zunanja površina sestoji iz »neutronov«. Take zvezde so tudi najnovejše — supernove — zvezde, in če se oni neznanski eksplozivni proces izvrši, tedaj eksplodirajo njihove neutronske površine, in sicer z mogočno, pri tem sproščeno energijo 1 bilijona elektronskih voltov. Iz tega sklepajo, da bivajo v najnovejših zvezdah »najnovejša atomska jedra« in se razpočijo. Vrši se torej kozmična igra, ki je s pozemskimi sredstvi najvišja želja slehernega modernega fizika: jedro atomov se razbija.

To zvezdnato razbijanje atomov je potem vzrok kozmičnega izžarevanja, ki ga moremo opazovati na zemlji in ki je njegovo izhodišče v najnovejših zvezdah (»nove« zvezde).

Prva slika potresne katastrofe v Turčiji: Razvaline štirinadstropne hiše mestnega poglavarstva v mestu Tokat, ki je imelo 8000 prebivalcev. Vsa stavba se je v nekaj trenutkih zrušila v kup podrtije. Tako je potres uničil nad 30.000 stavb.

5 milijonov in pol za ceste

na področju mariborskega okrajnega cestnega odbora — 22% cestna doklada

Maribor, 13. jan.

Danes dopoldne je bila v posvetovalnici okrajnega cestnega odbora v Mariboru plenarna skupščina, na kateri se je obravnaval in sprejel preračun za l. 1940-41. Skupščina, kateri so prisostvovali oba okrajna glavarja dr. Šiška in Eiletz ter mariborski župan dr. Juvan, je vodil načelnik cestnega odbora Franjo Žebot, ki je podal zelo zanimivo in pregledno poročilo o skrbi za ceste v mariborskem okolišu v letu 1939. Iz tega poročila je razvidno, kako ogromno delo opravlja okrajni cestni odbor, saj je njegovo področje največje v državi. Lansko leto je na svojem področju vzdrževal 408.708 km cest, od tega 348.572 km banovinskih, 75.248 km subvencioniranih ter 2.888 km dovoznih cest na železniške postaje.

Za vzdrževanje banovinskih cest je okrajni cestni odbor lansko leto porabil 1,836.662.78 din. Od tega odpade na pomožne delavce in voznike 227.810.60 din, za nabavo gramoza 1,044.643.56 din, za vzdrževanje mostov 91.967.97 din, za vzdrževanje propustov 26.374.69 din, na ostale izdatke za razna manjša dela ter za zavarovanje banovinskih cest pa odpade 445.865 96 din Vzdrževanje kilometra banovinske ceste velja tedaj letno 5271 din. Za vzdrževanje subvencioniranih cest se je porabilo 265.725 din, za vzdrževanje dovoznih cest k železniškim postajam pa 7125 din

Cestno omrežje se je v letu 1939 vzdrževalo v glavnem tako, da ni bilo pritožb zaradi slabih cest z izjemo banovinske ceste od Pesnice do Sv. Lenarta ter banovinske ceste Maribor—Dravograd. Na teh dveh cestah pa je promet tako velik, da ga z navadnim gramozenjem ni mogoče več obdržati na primerni višini. Na obstoječih cestah je še veliko prometnih ovir v obliki preozkih in nepreglednih mest ter prestrmih vzponov, ki se tudi še lani niso mogli odstraniti. Promet ovirajo tudi stari mostovi in propusti, ki so zgrajeni nestrokovnjaško ter imajo premajhno nosilnost. Nekaj propustov se je izmenjalo- veliko pa zaradi pomanjkanja sredstev ni bilo mogoče storiti. Največje delo ga cestnih objektih je gradnja mostu čez Ložnico.

Da se cestna vzdrževalna dela pocenijo in racionalizirajo, se je v letu 1939 nabavil nov drobilec za 150.000 din, nov cestni valjar, h kateremu je pri nakupu cestni odbor prispeval 92.000 din, ter nov tovorni avtomobil za 260.000 din. Cestni odbor je pričel graditi tudi garaže in skladišča, za kar so predvideni stroški 500.000 din.

Zelo veliko je cestni odbor tudi v lanskem letu žrtvoval za gradnjo novih cest. Skupaj se je lani zgradilo 10.900 m novih cest ter so znašali stroški za to 2,194.865.42 din. Od tega odpade na okraj Maribor levi breg 4850 m novih cest ter 1,773.317.81 dinarjev izdatkov, na okraj Maribor desni breg pa 7050 m cest ter 1,421.547.61 din izdatkov.

Novi preračun za l. 1940-41 predvideva 5 milijonov 624.172 din. Redni dohodki cestnega odbora s prispevkom banovine so predvideni z 4,119.950 dinarjev, primanjkljaj pa se bo pokril s 22% okrajno cestno doklado na državne davke. Po novem preračunu je predvideno za vzdrževanqe banovinskih cest 2,008.415 din, za nova cestna dela pa: za občinsko cesto Bresternica—Sv. Križ 340.000 din. Ruše—Fala 190.000 din, Žice—Sv. Ana 150.000 din. Selnica—Murski dvor 20.000 din, Ruše—Sv. Areh 40.000 din, Sv. Rupert—Hrastovec 30.000 din, Marija Snežna—Sv. Jurij 20.000 din, Venčesl—Kacenek 10 tisoč dinarjev, Sv. Jakob—Polička vas 25.000 din Priključek od ban. ceste k Sv. Arehu 40.000 din. Križni vrh—Laporje 10.000 din, Hum—Zimica 20 tisoč dinarjev, Duplek—Korena 20.000 din, za nov most čez Pesnico pri Sv. Jurju 30.000 din. Za gradnje skladišč in garaž se predvideva 150.000 din, za izplačilo anuitet za posojila 319.344 din. Za preureditev banovinske ceste Maribor—Sv Peter (razširjenje nepreglednih in preozkih ovinkov) se predvideva 200 000 din, za nadaljevanje te ceste proti Dupleku 250.000 din. Končala se bo »Pohorska cesta« Reka—Sv Areh ter bodo znašali zadnji izdatki še 300.000 din. Za popravilo ceste Marenberg—Ribnica—Brezno se bo porabilo 40.000 din, za končanje ceste Sl Bistrica—Oplotnica 250.000 din, za dovozno cesto k ceršaški tovarni 30.000 din, za preureditve ceste Sl. Bistrica—Šmartno (razširjenje v Slov. Bistrici) 50.000 din. Ostali preračunski znesek se porabi za upravo Letos sta izpadli iz preračuna okrajnega cestnega odbora podržavljeni banovinski cesti Maribor—Marenberg—Dravograd ter Pesnica—Sv. Lenart—Gornja Radgona. Upati je, da bo država vsaj toliko žrtvovala za obe cesti, kakor je zmogel to okrajni cestni odbor, in da bo nadaljevala z gradnjo nove ceste Sv. Lenart—Sv Benedikt, s čemer se bo zveza med Mariborom in Gornjo Radgono odnosno s Prekmurjem zelo skrajšala

ČISTEK

Ciril Debevec, šef-režiser Opere v Ljubljani:

O značaju in sestavi gledališkega repertoarja

Med osnovna vprašanja vsakega gledališkega dela štejemo predvsem **izbor** in **sestavo gledališkega repertoarja** ali — z domačo besedo — sporeda, to je izbranega števila opernih in dramskih del, ki so za izvestno dobo določena za vprizoritev.

V tej zvezi se pojavljajo najbolj čudne, zdaj odkrite, zdaj spet skrite in vedno na novo porajajoče se težave najrazličnejšega značaja, ki pa jih je treba z vsem potrebnim prizadevanjem, z bistrim duhom in s pravim znanjem vsaj skušati pravočasno obvladati in premostiti.

Repertoar (da ostanemo kar pri tej vdomačeni tujki) sestavljamo in presojamo po **kvaliteti** in pa po **kvantiteti**, deloma tudi po **razporedbi**.

Poskušajmo pretresti v glavnem najprej poglavje o **kvaliteti**.

Kvaliteto repertoarja, to se pravi, celotno vrednost posameznega dela in vrednost celotnega delovnega načrta določajo v gledaliških podjetjih navadno trije vidiki in sicer 1. **estetski**, 2. **idejni** in 3. **blagajniški** ali **finančni**. V vseh časih, zlasti pa v zadnjih, se je začel kot spremstveni pojav pojavljati še četrti, ki mu pravimo lahko tudi **slučajnostni vidik**. — Vsi ti imenovani vidiki nastopajo v raznih gledaliških sporedih v najrazličnejših kombinacijah, pri katerih eden ne izključuje drugega in pri katerih je prevladovanje enega ali drugega odvisno od umetniške resnobe in splošne kulturne višine posameznega gledališča. Jasno je in naravno, da so gledališkemu zavodu, kakršno je **narodno** gledališče (ki naj predstavlja v gledališkem izrazu najvišje duhovne vrednote vsega narodovega življenja) postavljene na tem polju izdatno drugačne meje kakor pa n. pr. mestnemu ali zasebnemu umetniškemu ali pa celo samo pridobitvenemu podjetju. Izven dvoma je, da je treba na primer pri našem gledališču pri teh sestavah — poleg temeljnih zahtev — nujno vpoštevati **celotnega duha našega kulturnega okolja, samotno, edinstveno** in zato tem odgovornejšo in pomembnejšo **postavljenost tega** umetniško predstavnega zavoda, **majhnost neposredno delujočega ambijenta, idejno važnost poudarjene narodne vzgoje** in pa morebitno **vprizoritveno** odnosno **tehnično-izvajalno zmogljivost gledališkega aparata**. Čisto gotovo je, da ima slovensko Narodno gledališče v primeri z gledališči drugih narodov ali celo z drugimi zasebnimi gledališkimi podjetji, ravno zaradi svojega edinstvenega položaja tudi neke svoje **edinstvene, čisto posebne, umetniške** in moralne dolžnosti, ki jih je treba z vso rahločutnostjo pa tudi z vso strogostjo preiskavati, doganjati in vpoštevati.

Pri določanju repertoarja tako izrazito **svojevrstnega** in v nekaterih svojih nalogah že vnaprej določenega gledališča kakor je naše, se mi zdi najvažnejši prvi, to je **estetski vidik**. **Splošna umetniška** vrednost dela, to se pravi: izrazita **globina duha, prodornost mišljenja, nenavadna lepota in moč čustvovanja, bogastvo fantazije, jasen, zgoščen in prepričevalen način obdelave** in **pesniški dar oblikovanja** — to so lastnosti ki bi morale biti **v prvi vrsti** merodajne pri izbiri in sestavljanju reprezentativnega repertoarnega programa. Na ta način tvorijo podlago in hrbtenico vsekega resnejšega sporeda vsa gledališka veledela človeškega duha, kakor so bila v teku dveh tisočletij gledališke literature ustvarjena in za visokopomembna spoznana, vse od njenih početkov pa do današnje dobe. Zakladnica tega **klasičnega** gledališkega slovstva je tako bogata in neizčrpna, da izbor dobremu poznavalcu ne more prirejati nobenih posebnih težav in zadreg. Gotovo bosta predvsem **tukaj** fina **ekonomičnost** in **smotrna raznolikost** najbolj umestni, zdi se mi pa, da bo lastnost, ki bo za nepopustljivo, čeprav načrtno vprizarjanje klasikov kmalu **edina** tista, ki se ji pravi: **pogum** in ki je posebno v naših krajih — na žalost — zelo siromašno zastopana.

Precej težavnejše je že izbiranje iz **sodobne** produkcije, posebno, ker je današnja doba zaradi različnih prevratov in trenj, zlasti pa zaradi prevladovanja političnih stisk na nekaterih, svoječasno najplodovitnejših žarišč za nekaj časa skoro popolnoma ugasnila ali pa vsaj močno popustila. Današnji, vse preveč v tankih, topovih in škornjih tičoči duh časa je zelo nenaklonjen širokemu resnico in lepotoljubnemu duhu umetnosti in zato je razumljivo, da iz siromašnega gradiva ni ravno najlažja stvar po najstrožjih estetskih vidikih izbirati višinske in nadpovprečne vrednote Tembolj se mora torej gledališče, ki hoče zadostiti svoji nalogi, potruditi, da spozna iz **neposrednih** virov čim večjo množino najnovejšega proizvedenega blaga, da ga pretehta in se po **lastnem, natančnem** in ne **prenagljenem** preudarku odloči za najvrednejša in najprimernejša dela med svemi. Pri **površnem, hlastnem** ali **nepremišljenem** izbiranju je marsikatero gledališče doživelo že proti svojemu pričakovanju marsikatera bridka razočaranja, ki si jih samo gotovo ni nikoli želelo. Zanimivo pa je seveda, kako so še tako ostre izkušnje v smislu poučnosti za bodočnost navadno za čuda minimalne

V **izvirnem** slovstvu je treba (po mojem mnenju) vsekakor v teh najstrožjih estetskih merilih nekoliko popustiti, enostavno zato, ker je naša slovenska dramatika šele v razvoju in pa, ker mora gledališče v neki meri delovati nanjo vzpodbudno in vzgojevalno, ne pa samo kritično V vsakem času in v vsakem kraju namreč ne rastejo sami Shakespearei, Molièrei, Schillerji in Gogolji, kajti sicer bi tudi oni ne bi taki vrhovi, kakršni zdaj v resnici so. Vsa gledališča na svetu postopajo z izvirno literaturo nekoliko milejše in ljubeznivejše, kar je tudi popolnoma naravno in povsem pravilno. Seveda na drugi strani ta ljubeznivost ne sme iti predaleč, ker je nevarnost velika, da potem vse prerada zapade **kronični, zasleplјeni in diletantsko-rodoljubarski** sentimentalnosti, ki bi pod solzavo devizo »naše gore list!« spravila najrajši na oder vso pisano šaro in kramo, ki je zrasla na domačih njivah in travnikih. **Vsekakor pa bi bilo v tej zvezi potrebno ne samo pripomniti, temveč tudi poudariti, da je vsako narodno gledališče brezpogojno dolžno vprizarjati vsa izvirna gledališka dela, ki so po umetniški ali gledališki kvaliteti več vredna kakor pa vprizarjana dela iz tujega slovstva, zlasti iz isti državi pripadajočega slovstva, posebno če odločajo pri izboru povsem drugotni, to se pravi: niti estetski in niti idejni razlogi.**

(Dalje.)

Drobne novice

Koledar

Torek, 16. januarja: Marcel, papež; Berard in tovariši, mučenci.

Sreda, 17. januarja: Anton, puščavnik; Marjan, mučenec. Prvi krajec ob 19.21. Herschel napoveduje dež in sneg ob jugu ali zapadniku.

Novi grobovi

† Zlatomašnik
Nikolaj Žugelj

Včeraj zjutraj je umrl v ljubljanskem Leonišču upokojeni župnik in zlatomašnik Nikolaj **Žugelj.** Pokojni se je rodil 15. junija 1865 v župniji Podzemelj v Beli krajini in bil v mašnika posvečen 21. junija 1889 kot duhovnik tržaško-koprske škofije. Služboval je ves čas v Istri, upokojen pa je bil l. 1923. Zadnja leta je prebival v svoji hišici v Dravljah. Lani je na tihem obhajal zlato mašo. Rajni gospod župnik je povsod, kjerkoli je služboval, bil silno priljubljen. Najdlje je služboval v Kringi v dekaniji Pazin. Tam je ustanovil bralno društvo in knjižnico, za katero je naprosil knjige v Zagrebu, časopise je pa sam plačeval. Bil je zvest sotrudnik »Slovenca« in je zanj povsod agitiral, znan kulturni delavec, vedno zaveden Slovenec. V svojem službovanju je posvetil svojo skrb in delo predvsem dušnemu pastirstvu, olepšanju božjih hramov in pa ljudski prosveti.

Pogreb blagega rajnika bo v sredo, dne 17. t. m., ob 9 dopoldne s sveto mašo na pokopališče v Dravljah.

Naj v miru počiva!

† Rajko Stojec

V soboto zvečer je v Ljubljani nenadoma umrl gospod Rajko Stojec, pisarniški ravnatelj okrožnega sodišča in rez. kapetan II. razreda. Rajni se je rodil 2. decembra 1887 v Ljubljani, kjer je tudi dovršil svoje študije. Po maturi na učiteljišču leta 1907 je odslužil kot enoletni prostovoljec vojaško službo. Nato je bil uradnik pri Gospodarski zvezi v Ljubljani, do konca leta 1910, ko je stopil v državno službo kot pisarniški pripravnik pri sodišču v Ljubljani. Leta 1912 je naredil pri višjem dež. sodišču v Gradcu izpit za pisarniškega predstojnika. Leta 1914. je služil pri okr. sodišču v Radovljici, kjer ga je zadela mobilizacija. V svetovni vojni je služil kot častnik in ga je vojna vihra zanesla najprej v Tirole, pozneje pa je bil dodeljen vojaški cenzuri pri okrajnem sodišču v Ljubljani, kjer je služil kot pisarniški predstojnik, dokler ni bil imenovan za pisarniškega ravnatelja okrožnega sodišča v Ljubljani, kjer je služboval do svoje prezgodnje smrti.

Rajni Rajko Stojec je bil človek izredno dobrega srca, ki je rad pomagal vsakemu, če je le mogel. Udejstvoval se je tudi pri karitativnih društvih. Posegel je tudi v javno življenje in je bil delj časa občinski svetnik ljubljanski. Na zadnji poti ga bomo spremili danes ob štirih popoldne izpred hiše žalosti na Resljevi cesti 12 na pokopališče k Sv. Križu.

Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

---

† **V Ljubljani** je nenadoma umrl gospod **Julij Lončar,** trgovec. Pogreb bo danes ob 2 popoldne iz hiše žalosti, Poljanska cesta 5, na pokopališče k Sv. Križu.

† **V Ljubljani** je umrl gospod **Ivan Horvat,** orožniški stražmojster v p. Pogreb bo v sredo ob 2 popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališe k Sv. Križu.

† **V Ljubljani** je umrl **Albin Kosem,** hranilnični kontrolor v p. Pogreb bo v sredo ob 4 popoldne izpred mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 9, na pokopališče k Sv. Križu.

† **Na Glincah v Ljubljani** je v 80. letu starosti mirno v Gospodu zaspal gospod **Jakob Traun,** zasebnik. Pokopali ga bodo danes ob 3 popoldne na župnijskem pokopališču na Viču.

† **V Brežicah** je v 83. letu svojega življenja za vedno zatisnil svoje oči gospod **Jože Krošl.** Pogreb bo v sredo, 17. t. m. ob 9 dopoldne iz hiše žalosti v Brežicah št. 63 na mestno pokopališče.

Naj jim sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Diplomirana** sta bila na pravni fakulteti univerze v Ljubljani gg. Egon Smerdu in Jože Pollak, oba iz Ljubljane. Čestitamo.

*

— **Dopisovanje s Poljsko.** Po naročilu Mednarodnega komiteta Rdečega križa je vpostavljena normalna poštna služba na vsem ozemlju Poljske, bodisi da je okupirana od nemških ali sovjetsko-ruskih oblasti Zato morajo odslej vsi oni, ki se za to zanimajo, pošiljati pisma in dopisnice v okupirane kraje Poljske naravnost naslovnikom, seveda, če so pisma frankirana z 4 din, dopisnice pa z 2 din. Samo one osebe, katerim so bila poslana pisma ali dopisnice vrnjene z označbo »nepoznane«, se lahko obrnejo na Glavni odbor društva RK, Belgrad, Simina ulica 19, zaradi posredovanja preko Mednarodnega komiteta za dobivanje obvestil o njihovih sorodnikih. Vsebina pisem in dopisnic naj bo čim krajša. Pisava naj pa bo čitljiva. (Iz pisarne Glavnega odbora RK, A. br. 512 od 10. januarja 1940.)

— **Stanje voda. Mraz še vedno traja.** Čez dan je precej toplejše vreme v Sloveniji. Reke in potoki so dosegli pretekli teden najnižje stanje pod normalo. Ledene skorje, ki so prepregle struge, so se začele od sobote naprej tajati in zato so reke s potoki vred za neka centimetrov narasle. Ljubljanica je včeraj dopoldne zaznamovala pri Fužinah 46 cm pod normalo, ko je bilo še v soboto 65 cm pod normalo. Sava pri Tacnu je tudi nekoliko narasla in zaznamuje vodomer pri Tacnu za 5 centimetrov višje stanje, kakor v soboto, je pa še vedno pod normalo.

— **Mraz v Sloveniji.** Včeraj zjutraj je mraz v Sloveniji za več stopinj Celzija odjenjal. Jutranji mraz je bil zmeren. Čez dan je bilo povsod vedro in sončno. Splošno so razne železniške postaje javile v Ljubljano jutranjo temperaturo od —8 do —18 stopinj Celzija. Bohinjska Bistrica je zaznamovala —13, Bled —10, Jesenice —10, Kranjska gora —10, Kamnik in Tržič —8, drugi kraji so imeli od —8 do —13 C. Najhujši mraz je vladal okoli Brežic, kjer je bilo včeraj zjutraj —18 C. Novo mesto je javilo, da je bila včerajšnja jutranja temperatura na kolodvoru —16. Mednarodni in drugi brzovlaki so včeraj prihajali z običajnimi večjimi zamudami v Ljubljano od 100 minut naprej.

— **Vse osebe nemške narodnosti,** ki so bile dosedaj pristojne na vzhodnem ozemlju, ki je bilo priključeno Nemčiji, so naprošene, da se radi razjasnitve svojega državljanstva čimprej javijo na nemškem konzulatu v Ljubljani, Erjavčeva c. 21. Izkazne listine prinesite s seboj. Uradne ure so ob delavnikih od 9 do 12.

— **Vozila orožništva** bodo odslej po navodilih ministrstva vojske in mornarice imela označbo »Ž« ter rimsko številko polka (dravski orožniški polk ima številko 9) in tudi svojo registrsko številko.

Naši zdravilni čaji so bili na jesenski veleselmski kmetijski razstavi odlikovani vsled svoje izredne kakovosti z zlato kolajno! Poslužite se jih tudi Vi
Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5

— **Grofu pogorela hiša.** Kakor je že včerajšnji Slov. dom poročal, je v hiši grofa Ivana Zabea na Kumnu v občini Sv. Lovrenc na Pohorju nastal požar, ki je upepelil hišo z vsemi premičninami. Dodatno k našemu poročilu objavljamo še naslednje: Pri grofu je bil na obisku nemški državljan Wolfgang Troll z ženo, ki je imel med svojo priljago shranjenih tudi 25.000 dinarjev gotovine in raznih vrednosti za 10.000 dinarjev. Vse to mu je pogorelo. Na hiši in na nepremičninah je požar povzročil 150.000 dinarjev škode. Vrednosti in inventar niso bili zavarovani, hiša pa je bila zavarovana le za 45.000 dinarjev. Požar je izbruhnil v nočnih urah, ko so že vsi bili v posteljah. Prebudili so se šele, ko je bilo podstrešje že v plamenih. Stanovalci so se rešile na prosto v spalnih oblekah. Do požara je verjetno prišlo zaradi pregretih železnih cevi, ki so bile napeljane v dimnik pod leseno steno. Ker v bližini ni bilo vode, požara ni bilo mogoče gasiti.

Artin
sredstvo za prečiščevanje pri slabi prebavi
2 kom. Din 1·50, 12 kom. Din 8·—, 60 kom. Din 27·—
Reg. S. br. 31888/38

— **Kje je tolovaj Hace?** Varnostne oblasti še vedno marljivo zasledujejo »znanega razbojnika« Tonzta Haceta, ki se jim zna prav spretno skrivati. Koliko tatvin, vlomov in razbojstev ima ta mladi človek na vesti, še ni povsem dognano. Njegovo tolovajsko osebnost izrabljajo tudi drugi, zlasti njegovi tovariši, ki so že nekateri pod ključem. Kakor nam javljajo iz Notranjske, se je Tone Hace za novo leto pojavil v domačih krajih, toda je hitro izginil. Splošno so ljudje prepričani, da se Hace skriva v dolenjskih hribih, kjer mu dajejo ljudje, zlasti ženske veliko potuho. Hace skuša na vsak način prestopiti državne meje in je pripravljen na vse možnosti. Neki ženski je v obupu izjavil, da bo preje sam obračunal s seboj, ko da bi prišel pred kazenski tribunal in da bi bil sojen. Njemu sedaj pripisujejo še razne druge vlomne tatvine po Gorenjskem in Dolenjskem. Po podatkih »Policijskega dnevnika« ima ta razbojnik na vesti najmanj 25 vlomov in razbojstev.

— **Pri zaprtju, motnji v prebavi,** vzemite zjutraj že na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

Roparski napad na tri ženske

Sladka gora, 14. jan.

Na Pijovcu št. 49 se je izvršil v noči od četrtka na petek 5 minut po polnoči roparski napad na samotno hišico, 10 minut od sladkogorske cerkve, kjer stanujeta dve že priletni sestri Frančiška in Ana Seničar. V spanju ju je presenetil zakrinkan ropar velike postave, jima posvetil v obraz, pokazal revolver in zahteval denar, ker gre jutri k vojakom. Ženski sta pred meseci prodali edino telico in hranili denar doma. Prestrašeni sta takoj povedali, da je denar v skrinjici, od katere sta izgubili ključ. »To bomo že naredili,« je rekel ropar in tedaj se je prikazal še njegov pomagač, majhne postave, ki sploh ni spregovoril. Oba sta bila zakrinkana. Med tem pogovorom se je zbudila tretja ženska, ki je tudi v hiši, vdova Šprajc. Vlomila sta v skrinjo, vzela 1300.— din, vprašala še Šprajčevo za denar in je tudi morala dati od svoje revne pokojnine 150.— din. Ker se je malo obotavljala, je dobila z roko močan udarec po glavi. Vse tri so ostale v postelji, roparja pa sta se še celo uro mudila v hiši, premetala vse, vzela čevlje, 4 rjuhe, 2 vreči, usnje za čevlje, uro, 4 klobase in suho sadje. S peči je vzel žepno luč, aparat za striženje, ga hotel preizkusiti na glavi Frančiške, pa se je skrila pod odejo. Ker je bil aparat že star, sta ga pustila. Večji ropar je še vprašal, kje še imajo denarja, kje so že imeli koline. Tudi za pijačo je vprašal, nato sta odšla. Ob 2. uri so prestrašene ženske, ki jim je ukradeno vse, kar so imele, vstale in videle, da so kuhinjska vrata, ki se odpirajo na zunaj, sneta. Pes, ki je na verigi pred hišo, se ni veliko oglasil. Zjutraj so se še poznali sledovi, kako sta prišla in zopet izginila v gozd. Orožniki v Šmarju, ki se večkrat mudijo na Sladki gori tudi ponoči, so bili obveščeni šele popoldne danes, bodo imeli težko nalogo izslediti brezvestneža, ki se ne sramujeta napadti in ropati revne in slabotne ženske ter jih spraviti ob vse.

Po državi

* **Mraz še noče odnehati.** Kakor poročajo iz Sarajeva, imajo tam še vedno hud mraz. V mestu so ga imeli preteklo nedeljo —21.4° C, na Sarajevskem polju pa celo 28 stop. C pod ničlo. V Sarajevu zelo primanjkuje kuriva, posebno premoga. Državni premogokop v Kanju je zvišal ceno premogu za 15 din, rudnik v Kreki pa za 10 din pri toni. — Iz Osijeka javljajo, da je Drava do izliva v Donavo popolnoma zamrznila. Led je debel okrog 30 cm in hodijo, oziroma vozijo kmetje brez nevarnosti čezenj. Led na Dravi od leta 1929 ni bil tako debel, kakor je letos. Tudi Donava je od Budimpešte do Dalija popolnoma zamrznila. — V Dalmaciji je mraz nekoliko popustil. V nedeljo zjutraj je v Šibeniku toplomer kazal dve stopinji Celzija nad ničlo. Vihar pa še vedno traja. Italijanski parnik »Mocenigo«, ki je priplul iz Zadra v Šibenik, je imel tri dni zamude. V Belgradu je zadnje dni pihala močna košava, ki pa je sedaj prenehala. Kljub temu pa je temperatura v nedeljo zopet padla. V Belgradu so imeli 16 stopinj pod ničlo. Progo Belgrad—Niš—Skoplje so očistili in sedaj vlaki iz Južne Srbije nimajo več zamud. V Črni Gori pa so snežni viharji tako zamedli ceste, da je bilo Cetinje tri dni odrezano od zunanjega sveta. Iz Pančeva poročajo, da je na polju pri Banatskem Petrovcu zmrznil svinjski pastir s čredo vred. Pastir je klečal na kolenih, okrog njega pa so ležale svinje, stisnjene druga ob drugo.

* **Pretkana goljufa.** V Somboru sta se pojavila dva dobro oblečena moška, ki sta obiskovala premožnejše ljudi in nabirala prispevke za podporo ubogim otrokom banovine Hrvatske. Eden se je predstavljal za banskega svetnika Aleksa Pavloviča. Ker sta se oba moža policiji zdela sumljiva, ju je prijela. Pri njiju je policija našla izkaznice na različna imena in pa nabiralno polo, ki nosi pečat banske uprave v Zagrebu. Z nabiralne pole se vidi, da sta nabrala že znatne zneske in sta res imela pri sebi veliko vsoto denarja. Gre za trgovskega pomočnika Stjepana Klinčiča iz Bačkega Gradišta in pa za 60-letnega Stjepana Horvata iz Zagreba. Oba goljufa sta, kakor je videti na nabiralni poli, z uspehom nabirala po Belgradu, Zagrebu, Zemunu, Novem Sadu in drugih večjih mestih.

* **Železniška nesreča.** Na postaji Modrinje v Bosni sta trčila skupaj dva tovorna vlaka. Dva zavirača sta ranjena. Stvarna škoda je velika.

* **Namesto zajca je zadel prijatelja.** Pri vasi Šušnjari blizu Dervente se je pripetila huda lovska nesreča. Lovec Joza Kozina je streljal na bežečega zajca, zadel pa je svojega okrog 50 m oddaljenega prijatelja Mato Bubola v prsa. Bubola so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer pa zdravniki dvomijo, da bi ostal pri življenju.

* **Nesreča ali zločin?** V županovi hiši v Malem Gradcu pri Glini se je odigral krvav dogodek, ki ga še niso mogli pojasniti. 25-letni Ivan, sin župana Trifunca, je bil s trinajstletnim Milanom Šaponjo sam v sobi. Nenadoma je padel v sobi strel. Ko so sosedje vdrli v hišo, so našli Milana v krvi ležati na tleh. Strel ga je zadel v spodnji del života. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico v Glino, kjer pa je kmalu nato izdihnil. Ivan Trifunac trdi, da se je pištola slučajno sprožila. Starši malega Milana so pa prepričani, da je Trifunac njihovega sina iz maščevanja ustrelil, ker so že dolgo časa sprti z družino župana Trifunca.

* **Ponarejeni potni listi.** Veliko pozornost je v Slavonski Požegi povzročila aretacija pri mestni policiji nameščenega Antona Čepelaka. Mož je raznim osebam izpolnil potni liste za inozemstvo in ponaredil podpise. Po dosedanjih ugotovitvah je Čepelak prodal osem potnih listov po 500 do 1000 dinarjev. Tudi osebe, ki so od Čepelaka dobile potne liste, so zaprte. Čepelakova zadeva je bila povod, da so preiskali vse poslovanje mestne policije. Pri tem so ugotovili, da manjka denarja in kolkov. Več uradnikov si je samovoljno jemalo predplačila, ki jih pa niso vrnili. Trdi se, da gre

KINO MATICA
Telefon 21 24
ob 16., 19. in 21. uri
Poliski film **V VRTINCU STRASTI**
Tragedija mladega kneza, kateri je skušal rešiti svojo zaročenko pred nečloveškim strigom — Lidija Wisocka, Witold Zachareviez, Boguslav Samborski

Subotiški narednik - sovjetski general?

Zagrebške »Novosti« poročajo iz Subotice, da je tam vzbudila veliko pozornost vest, da je bivši subotiški narednik, ki je prišel v rusko ujetništvo še med svetovno vojno, postal general v sovjetski vojski. Ta vest še ni popolnoma potrjena, vendar pa družina bivšega narednika, ki živi v Subotici, skuša dognati, če je res Krsta Nelih general sovjetske armade ali pa je tozadevna vest pomotna.

Mladi subotiški branjevec Julij Nelih je poiskal časnikarje, katerim je pripovedoval, kako je zvedel, da mu živi oče, ki ga ni videl že polnih 26 let. Budimpeštanski radio je sporočil, da je neki general Nelih prišel v finsko ujetništvo. »Ali kaj več veste o tem?« je vprašal mladi trgovec časnikarja. Ker časnikarji tudi niso o tem nič več vedeli, so vprašali budimpeštanski radio, kjer so zvedeli, da general Nelih ni prišel v finsko ujetništvo, pač pa se je general Melih (družino Nelih tudi v Subotici mnogi kličejo Melih) vrnil v Moskvo, ko je bil nekaj dni na sovjetsko-ruski fronti. General Melih je politični nadkomisar sovjetske armade in njemu je poverjena preiskava proti tistim vojaškim komisarjem, ki jih obtožujejo, da so zakrivili vojni neuspeh na fronti.

Ko je mladi Nelih poslušal to poročilo, je dejal:» Ni to Melih, temveč Nelih. Tudi meni mnogi pravijo Melih, pa to ni velika razlika. Slutim, da je to moj oče, ker sem že prej od večih slišal, da oče ni umrl, marveč je vstopil v sovjetsko armado. Moj oče je bil aktivni podčastnik v madžarski vojski. Leta 1914. je odšel na rusko bojišče, ko sem bil jaz star komaj 18 mesecev. Z bojišča se je redno javljal. Nekega dne pa smo dobili vrnjeno pismo, ki mu ga je mati pisala in od takrat ni bilo več glasu o njem. Čez leto dni se je vrnil z bojišča moj stric Henrik, ki sta z očetom šla skupaj na bojišče. Povedal nam je, da sta skupaj z mojim očetom prišla v rusko ujetništvo, stricu pa se je posrečilo, da je pobegnil. Oče ni mogel z njim, ker je ležal bolan. Imel je trebušni legar. Nato celih 12 let ni bilo nobene vesti o očetu, čeprav je mati povpraševala na vseh mogočih straneh. Končno je mati prosila sodišče za uvedbo postopanja, da se oče proglasi za mrtvega. Ko je bilo to postopanje končano, se je moja mati ponovno poročila.

Nekega dne pa se je vrnil iz ruskega ujetništva neki Nemec iz Buljkosa v Bački, ki je pripovedoval, da je bil do tedaj ruski ujetnik in da prinaša vesti o »gospodu Nelihu, oziroma Melihu, ki mu gre v Rusiji zelo dobro...« — »Vi mislite mojega moža?« je vprašala moja mati. »Da, gospa, vaš mož je v Rusiji. Bil sem parkrat z njim skupaj in sem ga vabil, naj gre z menoj domov, pa ni hotel. Vstopil je v sovjetsko armado še za časa revolucije, postal je častnik in sedaj je zadovoljen.« Naša družina je verjela, pa tudi ne. Materi je bilo to seveda nerodno, ker je bila ponovno poročena, pozneje se je pa pomirila. »Če bi bil živ, bi se gotovo oglasil,« je dejala.

Čez nekaj let se je vrnil neki drug bivši ruski ujetnik. Tudi on je iskal ženo Krste Neliha in ji sporočil, da je mož živ in zdrav v Rusiji, da mu dobro gre in da je postal višji častnik sovjetske vojske. Sam ga je večkrat videl.

Pisali smo takoj v Sovjetsko Rusijo, pa nismo dobili nobenega odgovora. Preteklo je zopet nekaj let brez vsakih vesti o Nelihu, dokler končno ni radio prinesel vest, da ima ruska vojska generala z imenom Nelih oziroma Melih. Mi sedaj verjamemo, da je oče še živ. Pisali smo mu že pismo. Tudi vojnemu ministrstvu Sovjetske Rusije smo pisali in prosili za podatke o očetu. V kratkem času se bo gotovo zvedelo, če je res naš oče sovjetski general, ali pa je samo pomota zaradi enakega priimka.« Tako je časnikarjem pripovedoval mladi Nelih.

Ljubljana, 16. januarja

Gledališče

Drama: Torek, 16. januarja: zaprto. — Sreda, 17. januarja: Antigona. Red Sreda. — Četrtek, 18. januarja: Profesor Klepec. Red B. — Petek, 19. januarja, ob 15: Kozarec vode. Dijaška predstava. Cene od 14 din navzdol.

Opera: Torek, 16. januarja: Frasquita. Izven. Gostovanje Zlate Gjungjenac. — Sreda, 17. januarja: Traviata. Gostovanje Zlate Gjungjenac in Antona Dermote. Izven. — Četrtek, 18. januarja: Figarova svatba. Red Četrtek. — Petek, 19. januarja: zaprto.

Radio Ljubljana

Torek, 16. jan.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Stari svečeniki in bogovi (St. Prek) — 12 Operne uverture (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Radij. šramel — 18.40 Božje razodetje v človeku (Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Simon Jenko, slov. pesnik (B. Borko, Ljublj.) — 19.40 Objave — 19.50 Gospodarsko-trgovski pregled (D. Potočnik) — 20 Koncert slovan. narodne glasbe (Radij. orkester) — 21 Klavir. koncert bolgarske glasbe. igra prof. P. Vladigerov — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Vaški umetniki (plošče).

Prireditve in zabave

Prosvetno društvo Trnovo. Na sedmem prosvetnem večeru v sredo 17. januarja ob 8 zvečer v društvenem domu bo imel zanimivo aktualno predavanje »O severnih narodih« (Finska, Švedska, Norveška in Danska) gosp. urednik Franc Terseglav. Vabimo vse članstvo in prijatelje k polnoštevilni udeležbi. Odbor.

Predavanja

Nemško predavanje na univerzi. Danes, v torek 16. t. m., ob 6 zvečer bo predaval v okviru nemške akademije dr. Walter Kunze o »sodobni nemški baladi« z recitacijami v prostorih germanskega seminarja univerze kralja Aleksandra. — Vabljeni!

Pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana-mesto bo v sredo dne 17. januarja t. l. ob 19 v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici predaval gospod nadzornik Josip Štrekelj o vprašanju: Katere sorte jagodičja so najbolj donosne. S skioptičnimi slikami. Vstop prost.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Anekdota

Neki popotnik je stopil v gostilno in si naročil juho in meso. Gostilničar je pohitel, da postreže gostu. Ko mu je prinesel juho, mu je gost dejal:

»Nesite juho nazaj, ker ni dovolj vroča.«

Gostilničarju to ni bilo po volji, vendar pa je ugodil gostu in je prinesel drugi krožnik, s katerega se je kadila juha. Gost pa tudi topot ni sprejel juhe z enako pripombo kakor prvič. Tako se je ponovilo tudi tretjič. Gostilničar se je razjezil:

»Za božjo voljo, gospod, kako morete trditi, da juha ni dovolj vroča, ko je niti pokusili niste?«

»To ni bilo potrebno,« odgovori gost, »dovolj je, ko vidim, da imate vsakikrat palec pomočen v juho. T opomeni, da juha ni dovolj vroča...

Prvo noč lastnik avtomobila.

LJUBLJANA

Dr. P. Gvido Rant 60 letnik

Še ves zravnan in prožen bo danes zadel na rame svoj šesti križ. In vendar mu življenje ni bilo praznik, ampak delovni dan, kar preko vsega, kar mož je storiti dolžan. Je pač moralo ostati še nekaj Kraševca v njem, drenega in žilavega, ki ga težko delo tako pojekleni, da ima še smrt precej opravka z njim. Po rodu in materi je namreč Kraševec. Tam na notranjskem Premu mu je stekla zibelka 16. januarja 1880. Svoja mlada leta pa je preživel na Dobrovi pri Ljubljani, kamor je bil njegov oče kot nadučitelj premeščen.

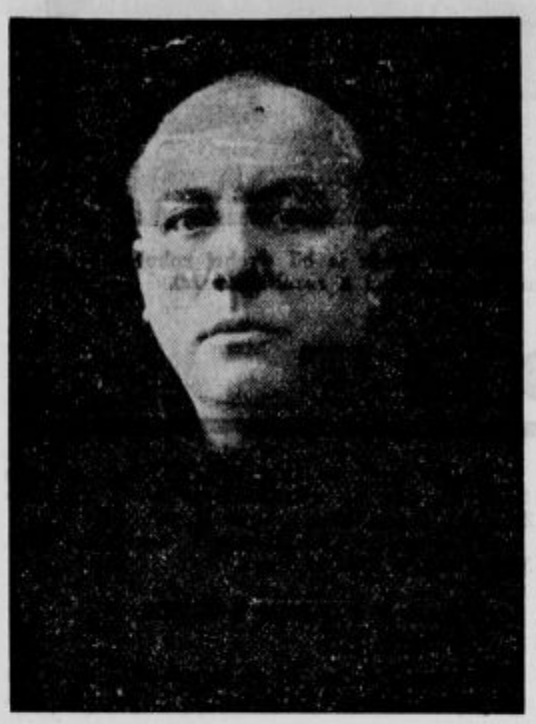

Je nekaj redkega, da bi se kdo v enaki meri uveljavil in prikupil v najvišjih in najnižjih krogih. P. Gvido je tak posrečen značaj. Kot učiteljski sin ni ne plemič, ne kmet. A si je znal svoj čas pridobiti zaupanje in spoštovanje najvišjega plemstva v deželi, pa tudi najpriprostejšega naroda z dežele, ki prihaja s culami in cekarji v mesto. Le naravno posrečen in izbrušen ter nadnaravno oplemenjen značaj zmore kaj takega.

Taki značaji so kot ustvarjeni za dušno pastirstvo, zlasti za dušno pastirstvo naših dni, katerih rod je tako občutljiv in razdražljiv, da je treba največjega takta in obzirnosti. Zato je bilo samo na sebi pogrešeno, da so predstojniki P. Gvidona določili za šolo in mu v ta namen omogočili višjo bogoslovno izobrazbo, deloma v Inomostu deloma v švicarskem Friburgu, odkoder se je l. 1907. z bogoslovnim doktoratom vrnil.

Z veseljem je sicer poprijel v šoli, in to še celo pri tako pustem predmetu kot je stari testament s hebrejščino. Kako se je poglobil v svoj poklicni študij, pričajo njegove razprave v mariborskem »Voditelju«. A še v večje veselje mu je bilo dušnopastirsko delo v spovednici, na prižnici, v društvenih dvoranah. Čim bolj se je poglabljal v to delo in si pridobival vedno širši krog hvaležnih src, najprej v Kamniku, potem v Ljubljani, tembolj je spoznaval sam in so uvidevali drugi, da je za dušno pastirstvo rojen, za šolo pa vzgojen.

To se je očitno pokazalo, ko so mu po P. Hugolinovem odstopu leta 1919. poverili vodstvo župnije Marijinega Oznanjenja v Ljubljani. Takrat je bil šele v svojem elementu. Dvajset let jo je modro vodil in si naklonil vsa srca navzgor in navzdol. In še bi jo bil, da mu ni provincija poverila svoje najčastnejše, pa tudi najodgovornejše službe, provincialata. Šest let ji je načeloval. Najvidnejši spomenik njegovega provincialnega vodstva je in bo še pozna leta niz stavb ob samostanskem vrtu: kolegij, župnijska dvorana in trgovski lokali. S tem si je v resnici zgradil »Monumentum aere perennius«.

Menim pa, da mu berem iz srca, če pravim, da mu je v težkih dneh križev in kriz glasno odjeknilo v duši: »Nazaj v planinski raj dušnega pastirstva. Zakaj nazaj?« Ker je pač čutil, da je za to rojen po naravi in po milosti. Doktor, prvi v novejši dobi provincije, profesor bogoslovja, gvardian, definitor, provincial, generalni vizitator treh provincij, duhovni svetnik, to in še kaj so bili njegovi častni naslovi oz. službe. A notranje zadovoljstvo in tiha sreča mu je dotekala iz njegovega vnetega dušnopastirskega udejstvovanja. Kot župnik, duhovni voditelj akademske mladine, pridigar, spovednik in tolažnik bolnikov si je zgradil in si že gradi najlepši spomenik, ki mu zob časa ne bo mogel blizu. Kajti duše, ki jih je in jih vodi k Bogu, bodo biseri njegove nebeške krone.

Naj dobri Bog še v pozna leta blagoslavlja njega in njegovo delo.

*

l **Opozorilo odjemalcem električnega toka v Sp. in Zg. Šiški.** Ker je mestna občina ljubljanska odstopila od pogodbe z Električno zadrugo za Sp. in Zg. Šiško, mestna elektrarna opozarja vse odjemalce, zlasti pa člane Električne zadruge za Sp. in Zg. Šiško, da bo ves porabljeni električni tok od 16. t. m. dalje računala po istih cenah, kakor svojim odjemalcem v mestu, torej po 5 din za razsvetljavo in po 2.50 din do 1.25 din za moč, padajoče z višino obratnih ur. Odjemalci, ki ne bi bili s to ceno zadovoljni, naj v roku dveh dni sporoče mestni elektrarni, da niso več odjemalci električnega toka.

l **Maša zadušnica** za blagopokojno gospo **Terezijo Jenko,** bivšo predsednico Ruskega rdečega križa in drugih humanitarnih društev, bo v nedeljo 21 t. m. ob pol osmih zjutraj v cerkvi sv. Nikolaja.

l **Prosvetno društvo Ljubljana-mesto.** Pogreba našega člana in odbornika, pokojnega ravnatelja g. Rajka Stojca, se udeleži naše društvo korporativno in z društveno zastavo. Zbirališče je ob tri četrt na 16 pred hišo žalosti, Ljubljana, Resljeva cesta 12. Odbor.

l **Osnutki proračunov mestne občine ljubljanske za leto 1940-41** so sestavljeni in bodo po § 117. zakona o mestnih občinah 5 dni, t. j. od 16. do vključno 20. januarja t. l., med uradnimi urami razgrnjeni občanom na vpogled v sobi št. 2 (vratarjeva soba v pritličju) na mestnem poglavarstvu, Mestni trg št. 27. Vsak član mesta, kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje v mestu neposredni davek, ima pravico staviti k osnutkom proračunov svoje pripombe. Te pripombe je treba predložiti mestnemu poglavarstvu v istem roku, t. j. v času od 16. do vključno 20. januarja t. l.

l **Šentjakobčani!** Naš fantovski odsek priredi od 22. do 28. januarja **propagandni teden.** Prireditev bo v farni dvorani. Na programu so govori o fantovski organizaciji, o njenih načelih, o njeni narodni, verski in telesni vzgoji. Poleg tega bodo še skioptična predavanja: o Koroški, o Primorski in o naših izseljencih. Posebni večeri bodo za fante in može, za mladce, za naraščaj — polni smeha, petja in zabave. Za zaključek tedna pa bo v Frančiškanski dvorani v nedeljo 28. t. m. akademija; med drugim je na programu tudi spevoigra »Kovačev študent«. Izvajali jo bomo z orkestrom.

Vabimo vas vse, da se udeležujete teh prireditev polnoštevilno. Zasledujte objave v časopisju! Točen program z imeni predavateljev bomo objavili v »Slovencu« v nedeljo 21. t. m.

l **Še dva dni razstava Karle Bulovčeve.** Razstava umetnosti Karle Bulovčeve, ki je vzbudila v vsej naši kulturni javnosti močan odmev in jo je tudi vsa naša kritika, razen enega pamfleta, enodušno sprejela kot velik in resničen umetniški dogodek, je odprta samo še danes in jutri. Saj so razstavljena dela dokaz izrednega razvoja umetnice v teku celega desetletja. Vsa kritika je priznala svojstveno in izvirno kvaliteto Bulovčevih del, ter izredno in sugestivno silo njene umetnosti. Ker se umetnica le redko kdaj pojavlja s svojimi deli pred našo javnostjo, naj nihče ne zamudi te prilike. Šole in skupine imajo znaten popust. Razstavni prostori so dobro zakurjeni.

Film zabave in prijetnega razvedrila! — Ne pozabite ob 16., 19. in 21. uri na odlično komedijo
V filmu kraljuje popularni Hans Moser — Poleg njega še: Carola Höhn, Karl Schönböck, Julia Serda, Fritz Imhof, R. Carl, Wolf Albach Retty Kino Union, tel. 22-21
Glej, da se ne zaljubiš!

Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri izredno napeta filmska drama v kateri sodeluje o najboljši karakterni ameriški filmski igralci: Robert Tailor, Wallace Beery, Florence Rice
Vstani in bori se!
Jutri premiera velikega franc. zabavnega in glasbenega filma POLNOČNI PEVEC — — Kino Sloga, tel. 27-30

l **Jugoslovanskemu akademskemu podpornemu društvu** je podaril g. Fran **Albrecht,** tajnik medicinske fakultete na univerzi v Ljubljani 1510 din, ki so jih nabrali prijatelji pokojnega glavnega univerzitetnega arhivarja Albina Bevca in jih v počastitev njegovega spomina namesto venca na grob poklonili društvu. Plemenitim darovalcem iskrena hvala.

l **Poziv malim obrtnikom, da vložijo do 31. januarja** 1940 prijave o številu zaposlenih pomočnikov in pogonske sile strojev, ki jih uporabljajo. Mali obrtniki (ki ne delajo več kot z dvema pomočnikoma) imajo po določbah § 13. uredbe z dne 22. 12. 1939 o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih pravico do pavšalne pridobnine. Zaradi obdačbe s pavšalno pridobnino se pozivajo, da vložijo pri tuk. davčni upravi do 31. januarja 1940 prijave o številu zaposlenih pomočnikov in o moči pogonske sile strojev (v konjskih silah ali kilovatih). Pavšalisti morajo davčni upravi javiti vsako povečanje števila pomočnikov odn. pogonske sile strojev v 15 dneh od dneva nastale izpremembe. Če tega ne store, plačajo kazen od 200 do 2000 din in se jim za dve leti odvzame pravica do pavšaliranja.

l **Nedelja brez večjih nesreč.** Jasna je bila nedelja. Lepo vreme je bilo kakor nalašč za ljubitelje smučarskega športa. Kronika ne javlja hujših nesreč in tudi ne hujših pretepov. Splošna bolnišnica je do včeraj opoldne sprejela letos že 1414 bolnikov. Mnogo ljudi je obolelo za hripo. V bolnišnico so včeraj ponoči pripeljali Antona Bolho, brezposelnega delavca, doma iz Iške vasi, ki je bil napaden na cesti in hudo poškodovan. Hujše poškodbe je dobil na glavi. Prepeljan je bil v bolnišnico, napadalce je policija včeraj prijela in zaprla.

l **Karambol dveh tovornih avtomobilov.** Križišče Miklošičeve ceste in Tavčarjeve ulice na Kralja Petra trgu je nevaren prometni prostor, kjer se je primerilo že več avtomobilskih nesreč. Včeraj okoli 10.15 je privozil tovorni avtomobil št. 2—661 v smeri od hotela »Uniona« proti Masarykovi cesti. Vozil je z zmerno brzino. Od Kolodvorske ulice proti Tyrševi cesti je privozil drug itovrni avto, ki je imel številko 2—115. Oba šoferja sta vozila z veliko previdnostjo, toda nista mogla preprečiti karambola. Drugi tovorni avto je zadel v prvega in ga poškodoval na desnem blatniku. Sreča je bila, da sta oba šoferja na tem križišču vozila prav previdno. Škoda na prvem avtomobilu je marenkostna. Policijska komisija je ugotovila dejanski stan.

l **Tatvine kolesa.** Kljub velikemu mrazu tatovi koles ne mirujejo. Pred dnevi je neznan tat na Vodnikovem trgu odpeljal izpred mesarske stojnice Pavle Ocepkove žensko kolo, znamke »Puch«, vredno 1000 din. Kolo je črnopleskano in ima evidenčno številko 2—2755—1. Izpred gostilne Sunara na Cankarjevem nabrežju je prav isti dan neznan kolesarski tat odpeljal samo 400 din vredno moško kolo, znamke »Puch«. Kolo je bilo last Viktorja Lovšina.

Vrata sta zaklenila, ključ pa izročila hišni lastnici Štefaniji Majcen, ki je obljubila, da bo pazila na otroka. Majcenova je drugi dan zjutraj stopila k otroku, katerega pa je našla mrtvega. Prijave oblastvom ni izvršila ter so za slučaj izvedeli orožniki zaupnim potom. Starša mrtvega otroka sta se z obiska vrnila šele v nedeljo popoldne. Državno tožilstvo je odredilo obdukcijo, da se ugotovi vzrok otrokove smrti. — Drug žalosten slučaj se je dogodil na Ruški cesti 29, kjer je na posledicah gnojnega vnetja potrebušnice in na splošni zastrupitvi umrl 4 mesečni nezakonski sinček Josipine Valand. Obdukcija je ugotovila, da je bil otrok zanemarjen in da ni bila pravočasno poklicana zdravniška pomoč.

m **Mati 5 nepreskrbljenih otrok pobegnila od doma.** Strojni ključavničar Vid Saolek iz Selnice ob Dravi je prijavil policiji, da je pred dnevi od doma odšla njegova žena Kristina. S seboj je vzela le nekaj denarja in zapestno uro, vredno 300 dinarjev. Doma je pustila 5 nepreskrbljenih otrok.

m **Cestni roparji.** 22 letni posestniški sin Hinko Šerbinek iz Šobra je prijavil orožnikom, da so ga v noči na 8. jan. v Kamniški grabi napadli trije moški in odvzeli 1.700 dinarjev gotovine. Eden od napadalcev je nanj nameril revolver, ostala dva pa sta ga preiskala in mu odvzela denar. Šerbinek je prijavo izvršil šele 10. jan. Oblasti bodo sedaj ugotovile, koliko so Šerbinekove navedbe točne.

Gledališče

Torek, 16. januarja, ob 20. uri: »Konto X«. Red B.

Sreda, 17. januarja, ob 20. uri: Koncert Glasbene matice. Red A.

— **Dolžnost vsake žene je, da pazi na redno stolico, ki jo doseže z naravno »Franz-Josefovo« grenko vodo, ako jo jemlje vsak dan v manjši množini. Prava »Franz-Josefova« voda deluje milo, prijetno, naglo in zanesljivo.**
Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Celjske novice

c **Družinski večer** priredi drevi Katoliško prosvetno društvo v salonu hotela Evropa. Začetek točno ob 8. Vse člane KPD, FO in DK ter starešinske organizacije vljudno vabimo, da pridejo zanesljivo na družinski sestanek. Na družinskem sestanku bo nastopil tudi orkester.

c **Zaradi bližnjega koncerta bo v četrtek skupna** pevska vaja Celjskega zvona.

c **Zborovanje železničarjev, članov Kluba JRZ v Celju.** V nedeljo ob 15 dopoldne so se zbrali v dvorani Doma v Samostanski ulici številni člani Kluba JRZ — železničarji iz Celja. Zborovanje je vodil predsednik g. Repnik Anton. O stanovskih zadevah in o zahtevah železničarjev sta govorila gg. Masič Pavle in Cimperman Viktor iz Ljubljane. Posebno je zanimalo zborovalce vprašanje o delavskem pravilniku. V imenu okrajne JRZ je pozdravil zborovalce tajnik okrajne JRZ g. dr. Voršič Alojzij. Pri volitvah je bil izvoljen z majhno izjemo dosedanji odbor s predsednikom g. Repnikom na čelu. Za podpredsednika je bil izvoljen g. Gerdina Karel, za tajnika Husu Franc in za blagajnika Kos Jože. Železničarji so na zborovanju tudi poudarili nujno potrebo zboljšanja gmotnega položaja železničarjev. Pri slučajnostih je g. Masič podal še poročilo o sedanjem političnem položaju.

c **Evharistični tridnevnici v Celju.** Vsako leto prirede v vseh celjskih cerkvah evharistične tridnevnice. Meseca decembra je bila tridnevnica v opatijski cerkvi, v tednu od 22. do 28. januarja pa bosta evharistični tridnevnici v cerkvi sv. Jožefa in pri oo. kapucinih. Tridnevnica pri sv. Jožefu bo združena z duhovnimi vajami za dekleta in se bo začela v ponedeljek 22. januarja ob 6 zv. V torek in vse naslednje dni bo spored: ob 5 zjutraj sv. maša, ob pol 6 govor, ob 6 izpostavljenje Najsvetejšega in litanije z blagoslovom, ob 7 sv. maša z blagoslovom. Nato še sveti maši ob 8 in 9. Popoldne ob 2 in ob 5 (17) zopet cerkvena nagovora. Sklep bo v petek 26. januarja: ob pol 5 sv. maša, ob 5 blagoslovitev nabožnih stvari in sklepni govor, ob pol 6 sv. maša s skupnim svetim obhajilom in zahvalno pesmijo. — V petek 26. januarja se prične tudi tridnevnica pri oo. kapucinih: ob 5 sv. maša, ob pol 6 govor, ob 9 sv. maša z govorom, popoldne ob pol 4 sveti križev pot, govor in pete litanije. Tako vse tri dni. Zaključek tridnevnice bo v nedeljo.

c **»S smučmi preko Šar planine do Koraba«,** je tema predavanja, ki ga bo imel drevi ob 8 v risalnici meščanske šole v Celju dr. inž. Avčin France iz Ljubljane. Spremljalo ga bo 100 skioptičnih slik.

c **Mladinski smuški dan pri Celjski koči.** Ob najlepšem vremenu in vzorni organizaciji je potekel nedeljski smuški dan pri Celjski koči. Na travnikih pod Tovstom so nastopili ob 11 mlajši k štartu. Prvo mesto si je priboril Marinko Anton s 46 sek., drugo Pretnar Ivan s 54 sek., tretje Ivo s 58 sek., četrto Ernest z 1 minuto in 1 sek. Vsi štirje so prejeli praktična darila. Prvo je poklonila veletrgovina Stermecki, ostala tri savinjska podružnica SPD v Celju. Popoldne je nastopil naraščaj in juniorji. V prvem teku je uspelo Fricku nadkriliti druge z doseženim časom 55.6 sek., v drugem času je nadkrilil Slon s časom 55 sek. ter si je s tem časom — 1 min. 52.4 sek. — osvojil prvenstvo. Fricko je dosegel skupen čas 2 min. 0.2 sek. Tretji je bil Breznik Jaka 2 min. 7 sek., četrti Uršič Dominko 2 min. 14.4 sek., vsi SPD Celje. Prvi je prejel smuči, drugi kompletne Kandahar vezi, darili trgovine Mislej, tretji darilo Savinjske podružnice SPD.

c **Nova grobova.** V celjski bolnišnici sta umrla 61 letna žena železničarskega zvaničnika Buček Alojzija iz Lož pri Rimskih toplicah in 3 in polletni Martin Horvat iz Marije Reke nad Laškim.

c **Neka gospa iz Savinjske** doline je pozabila na savinjskem popoldanskem vlaku na praznik sv. Treh kraljev krasen, kožuhovinast ovratnik. Natančneje se izve v podruž. »Slovenca« v Celju.

c **Delavsko godbeno društvo v Celju-Pečovniku** je imelo svoje letno zborovanje. Izvoljen je bil stari odbor.

MARIBOR

Zbor mariborskih železničarjev

V soboto zvečer je bil redni letni občni zbor kluba železničarjev JRZ, poverjeništva Maribor, ki so se ga poleg številnih članov udeležili tudi senator dr. Fr. Schaubach, bivša poslanca Žebot in Kranjc ter ravnatelj Hrastelj, iz Ljubljane pa sta prišla predsednik upravnega odbora bivši poslanec Pavle Masič in tajnik Viktor Cimperman.

Občni zbor je vodil predsednik g. Ferk, ki je tudi podal zanimivo predsedniško poročilo, iz katerega je razvideti, da je mariborsko poverjeništvo živahno delalo. Skupaj z upravnim odborom je poverjeništvo izvršilo nešteto intervencij, od katerih so bile mnoge uspešne.

Tajniško poročilo je podal g. Gračner, ki je zlasti poudaril pomen klubovega glasila, ki je v tekočem poslovnem letu pričelo izhajati. Blagajniško poročilo je podal g. Veronek.

Sledilo je poročilo predsednika upravnega odbora, bivšega poslanca P. Masiča, ki je orisal delo politične organizacije slovenskih železničarjev. Zadržal se je zlasti pri vprašanju povišanja plač in pri delavskem pravilniku. Klub je takoj po nastopu draginje pred vsemi drugimi organizacijami na merodajnih mestih posredoval za povišanje prejemkov železničarjem. Železničarji in delavci so dobili izreden dodatek, ki znaša pri uradnikih, zvaničnikih, služiteljih in dnevničarjih od 80 do 155 dinarjev, pri delavcih pa 10% od osnovne mezde. Železniški delavci z novim delavskim pravilnikom niso zadovoljni. Klub je pri ministrstvu v tem vprašanju posredoval in dobil obljubo, da se bodo trdote odpravile. Klub je sedaj izdelal predloge za izpremembo pravilnika, ki bodo predloženi prometnemu ministru.

Poročilo o jugoslovanski notranji in zunanji politiki je podal senator dr. Schaubach. Zlasti je poderta val napore sedanje vlade za definitivno notranjo ureditev države in njena prizadevanja, da državi ohrani mir.

Sledile so volitve, pri katerih je bil za predsednika ponovno izvoljen g. Ferk, za podpredsednika je bil izvoljen Šprager, za tajnika Gračner, za blagajnika Ivanuša. Občni zbor je izvolil tudi 10 delegatov za občni zbor kluba v Ljubljani, ki bo 28. januarja.

*

m **Nov odbor zgodovinskega društva.** Na nedeljskem občnem zboru Zgodovinskega društva v Mariboru je bil za predsednika izvoljen prof. Fr. Baš, za odbornike pa: dr. Tominšek, dr. Dolar, dr. Sušnik, N. Vrabl, prof. Šedivy, ravnatelj Richter, prof. Košar, prof. Stupan, ravnatelj Glaser in mag. Minarik.

m **Prihodnji »Prosvetni večer« bo v četrtek,** 18. januarja ob osmih zvečer v dvorani Zadružne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti 6. Predaval bo znani strokovnjak v izseljeniških vprašanjih p. Kazimir Zakrajšek iz Ljubljane o temi »Izseljenstvo in naš narodni obstoj«.

m **Gledališki abonenti in koncerti.** Z ozirom na to, da imajo za prihodnji simfonični koncert Glasbene Matice dne 17. t. m. v Unionski dvorani pravico samo abonenti reda A, se ostali abonenti opozarjajo, da bodo tudi oni dobili — seveda kasneje — svoje koncertne večere, o čemer bodo pravočasno obveščeni. Abonenti reda A se naprošajo, da dvignejo svoje vstopnice za koncert pri dnevni gledališki blagajni.

m **Ljudska univerza.** V petek 19. t. m. predava inž. dr. Karšulin iz Zagreba o vtisih potovanja po Švedskem.

m **SSK Maraton — šahovska sekcija.** Danes ob 7. uri sestanek v klubski sobi. Članstvo se vabi, da se ga polnoštevilno udeleži, ker se bo začel turnir.

m **Gospa Kunstek Mara,** Maribor, Aškerčeva 7, je darovala 100 din za Jegličev dom.

m **Zanimiva razprava zaradi nelojalne konkurence.** Na okrožnem sodišču v Mariboru je bila zanimiva civilna razprava, na kateri se je obravnaval spor med dvema znanima tvrdkama, ki se pečata z izdelovanjem maže za čevlje. Sta to tvrdki »Schmoll« in »Fox«. Ličilo Schmoll izdeluje mariborska tvrdka Unio, ki je v rokah samih Nemcev. Ta tvrdka je tožila tvrdko Fox, češ da dela nelojalno reklamo, ker trdi v svojih okrožnicah, da je sedaj ta tvrdka stoodstotno v slovenskih rokah. Poleg tega pa je očitala tvrdki Fox celo rasno oporečnost, češ da je ta tvrdka še vedno last dunajske židovske firme. Prav tako naj bi tvrdka Fox delala nelojalno konkurenco s tem, da je trdila za svoje proizvode, da so najboljši. Sodišče je tožbeno zahtevo tvrdke Unio v celoti zavrnilo. Podjetje Fox je dokazalo, da je za teritorij Jugoslavije res stoodstotno v slovenskih rokah, glede druge okolnosti pa se je postavilo sodišče na stališče, da superlativi v reklami niso nelojalni.

m **Smrt dveh otrok radi malomarnosti.** Zakonca Friderik in Frančiška Vauhnik s Pobrežja sta v soboto popoldne odšla na obisk v Počehovo, doma pa sta pustila 1 mesec starega sinčka Silva.

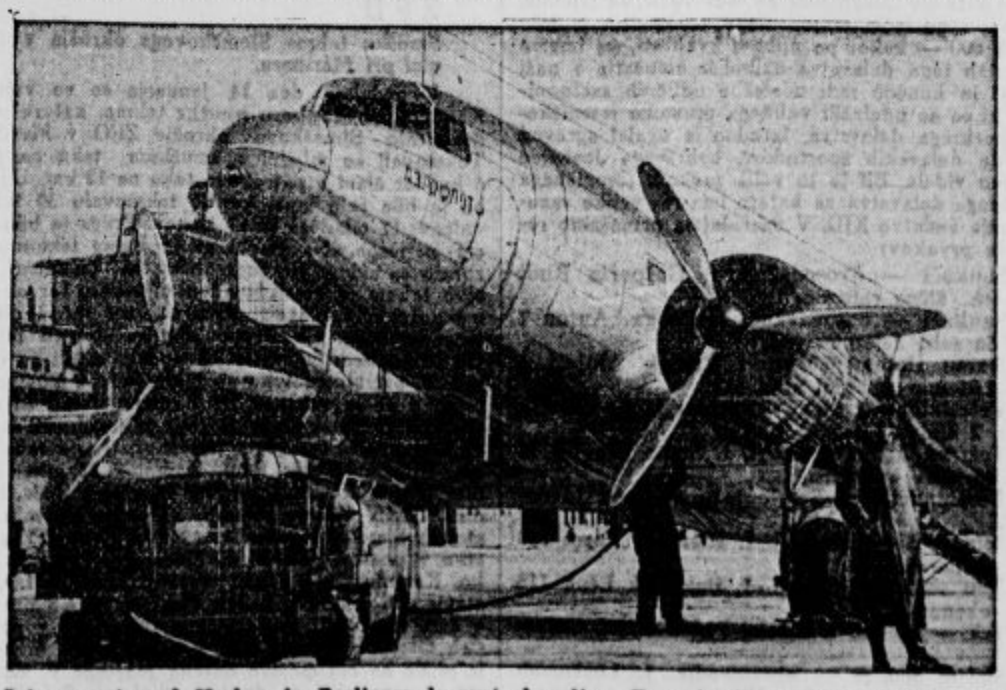

Zračni promet med Moskvo in Berlinom je spet obnovljen. Prvo letalo sovjetske družbe »Aeroflot« je preko Königsberga priletelo v Berlin in pristalo na letališču Tempelhof, kjer so mu dali novega benzina. Letalo ima prostora za 21 potnikov.

KULTURNI OBZORNIK

Še Mohorjeve knjige

Poleg Koledarja, Večernic in Zgodovine slovenskega naroda je Mohorjeva družba poslala letos svojim članom (za 20 dinarjev!) še četrto in peto knjigo: običajni **molitvenik** in **življenje svetnikov**. Letošnji molitvenik, kakor tudi življenjepisi svetnikov so delo prof. dr. Franca **Jakliča**, neumornega duhovnega in religioznega pisatelja.

Letošnji molitvenik **»Jezus, dobri pastir«** je prof. dr. Jaklič sestavil iz molitev, ki jih je molil v sluhu svetosti umrli ameriški škof, naš rojak in pisatelj **Baraga**. Iz raznih njegovih molitev, ki jih je Baraga priobčil v svojih molitvenikih, je dr. Jaklič sestavil lepo molitveno knjižico na 250 straneh, ki obsega mašne, spovedne in obhajilne molitve, molitve za čez dan, češčenje sv. Rešnjega Telesa, litanije, molitve v bolezni in trpljenju, sveti križev pot ter molitve k Mariji. To je vsebina tega lepega molitvenika, ki je posebno prirejen za ljudi, ki imajo že slabe oči, kajti tisk je debel in velik, kar se bo posebno prilegalo starejšim molilcem, ki bodo gotovo radi molili po besedah našega velikega svetniškega moža. Molitveniku je priložena Baragova slika »Jaz sem dobri pastir in poznam svoje ovce«, ki dovolj priča, da je bil Baraga zelo nadarjen umetnik. Toda — kaj je umetnost v primeri z reševanjem duš in duhovnim vodstvom? Baraga ji je odmrl in postal voditelj naših duš h Kristusu, dobremu pastirju.

Zadnja redna knjiga pa je **Življenje svetnikov**, ki je zdaj izšla že v 14. zvezku in vsebuje življenjepise svetnikov, katerih godovni cerkveni praznik pade v čas od **18. septembra do konca septembra**. Petnajst življenjepisov, ki jih je vse napisal **dr. Fr. Jaklič**. Tako slovenski človek lahko spremlja cerkveno leto s čtivom dejanj, trpljenj in slave svetih učencev in spoznavalcev vere, ki jih je sveta Cerkev postavila v oltar in postavila svojim vernikom za vzgled bogoljubnega življenja, ki vodi v nebesa. Tako je tu opisan sv. Jožef Kupertinski, frančiškan zamaknjenec iz XVII. stoletja; sv. Januarij in tovariši-mučenci; njegovi čudeži pri varstvu Neaplja ter njegovo življenje v »krvi«, ki se ponavlja po tolikih stoletjih še vedno v naših časih. Njemu sledi blaženi Janez Karel Cornay, francoski misijonar na Kitajskem, kjer je umrl mučeniške smrti pred dobrimi sto leti (1837). Z debelimi črkami je opisano življenje in delo svetega **apostola** in evangelista sv. Mateja in prav tako tudi pomen borbe **sv. nadangela Mihaela**, ki predstavljata največja praznika v tem mesecu. Potem slede opisi dela sv. Tomaža iz Vilanove, ki je deloval v času Lutrovega odpadništva, dalje sv. Mavricija in tovarišev iz tebajske legije v četrtem stoletju, sv. Lina, prvega naslednika svetega Petra, drugega papeža naše sv. Cerkve; ene prvih svetnic sv. Tekle, device in mučenice, ki je poslušala še govore sv. Pavla in se spreobrnila po njih v živ zgled krščanske device. Velik praznik je 24. septembra Device Marije Usmiljene. Sveti kanadski mučenci iz jezuitskega reda so najnovejši svetniki v tem mesecu, kajti prišli iso na oltar šele l. 1930. Zanimivo je branje delovanja sv. bratov Kozma in Damijana, zavetnika zdravnikov; posebne pozornosti pa zasluži življenje sv. **Vaclava** (Venceslava), češkega kneza in mučenca, ki je tudi med najdaljšimi v zvezku; vsak, kdor hoče razumeti češko religiozno dušo in svetovaclavski kult, ki se obnavlja tudi zdaj in stopa na mesto Husovega, naj prebere te vrstice o njegovem življenju, vladanju in mučeništvu v Stari Boleslavi. Zaključuje pa ta snopič svetnik, eden najslavnejših v cerkvi in rojen na sedanjem jugoslovanskem ozemlju (nekateri mislijo celo, da na slovenskem?), prevajalec sv. pisma v latinščino sv. Hieronim, zavetnik Hrvatov, ki je dal ime njihovi Mohorjevi družbi — Družbi sv. Hieronima ter tudi jugoslovanskemu zavodu v Rimu.

S temi življenjepisi je zaključeno **tretje četrtletje**. Zato je dodano tudi kazalo za vse tri mesece skupaj, ki tvorijo posebno **tretjo knjigo Življenja svetnikov**, ki so okrašene tudi s slikami domačih in tujih umetnikov. Ko bo knjiga v celoti končana, bo storjeno veliko delo za duhovno vzgojo slovenskega človeka. Želeti bi bilo, da knjiga izhaja vedno med **rednimi** knjigami, kajti kaj naj bi bilo bolj v programu cerkvene bratovščine, kakor razširjati med najširše plasti naroda poznanje cerkvenega leta ter življenje s Cerkvijo in njenimi svetniki? In Življenje svetnikov služi temu namenu ter bo zato imelo vedno častno mesto med knjigami vsake slovenske hiše, kjer sta že sv. Pismo in Zgodovina slovenskega naroda, ki je katoliški in hoče živeti s katoliškim vesoljnim občestvom, živim in mrtvim, borbenim in poveličanim. td.

Smetanova »Ma vlast«

H koncertu mariborske Glasbene Matice.

Globoko je zajemal Bedřich Smetana iz davne zgodovine in narodne pripovedke češkega naroda, ko je ustvarjal svojo najlepšo kompozicijo, simfonično pesnitev »Má vlast« (Moja domovina). Baš tedaj se je ves strt na duši in telesu, izčrpan in obnemogel umaknil svojem zavistnim nasprotnikom in se naselil na deželi. Čeprav popolnoma gluh se je zopet lotil dela in doživel svoj največji vzpon. Poglobljen v lastno notranjost je prisluškoval prelepim melodijam, ki so opajale njegovo dušo. Nastajala so nova pomembna dela in prinesla velikemu geniju neminljivo slavo in nesmrtnost. »Má vlast« prištevamo k Smetanovim najboljšim kompozicijam. V njej nam razodeva vso milino in lepoto češke pokrajine, popelje nas v slavno preteklost češkega naroda, pričara nam bajne prizore iz narodnih pripovedk in naposled stojimo pred Blaníkom, kjer stari hrabri vitezi nestrpno čakajo na dogovorjeno znamenje. Mogočno zatrobijo rogovi, vitezi prihrumijo na plan in z orožjem v roki osvobodijo narod izpod tujega jarma in ga popeljejo v boljšo in lepšo bodočnost.

Ciklus »Moja domovina« bo predvajal orkester Glasbene Matice v Mariboru, pomnožen z godbeniki 45. pešpolka, na svojem prvem letošnjem koncertu dne 17. t. m. ob 20. v veliki dvorani Uniona. Iz prijaznosti sodeluje harfist g. Franjo Lukeš.

Spored je skrbno in vestno naštudiral dirigent g. kapelnik Josip V. Jiránek, ki ga poznamo kot spretnega dirigenta velikih orkestralnih skladb.

*

Slikar Jožef Uprka — umrl. 12. januarja je umrl na svojem posestvu v Hroznovi Lhoti na moravskem Slovaškem slikar J. Uprka ter je bil v nedeljo pokopan na kmečkem pokopališču poleg svojega ranjkega brata kiparja Františka Uprke. Uprka je znan širom sveta in tudi pri nas po svojih narodnopisnih slikah in moravsko slovaškega okolja, katerega največji pesnik je bil. Rodil se je leta 1861. ter je po gimnaziji studiral v Olomucu in akademijo v Pragi, na kar je šel v München, kjer je verjetno prišel v stik tudi z našimi impresionisti. Po potovanjih po inozemstvu se je za stalno nastanil na kmečkem posestvu v Hroznovi Lhoti, kjer je sam kmet med kmeti — slikal svoje pesnitve tega tako živopisnega okraja. Uprka je postal genialni opisovalec Slovaške in njenega življenja, polnega poezije in barvnih lepot njihovih krojev. Zajel je v čopič vse, kar ga okroža: ljudstvo pri delu, v cerkvi (kdo ne pozna njegovega romanja k sv. Antoničku, ki je dobilo svoj čas prvo nagrado v Ameriki?) Moravska Slovaška je tako v slikarstvu dobila svojega pesnika, kakor druge češke pokrajine morda v pesništvu in pripovedništvu. Pokojni Jožef Uprka je bil za to svoje delo, ki je tipično za novo smer impresionizma in njega privezanost na domačo zemljo ter je v tem pomenljivo za svetovno umetnost, imenovan za člana Češke akademije znanosti in umetnosti. Moravska Slovaška okrog sv. Antonička pa je z njimi izgubila svojega ljubljenca in svojega pesnika.

*

Češka monografija o Svenssonu. Prav za prav to ni toliko monografija o Svenssonu, kakor o njegovem junaku mladinskih povesti **Nonniju**, ki ga poznamo tudi pri nas. Češki prevajalec Svenssonovih Nonnijev, ki je junak več knjig, je šel na Islandijo obiskat njegovega stvarnika jezuita Svenssona ter je ob tej priliki napisal knjigo »Nonni, skald s severnega otoka«, v katerem opisuje rojstni kraj pisatelja Svenssona in seveda tudi Nonnija. Nonniju posveča več poglavij, opisujoč njegovo mladost in življenjski potek ter obenem tudi njegovo literarno rast, tako da je podal »monorafijo« priljubljenega Nonnija. Obenem je ta knjiga tudi prva monografija o pisatelju Svenssonu ter bo gotovo vse zanimala, ki jih zanima Nonni, ta junak fantov in tudi že znanec knjižne javnosti, saj je dve knjigi o njem izdala Jugoslovanska knjigarna.

*

»Gugalnica« v frančiškanski dvorani. Po prav lepo uspeli »Miklovi Zali« so preteklo nedeljo uprizorili člani Stolne prosvete veseloigro **»Gugalnico«**, ki jo je spisala **O. Scheinpflugova**, a prevedel Fr. Govekar. Žal ne moremo trditi, da bi ta uprizoritev pomenila pot navzgor!

Zgradba dejanja je kaj enostavna, brez večjih problemov in brez resnega stremljenja po duhovitem humorju. Z isti dan, popoldne igrano komedijo »Postržkom« je nikakor ne moremo primerjati. Često so napravili prizori vtis slabo »posoljenega« razlaganja kuharske umetnosti, kar je pač nemalo utrujalo! Tistega nujnega ésprija pri »Gugalnici«, žal, nismo mogli zaslediti. Od igralcev moramo omeniti, da je bil na mestu g. A. Blaj kot Vaclav, ki je precej pripomogel k celotni poživitvi, je pa mestoma v izgovoru pretiraval! Prav lepo se je zopet uveljavila gdč. K. Jeločnikova (Ana Marija), ki je v gdč. Župančičevi dobila nič slabšo soigralko. Z razumevanjem je skušal podati lik okornega monterja Vena g. Raztresen, moral pa se bo otresti živčnih krčevitosti in prirojenih gest! Težko vlogo kuharice Mary je zadovoljivo podala gdč. N. N. Tudi ostali so se skušali čim bolje uveljaviti vsak v svoji vlogi.

V splošnem se je opazilo, da stvar ni imela pravega tempa, kar je v glavnem naloga režiserja (g. Raztresen). Posrečena je bila scenerija, reproducirana glasba pa je na vsak način problem zase. Kakor rečeno, s to predstavo v primeri z »Miklovo Zato ne moremo zaznamovati dviga kvalitetnega nivoja. F. J.

*

Batorijeva univerza v Vilnu — litvanska. — Slavna poljska univerza v Vilnu, ki jo je ustanovil poljski kralj ogrske krvi slavni Stevan Batori leta 1578, je sedaj likvidirana ter je v njenih prostorih postavljena samolitvanska univerza. Toda kdor pozna Vilno, ve, da je bila večina mesta nelitvanska, ter bi pričakoval že z ozirom na to, da je na njej veliko profesorjev, ki litvanski sploh ne znajo, da bodo Litvanci pustili vsaj dvojezično univerzo tam, kjer so se šolali nekdaj taki »Litvanci« kot Mickiewicz, Slowacki itd. Sedaj so Litvanci razgnali poljsko univerzo ter postavili svojo. Med novimi profesorji je tudi znani Woldemaras, nekdanji diktator, ki je dobil za svoje politično delovanje štiri leta zapora. Po prestani kazni se je zopet vrnil k znanstvenemu delu ter bo sedaj predaval latinščino v Vilnu.

*

Nušićev »Navaden človek« na Rokodelskem odru. Nušić se je s svojimi komedijami pri nas že kar udomačil in redki so odri, ki ne bi že uprizorili kaj njegovega. Tudi Rokodelski oder si je za letošnjo sezono izbral njegovo najpopularnejšo komedijo »Navaden človek«, ki nam prikazuje v treh dejanjih idilično življenje starega predvojnega Belgrada v družini Arsa Miličevića v njegovem vinogradu na Topčiderskem brdu. V Milićevi družini — poleg dobrodušnega očeta Arsa sta še mati Marija in otroka Dušan in Zorka — je stalen gost višji uradnik v p. Vičentije Petrović, star samec, ki pa sanja o poroki z vdovo Damjanovičko, katere sin Žarko je absolviral svoje študije, a je zaradi neke politične pesmi obsojen na šest mesecev. Petrović naj bi posredoval, da bi bil Žarko oproščen, potem bi se že vse uredilo glede poroke. Žarko je pa pesnik, ki je že izdal svojo zbirko, za katero je Miličevićeva Zorka tako navdušena, da se v neznanega ji Damjanovića zaljubi. Damjanović bi se rad izmaknil policiji preko Save v Zemun in se zato zateče najprej k sošolcu Dušanu v njihov vinograd, od koder bi mu bil olajšan beg. Da se ne bi izdal, mora prevzeti ime sošolca Vlajka Micića, katerega oče je trgovec v Jagodini. S to zamenjavo imena se začne komedija zmešnjav. Žarko se zaljubi v Zorko, ki sicer ljubi Damjanovića, a njega navadnega človeka ne, oče, mati in Petrović pa bi radi videli, če bi Vlajko vzel Zorko. Zato pišejo Jovanču Miciću v Jagodino, naj bi prišel v neki važni rodbinski zadevi v goste, ko je že pri njih njegov sin. Jovanče pride in Dušan z Žarkom ga prosita, naj bi bil nekaj časa Žarkov oče. Prisiljen igra Jovanče to vlogo, kar povzroči še večjo zmedo, ko pride tudi Žarkova mati namesto pričakovane Jovančeve žene Perse. Žarko je oproščen, a vozel je še vedno nerazrešen, dokler se ne pojavi še Persa, nakar se vse razjasni, da morę občinstvo navdušeno ploskati — štirim srečnim parom. — Torej igra bo nalašč za predpust, ki je zadovoljila precej dobro zasedeno dvorano. Igralci in igralke so se potrudili in na splošno kar dobro odigrali. Posrečeni so bili Pavlovčičev Arsa, Podvinov Vičentije in Culibergov Jovanče. Dušan in Žarko bi morala biti bolj živa, Zorka pa nekoliko bolj sentimentalna v glasu; medtem ko je bila Marija preneznatna in se Persa ni mogla obvladati, je bila Damjanovićka lepo življenjska. — Višina igre je bila še vedno nadpovprečna in je občinstvo zadovoljila.

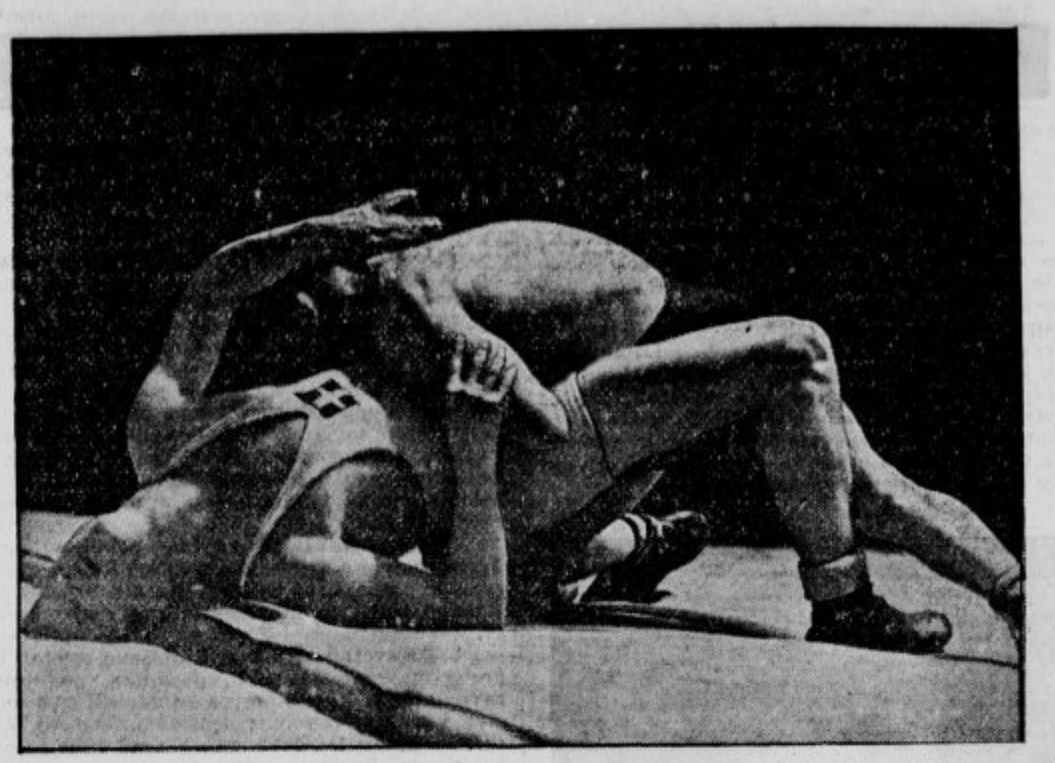

Dvoboj rokoborcev Nemčija:Danska 7:0. V glavnem danskem mestu je bil dvoboj rokoborcev med Nemčijo in Dansko, ki je končal z zmago nemškega moštva z rezultatom 7:0.

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Zadnjo nedeljo so prišli v polni meri do veljave zimski športniki. Pa ne samo oni, ki hodijo ob nedeljah na razvedrilo in zabavo na bele poljane, ampak tudi tekmovalci so se na vseh koncih in krajih borili v plemeniti borbi za prva mesta. V neposredni bližini Ljubljane smo imeli kar dve večji smučarski prireditvi, ki sta izpadli v največje zadovoljstvo tako prirediteljev kakor gledalcev in končno tekmovalcev samih, ki jih je bilo v resnici izredno veliko. Uspeh je kronalo še zelo ugodno vreme, ki je v zadnjih letih onemogočilo vsako zimskošportno prireditev v Ljubljani ali v njeni okolici. Sedaj si pa še nekoliko oglejmo uspehe posameznih prireditev.

Štafetni tek

Smučarski klub Ljubljana je priredil pod Rožnikom štafetni tek na progi trikrat 10 km, za katerega je bilo prijavljenih deset štafet SK Ilirije, Planine, Reke in Sm. kluba Ljubljane. Prireditev je prav lepo izpadla; ne moremo pa tudi letos preko dejstva, da ne bi grajali postopanja nekaterih nepridipravov, ki so tudi letos pobrali markacije, katere je napravil prireditelj. Doseženi so bili tile rezultati:

I. Ilirija I. v postavi Mrak, Rožič J., Petrič 2,26.43; II. Ljubljana I. 2.28.20 Rus, Bevc, Starman). III. Ilirija II. (Osvald, Kopavnik, Rožič) 2,55.0; IV.. Ljubljana II. V. Ljubljana III., VI. Ilirija III. (Dežman, Hrovat, Prešeren).

Najboljša posamezna časa sta v štafeti dosegla **Petrič** (42.21) in **Starman** (43, 54). Sledili so jima **Mrak, Bevc in Rožič Andrej.**

Skoki na Mostecu

Ob naravnost ogromni udeležbi gledalcev so se vršili popoldne skoki na skakalnici na »Mostecu«, katerih se je udeležilo 40 tekmovalcev in katere je organizirala Ljubljanska zimskošportna podzveza. Sodelovali so pri tekmovanju naslednji klubi: Sm. klub Ljubljana, SK Ilirija, SK Mojstrana, SK Korotan, SK Planina in SPD Celje. Doseženi so bili tile rezultati:

Seniorji:

1. Pribovšek (Ilirija) 144.6 točk, 24, 25.5 m.
2. dr. Baebler Leo (Ljub.) 136.5, 22 5, 23.5 m.
3. Zupan Janko (Ilirija) 135.6, 24, 23 m.
4. Bevc Edo (Ljubljana) 135.2, 22.5, 23 m.
5. Nedog Jože (Ljubljana) 131.2, 22.5, 23 m.
6. Gradišnik Fedož (SPD Celje 123.1, 22, 22 m.
7. Sušteršič (Ilirija) 122.8, 22, 22 m.
8. Kavalar (Ilirija) 119.3, 22.5, 21.5 m.
9. Finžgar (Planina) 116.6, 22.5, 19.5 m
10. Milanov (Ljubljana) 113,9, 19, 21 m.

Juniorji:

1. Božič Branko (Ljubljana) 131.5, 21.5, 22.5 m.
2. Polda Janez (Mojstrana) 128.4, 22, 21 m.
3. Mulej Tine (Ilirija) 128.2, 21.5, 22 m.
4. Zalokar Zoran (Ljubljana) 127.8, 22.5, 22.5 m.
5. Gregori (Ilirija) 126.1, 21, 21 m.
6. Dernič Boris (Mojstrana) 123.4, 19, 20 m.
7. Zorman Jože (Mojstrana) 117.5, 19, 21 m.
8. Jeklič Janez (Ilirija) 116.7, 19, 21.
9. Ažman Dane (Ilirija) 115.6, 20, 22 m.
10. Urbas Konrad (Mojstrana) 106.6, 19, 19 m.

II. zimskošportne tekme KID na Jesenicah

Druge zimskošportne tekme, ki jih je priredila letos KID na Jesenicah, so kar najlepše izpadle. Tako po udeležbi tekmovalcev — katerih je bilo okrog 600 — kakor po njihovi kvaliteti, saj imamo v vrstah tega delavstva najboljše smučarje v naši državi in končno radi udeležbe odličnih zastopnikov, ki so se udeležili velikega praznika jeseniškega športnega delavstva. Izredno je ugajal sprevod armade delavskih športnikov, kakršnega Jesenice še niso videle. Bil je to velik praznik jeseniškega športnega delavstva, za katero ima res veliko razumevanje vodstvo KID. V naslednjem prinašamo rezultate prvakov:

Sankači — dvosedežna. 1. Gašperin Rudi 7,47 sek., žična valjarna.

Sankači — enosedežno. 1. Penga. Anton 7 min. 56 sek., železniški od.

Dame slalom 500 m. 1. Praček Alojzij 1 min. 1.01 min., mezdni urad.

Veleslalom 1 km — seniorji. 1. Levstik Alojz, 2 din 20.3 sek., kotlarna.

Tek na 4 km seniorji. 1. Stana Slavko 16 min. 46 sek., opekarna.

Kombinacija. 1. Knific Jože 256 točk Javornik II.

Solo skoki — seniorji. 1. Klančnik Karol 103 točk, kotlarna.

Solo skoki — juniorji. 1. Bukovnik Leon 118 točk, ekonomat.

Tek — 18 km. 1. Smolej Franc 1.6.57, Cevarna.

Slalom 500 m — obratovodje. 1. Luckmann Pavel 31 sek., Železniški odd.

Slalom 500 m — juniorji. 1. Vovk Miran 31.5 sek., Hladnovaljarna.

Štafeta juniorjev 4×4 km: 1. Hladnovaljarna 1 ura 25. min. 53 sek. (Razinger Alojz, Pogačnik Zdravko, Knific Drago, Brun Engelbert).

Veleslalom 1 km, juniorji: 1. Bertoncelj Jože, Mehanična, 2 min. 11.3 sek.

Mladina je tekmovala v slalomu pri Celjski koči

Mladinski slalom, ki ga je priredila Savinjska podružnica SPD pri Celjski koči, je prinesel te-le rezultate:

1. Marinko Anton 46, 2. Pretner Ivo, 3. Ivanček, 4. Ernest.

Popoldne so tekmovali boljši naraščajniki in juniorji na mnogo daljši progi. Prvi je bil Slon v času 1.52.4, 2. Bricko 2 min., 3. Breznik 2.7 min.

Klasična kombinacija mariborske zimskošportne podzveze

V Ribnici na Pohorju se je vršilo tekmovanje za prvenstvo mariborske zimskošportne podzveze v klasični kombinaciji, v kateri so bili doseženi tile rezultati.

Dopoldne je bilo tekmovanje na 15 kilometrov. Nastopilo je nad štirideset tekmovalcev. Rezultati: 1. Fanedl (ISSK Maribor) 52.10; 2. Šubic Janko (Maribor) 56.25; 3. Krančič Leopold (Železničar) 56.32.

Popoldne se je po opravljenih blagoslovitvenih obredih začelo tekmovanje v skokih na novi skakalnici kot drugi del tekmovanja v klasični kombinaciji. Rezultati: 1 Vele (Maribor) 136.5 točk; 2. Marguč (Maribor) 135; 3. Fanedel (Maribor) 134.9; 4. Jurič (Maribor) 134.5; 5. Krančič (Železničar) 132.4 točk.

Na podlagi doseženih rezultatov v teku in skokih je končni placement v klasični kombinaciji naslednji: 1. Fanedel 384.5 točk; 2. Krančič 330; 3. Sorec (Maraton) 283.9 točk; 4. Skočir Ivan (Maribor) 288.2; 5. Kralj Lojze (Maraton) 284.2 točk.

Zvezni tečaj za skoke v Planici

od 17. do 26. januarja.

Zveza priredi tečaj za tekmovalce v skokih v dneh od 17. do 26. januarja v Planici. V tečaj so sprejeti: od Sm. kluba Ljubljana: Karel Klančnik, Peter Florjančič, Jože Nedog, Bevc Edo, Javornik Ivo; Sportni klub Planina: Rudolf Finžgar; HPD Runolist, Zagreb: Rudolf Rakovec; Sportni klub Ilirija: Šušteršič Slavko, Franc Pribošek, Janko Mežik, Leopold Gregorij, Zupan Janko, Ažman Dane; Sm. klub Dovje-Mojstrana: Albin Jakopič, Gregor Klančnik; Sm. klub Celje: Fedor Gradišnik; Hašk: Franjo Dvoržak; S. K. Bratstvo: Pogačnik Tone in Sm. klub Bohinj: Novšak Albin.

Vsi tekmovalci imajo brezplačno hrano in stanovanje, vožnjo pa morajo plačati sami in se lahko okoristijo z ugodnostjo polovične vožnje, ako kupijo pred odhodom turistovsko izkaznico za desetdnevno bivanje v Planici. Tekmovalci se morajo javiti v sredo 17. t .m. vodji tečaja g. dr. L. Baeblerju v domu Ilirija ter morajo prinesti s seboj poleg svojih osebnih potrebščin skakalne in turne smuči.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Ljubljanska atletska podzveza, službeno. Začetek zimskega treninga bo v sredo, dne 17. t. m. ob 19 v telovadnici II. Drž. realne gimnazije, vhod v Ciril-Metodovi ulici. Treningi bodo ob sredah in sobotah od 19 do 21. Ob nedeljah bo trening cross-country-tekačev ter metalcev na igrišču ASK Primorja s pričetkom ob 10. Tehnični referent.

ZFO

Smuške tekme Slomškovega okrožja v Kamnici pri Mariboru.

V nedeljo, dne 14. januarja so se vršile v Kamnici pri Mariboru smuške tekme, katere je organiziralo Slomškovo okrožje ZFO v Mariboru. Tekmovali so mladci v smuškem teku na progi 6 km ter člani v patrolnem teku na 12 km. Udeležba je bila zelo lepa, ker je tekmovalo 30 tekmovalcev: 17 mladcev in 13 članov. Proga je bila precej naporna. Na štartu se je poleg tekmovalcev zbralo še mnogo drugega občinstva. Tehnično vodstvo tekem je brezhibno funkcijoniralo ter so tekme potekle v največji disciplini ter točno ob določenem času. Ob 2 popoldne so startali mladci. Od 17 mladcev je prišlo 12 na cilj, ostali so izstopili. V patrolnem teku so tekmovala 4 moštva. Po tekmah se je vršila v Društvenem domu čajanka. Okrožni predsednik br. Geratič je pozdravil navzoče tekmovalce ter goste ter razglasil izid tekmovanja. Mladci: Zierer Emil, Kamnica 35 min., Špindler Hinko, Kamnica, 36:17.6, Marinšek Jože, Kamnica, 38:15, Kajzer Stanko, Kamnica. 40 min., Pistotnik Slavko, Maribor I., 42 min. Člani: Prvo moštvo v postavi: Makovec, Zierer H., Dolamič Mirko, Kamnica, 1:05.20; II. moštvo: Maribor I. v postavi: Curk Mirko, Sadek Emil in Benedičič Joža v času 1:10 49.3; tretje moštvo Kamnica v postavi Čeh Oto, Čelofiga in Fak v času: 1:16.03.6; zadnje je prišlo na cilj moštvo odseka Maribor V. Zmagovalci so prejeli lepa darila in diplome. S fantovsko himno se je lepa okrožna prireditev zaključila v splošno zadovoljstvo vseh tekmujočih.

Glas iz soseščine v Ljubljani

Graški dnevnik »Tagespost« je objavil lep članek pod naslovom »Ljubljanski sprehodi« izpod peresa priznanega raziskovalca in starinoslovca prof. dr. Walterja Schmida. Pobudo za članek je dala stoletnica Muzejskega društva in nje praznovanje. Pisec opisuje, da je ob tej priliki mogel videti, kako je Ljubljana v zadnjih dobah napredovala v gradbenem in regulacijskem oziru in kako čimdalje bolj dobiva zunanje lice velikega, pa lepega mesta. Hvali tudi njen znanstveni napredek in izraža priznanje vsem možem, ki jo tudi v tem oziru vztrajno dvigajo na mednarodno višino. S svojim pregledom zgodovine je kot kulturno središče opisuje najbolj pod vidikom zgodovine, raziskovanj in zgodovinskih spomenikov. Ob modernem licu Ljubljane pa je poln priznanja do Plečnikovega dela, ki se javlja v vsej rasti glavnega mesta naše ožje domovine. Omenja zlasti »trimostovje«, Čevljarski most in Žale, med zgodovinskimi ostanki na zlasti rimski zid in ureditev ondotnega prostora. Med kulturnimi ustanovami omenja Moderno galerijo, muzej in našo dvajsetletno najvišjo znanstveno ustanovo — univerzo. Pisec tudi Linhartove proslave ni pozabil omeniti, omenja pomen Mestnega muzeja in njegovo lepo ureditev. Skratka: članek, čeprav je le priložnosten, je kar lep pregled Ljubljane kot kulturnega središča Slovencev in v prijetni obliki odkriva bralskemu krogu zgoraj omenjenega lista, da Ljubljana že zdavnaj ni več »dolga vas«, ampak lepo, moderno in kulturno mesto, ki si smotreno gradi svojo dragoceno tradicijo. Pisec, ki je tudi pri nas znan slehernemu izobražencu in je kot mednarodno priznani zgodovinar prisostvoval tudi proslavi Muzejskega društva, je s tem člankom po graškem dnevniku »Tagespost« doprinesel lep delež k medsebojnemu razumevanju med narodom tostran in onstran Karavank.

Ptuj

Zveza Maistrovih borcev, sekcija Ptuj, vabi svoje člane na redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, 21. januarja ob 9 dopoldne v Narodnem domu v Ptuju.

FO in DK v Ptuju uprizorita v nedeljo, dne 21. t. m. ob 15 v Mestnem gledališču dramo: »V temoti« v treh dejanjih. Cene prostorom: 10, 8, 6 in 3 din. Vsi vljudno vabljeni!

Tujski promet v letu 1939. V preteklem letu je obiskalo Ptuj 2468 tujcev, od teh 1741 Jugoslovanov, ki so prenočevali v našem mestu 5957 krat in od tega Jugoslovani 3022 krat. V letu 1938 je bilo 2246 tujcev, prenočnin pa 7586. Od inozemcev so na prvem mestu Nemci, ki jih je prišlo 596 in so prenočevali 2575, nato Italijani, Madžari, Francozi, Čehi in Slovaki, Poljaki, Romuni, Belgijci, Švicarji, po en Bolgar in Anglež, pet iz ostale Evrope ter dva iz Južne Amerike.

Zastrupila se je na dosedaj še nepojasnjen način 14-letna Ana Furek, hčerka posestnika v Zgornji Hajdini. Pred dvema dnevoma so imeli doma koline, ki so zvezane z veliko pojedino in se je zato Anica najbrž pri jedi zastrupila. Revico so v hudih bolečinah prepeljali v ptujsko bolnišnico, kjer pa ji niso mogli pomagati in so jo zato starši v obupnem stanju prepeljali nazaj domov. Imajo zelo malo upanja, da bi ostala pri življenju.

V Mestnem vrhu je zmrznila Ivana Kodrič, ko je šla zvečer od posestnika Martina Cajnka proti domu. Po izjavi njenega sina, ki služi za hlapca pri Cajnku, je njegova mati prišla vsak dan k Cajnku na kosilo, ker sama ni imela sredstev za preživljanje. Vsak dan pa se je redno vračala domov prenočevat.

Napad. Ko je šel 24-letni kočarski sin Alojz Danko iz Smolinc, občina Sv. Andraž v Slovenskih goricah, k svojemu bratu po čevlje, je na poti v gozdu stopil izza drevesa neznan moški in ga hotel ustreliti. K sreči pa ga je zadel samo v desno roko. Napadalca Danko ni spoznal, pa tudi za vzrok napada ne ve.

Ogrski zunanji minister grof Csaky (levo) in italijanski zunanji minister grof Ciano (desno) ob nedavnih razgovorih v Benetkih

Iz Julijske Krajine

Msgr. Anton Berlot — 80-letnik. V petek, dne 12. januarja je praznoval msgr. Anton Berlot, kanonik goriškega stolnega kapitlja, svoj osemdeseti rojstni dan. Rodil se je na Kanalskem vrhu 12. jan. 1860. Kmalu po svetovni vojni je bil kot kanalski dekan imenovan za stolnega kanonika in se je naselil v Gorici, kjer je sedaj starosta goriškega stolnega kapitlja in vodilna osebnost goriške duhovščine. Svojo 80-letnico obhaja v popolni duševni svežosti. Njegov duh je veder in še vedno borben, njegov spomin čudovito ohranjen, njegovo zanimanje vsestransko in mirno opravlja še vse svoje posle. Škoda, da tej duševni bistrosti in neugnanosti ne odgovarja njegov telesni položaj. Že pred dobrim letom ja začelo nagajati srce, ki ne dovoljuje, da bi se slavljenec svobodno gibal in delal svoje priljubljene popoldanske sprehode. Šibkost srca ga veže na svoj dom in je moral tudi svojo 80-letnico obhajati v zatišju svojega stanovanja. V sredo, 17. januarja bo godoval. Njegov mogočni patron mu bo gotovo izprosil še vrsto zdravih let. Tej prošnji se z iskreno vnemo pridružujemo vsi njegovi nešteti prijatelji, čestilci in znanci: Bog nam ohrani monsignora Berlota še dolgo čilega, vedrega in zdravega na duhu in telesu!

Poroka. V četrtek, dne 11. jan. se je poročil na Kneži pri Podmelcu g. nadporočnik August Lapajne z gdč. Olgo Kenda iz ugledne knežke hiše. Cerkvene obrede je opravil nevestin bratranec, komenski dekan g. Kos. Novoporočenemu paru želimo obilo božjega blagoslova!

Podgora pri Gorici. Naš politični tajnik Stefanelli Ubaldo je prestavljen. Na njegovo mesto je imenovan g. Diblas iz Gorice. Odhajajoči tajnik je gospodaril pri nas vrsto let, vendar po njem ne bomo nič žalovali, saj smo za njegove oblasti pretrpeli znano Lojzetovo žaloigro.

Opomba uredništva. Prvega pisma nismo prejeli!

Španski otroci begunci so se vrnili

Med špansko državljansko vojno je bilo na tisoče otrok iz Španije poslanih v Anglijo, Francijo, Belgijo, Mehiko in Sovj. Rusijo. Večina teh otrok se je že vrnilo domov v Španijo. Narodna španska vlada se že delj časa pogaja s sovjetskorusko vlado glede na povratek španskih otrok. Kakor poročajo iz Madrida, bo v kratkem več begunskih otrok prišlo nazaj v Španijo. Te otroke bodo najprej porazdelili v različne domove okrog Madrida, kjer bodo pod državnim nadzorstvom, da jim iztrebijo »strup« dva- do triletne komunistične vzgoje. To delo bodo opravljali sami preizkušeni vzgojeslovci.

800.000 naropanih knjig in rokopisov je spet prišlo v Španijo

Po koncu španske državljanske vojne so spomladi 1939 ustanovili v Madridu »narodno bibliografsko službo« z nalogo, da naj dožene sezname vseh izgubljenih dragocenih knjižnic in naj izsledi tiste književne dragocenosti, ki so jih bili rdeči poskrili. Ta ustanova je lani dovršila mnogo dela. Krog 800.000 naropanih knjig in rokopisov je dobila nazaj.

Med številnimi dragocenimi rokopisi so tudi »Poema del Cid«, dnevnik Izabele Katoliške in dnevnik Juane Enriquez. Našli so še originalno listino poslednje špansko-nemške trgovinske pogodbe, kjer je podpisan rajni Hindenburg.

Slovaški poslanik v Moskvi

Kakor so iz Moskve nedavno poročali nemškim listom, se je v Moskvi nastanil slovaški poslanik Franc Tiso v bivši palači rdeče španskega poslaništva. Franc Tiso je bratranec slovaškega predsednika msgr. Jožefa Tisa. Z nastopom novega slovaškega predsednika je prenehalo bivanje prejšnjega češkoslovaškega poslanika v Moskvi, Fierlingerja, ki se je čez Odeso odpeljal v Francijo.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(235) »Vesta kaj,« je rekel Sahib, najpametnejši od njih, »splezali bomo na kokosovo palmo in bomo metali kokosove orehe nizdol. Potem bo Sambo prišel in ujeli ga bomo na zanko!« Druga dva sta pritrdila, češ, to je izvrsten načrt!

(236) Kmalu se je Sambo resnično prikazal, da bi si nabral orehov. Z enim samim udarcem svojega mogočnega rilca je strl velikanski oreh. A ko je z rilcem začel piti kokosovo mleko iz oreha, je prifrčalo po ozračju... »To bo pa kača,« si je mislil Sambo in je dvignil glavo. Pa je zapazil trojico moških. Ves besen je z rilcem objel palmo in jo je stresal in butal.

✚

Previden s tolažili svete vere nam je umrl naš srčno ljubljeni mož, oče, stari oče, tast, svak in stric, gospod

IVAN HORVAT

orožniški stražmojster v pokoju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 17. januarja 1940, ob dveh popoldne izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1940.

Avgusta roj. Goslar, žena;
Ivan, zav. uradnik, sin; Vlada por. Mejač, Vida, prof., hčerki; Franc Mejač, banski tajnik, zet; Slava roj. Majdič, snaha; vnuki ter ostalo sorodstvo

Vsem duhovnim sobratom sporočava žalostno vest, da je Vsemogočni poklical k Sebi prečastitega gospoda

Nikolaja Žuglja

župnika v pokoju

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo, dne 17. januarja, ob 9 dopoldne s sveto mašo na pokopališče v Dravljah.
Naj počiva v miru!

Dravlje, Št. Vid, dne 15. januarja 1940.

Valentin Zabret, dekan — Mirko Bartol, ekspozit

Lov z letalom 34

»Saj teči ne bo treba! Poglej tistile vrh tamle! Ti si izpazil strugo, jaz pa nekaj drugega. V onemle vrhu je komaj sto čevljev visoko duplja. Ako prideva do nje, sva rešena in gospod Jasper se bo lahko obrisal. Pobočje je namreč gladko, zato ne bo imel kritja, midva pa lahko valiva skale nanj.«

Tim se molče spravi na noge in se opoteče, tako da bi kmalu padel. Razdalja ni bila večja ko četrt milje, vendar pa je še Jocku izpila vse moči do kraja, pri Timu je bil pa pravcati čudež, da je sploh mogel prilesti sem gor. Tako čudnega kraja še nista videla. Bil je bolj podoben kleti nego duplji. Kakor da bi bil kak velikan vzel v roke ogromen kramp in si v gorski bok izkopal brlog. Bila je duplja skoraj štirioglata in široka kakih petdeset metrov. Skala v ozadju je visela nekoliko naprej, ospredje pa je tvorila ograda iz skal.

»Ej, bratec, ne bo danes prvič, da bo ta kraj služil za utrdbo!« reče Jock, ko si je vse ogledal.

»Tem bolje,« odvrne Tim, ležeč zleknjen po tleh kakor da je mrtev. »Kje je Jasper?«

»Prihitel je na dno najinega pobočja. Sicer ne razumem, kaj vpije, pa lahko sklepam iz njegovega obraza.«

»Ko bo jel plezati po strmini, me pokliči, da ti pomagam valiti skale!«

»Kar lepo počivaj! Z mastrom Jasperjem že sam opravim.«

V ogradi je bilo polno skal. Jock se je spravil nad eno, jo zazibal preko roba in pognala se je z velikimi skoki po strmem pobočju. Jasper jo je takoj zagledal pa mu ni bila všeč.

»Jasper mora položaj premisliti. Ta čas pa se lahko malo okrepčala. Sva pa malico tudi pošteno zaslužila.«

Tim je kar leže pojedel svoj delež. Jock pa je stal ob vhodu in pazil na Jasperja. Počitek in okrepčilo sta ju poživila.

»Najhujše bo, da nimava nikjer vode,« zaskrbi Tima.

»Morda se bo pa le dobila. Bom kmalu pogledal naokoli. Misliš namreč, kako bova prestala oblego. Jaz pa mislim, da je sploh ne bo, ker Jasper ve, da bi bila brezuspešna.«

»E, Jock, le verjemi, da ne bo kmalu odnehal, saj je petdeset tisoč funtov kaj čeden denar.«

»Kaj pa naj začne? Živeža nima pri sebi. Zato midva lahko dalje vdrživa ko on, v temi pa jo pobriševa.«

»Saj pojde pomočnikov iskat! In če pridobi zase Glynt, bova imela vso drhal za petami!«

»Kako daleč je do Glynta?«

»Kvečjemu dve milji.«

»To nama res utegne prekrižati račune. In najbrž imaš prav, kajti Jasperja že ni nikjer več videti.«

39. Še en pes.

Fanta sta se spogledala. Tim je bil slabe volje, Jock pa je tuhtal.

»Do Glynta, praviš, je dve milji. Tam bo moral Jasper ljudi šele zbirati, potem pa bodo morali zopet hoditi do sem. Časa imava torej dobro uro, če ne še več.«

»A kaj nama to pomaga?« ga bridko zavrne Tim. »Oba sva do kraja izmučena. Ako torej kreneva proti Garvu, naju bodo falotje došli, preden bova sredi pota.«

»To je seveda res. Zato bova pa tudi povsod drugam prej šla ko v Garev.«

»Kako to?«

»Zato, ker bo tudi Jasper najprej prišel na misel, da sva šla v Garev.«

»Poglej, na to se pa še spomnil nisem.«

»Lahko tudi tu ostaneva. S skalami zadrživa celo četo.«

»Morda,« reče Tim negotovo. A brez vode v tej vročini ne vzdriža dolgo, oni pa tudi ne bodo zlepa odnehali. Morda naju bodo oblegali dneve in dneve.«

Vodo moram pa res poiskati; daleč gotovo ni. Najina duplja je stara utrdba, saj lahko spoznaš že samo iz skalne ograde. In ljudje, ki so se v njej branili, so vendar tudi potrebovali vodo.«

Jel je iskati. Pod skalo v ozadju so bila tla na nekem mestu videti vlažna. Z nožem je poskusil plast razkopati in je kar hitro zadel ob nekaj trdega. Privlekel je stvar iz zemlje in začuden ogledoval kovinsko čašo, nekakšno skodelo nenavadne oblike. Bila je črna ko oglje in težka kakor da je iz svinca. Vode pa le ni našel. Čašo je nesel pokazat Timu, ki se je bil zleknil v travo.

»Čaša dokazuje, da so v davnih časih res bili ljudje v tej duplji. Če pa je bila kdaj tudi voda, se je pa gotovo posušila.«

»Torej tudi midva tukaj ne moreva ostati. Glej, Jock, jaz sem se nekoliko odpočil. Miljo ali dve bi se upal priti. Ali je v bližini še kak prostor, kjer bi se Jasperju mogla skriti?«

»Glynt.«

»Ali si znorel?«

»Kolikor vem, še ne,« se nasmehne Jock. »Saj je Glynt kraj, kjer bi naju Jasper najmanj iskal. Seveda pa ne pojdeva v vas samo. A videla sva nad vasjo hrib in na njem nekaj grmovja. Tam bi bilo kar dobro skrivališče. Če bi mogla torej priti tako daleč, bi se v gošči skrivala do noči, v temi pa se čez hribe vrnila na tvoj dom.«

»Jock, ta misel ni slaba. Če bi mogla priti tja, bi bila res na varnem. Temu nerazsežnemu grmovju pavijo Modrijanov les. O hrastih trdijo, da so stari tisoč let, pod njimi pa raste tako gosto grmovje, da tvori pravcati blodnjak. Če se v njem skrijeva, naju menda živa duša ne najde.«

»No, potem pa kar velja,« reče Jock veselo. »Samo če boš mogel hoditi?«

»Bom že kako,« se mukoma spravlja Tim na noge.

»Tole čašo bi rad vzel s seboj, ker je gotovo silno stara, le škoda da je pretežka.«

»Jo pa kam skrij! Saj bova še kdaj prišla semkaj.«

Jock jo vtakne med dve skali in podasta se na pot. Tudi veliki pes Prowler je bil že truden. Hodili so tako, da jih Jasper ni mogel opaziti. Ko so prišli na greben, je bila hoja lažja, kar se je vsem prileglo, saj je bil dan vroč. Prehodili so miljo in prišli do studenca ledeno mrzle vode. Napili so se vsi; tudi Prowler. Potem pa so opisali velik polkrog, se prerili skozi trnje vrh grebena in že zagledali pod seboj dolino z Glyntom.

Glynt je bil nekoč prav čedna vas, saj so bile hiše zidane iz kamna in pokrite s škriljem. Zdaj pa so vse razpadale. Skozi dva ali tri dimnike se je kodral dim, sicer pa razen treh strganih otrok, niso opazili nobenega človeka.

»Ali Jasperja kje vidiš?« vpraša Jock.

»Ne.«

»Dolino morava prečkati.«

Tim vzdihne: »Torej bova morala dol in onstran reke še enkrat gor. Trda bo, Jock.«

»Eh, kaj! Bova pa zato tudi varna ko nikjer drugje. Po tudi sporočila se bova lahko.«

Da prideta v Modrijanov les, sta morala v dolino. Daleč nad vasjo sta prekoračila globoki hudournik, kar ju je dobro osvežilo, potem sta pa na drugi strani plezala zopet kvišku. Proti vrhu se je Tim tako zelo tresel, da se je Jock zares bal, kaj bo. Bled ko zid se je Tim zrušil na šop trave, Jock pa je stopil na rob odkoder je lahko pregledal vso dolino. Nekaj časa je gledal, potem pa globoko vzdihnil in se vrnil k Timu.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 2 mm visoka petitna vrstica po 5 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamke.

Službe iščejo

Absolventka

trgovskega tečaja, z odliko, s lastnim pisalnim strojem — išče primerno službo v pisarni. Ponudbe v upravi »Slovenca« pod »13« št. 415.

Službo dobe

Šiviljo

ki je izvežbana v prikrojevanju perila, sprejmem. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Izvežbana« 638. (b

Gospodična

Ljubljančanka, ki bi prenočevala doma, se sprejme k 2 majhnima deklicama. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Veselje do otrok« 611. (b

Obrt

Mreže za postelje

najceneje pri Andlovicu, Komenskega ulica 34.

STROJI

Mizarske stroje

nove in rabljene, nudim iz zaloge v Ljubljani, odnosno takoj dobavim iz tovarne. Zalogo si lahko brezobvezno ogledate. Specialna trgovina strojev Dovžan Ivan, Ljubljana, Frančiškanska 4. Telefon 45-42.

Vajenci

Učenko

za večjo trgovino na deželi, katero rabim tudi v pomoč pri gospodinjstvu, sprejmem. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Pridna in poštena« št. 394.

Radio

Radio aparat

manjši, kupim. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Navedena cena« 626. (1

Denar

Hranilne knjižice

3% obveznice

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR
Aleksandrova cesta 40

Kupimo

Poljsko kovačnico

(Feldschmiede), dobro ohranjeno, kupi Ludvik Perme, Cesta v Mestni log 15, Ljubljana. (k

Vsakovrstne

zlato kupuje

po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 5

Žagarske odpadke

jelove in smrekove, suhe, kupimo v vsaki količini. Pogoj je, da so popolnoma brez lubja. Ponudbe na: Zagrebačka dionička tvornica papira, Zagreb 2. (k

Prodamo

Novo moško obleko

krasno, prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 619. (1

TEL. 2951

DRVA PREMOG IV. SCHUMI
DOLENJSKA CESTA

Prima suhe češplje

bosanske, zaboji po 10 kg 58 din, vreče po 50 kg 230 din, franko prevoz - razpošilja G. Drechsler, Tuzla. (1

Posestva

Parcelo za Bežigradom

kupim. Ponudbe v upravo »Sloven.« pod »Gotovina« št. 612. (p

Hišo z vrtom

ob cesti, primerno za obrtnika ali upokojenca, prodam za 15.000 dinarjev. Alojz Dovšek, Trtišče 31, Dolenjsko. (p)

Trgovsko hišo

kupim proti takojšnjemu plačilu, v poštev pride center mesta Maribora ali Celja. Ponudbe upravi »Slovenca« Maribor pod »Trgovska hiša 120«.

Stanovanja

ODDAJO:

Štirisobno stanovanje

oddam v Frančiškanski ulici s 1. februarjem. — Poizve se v pisarni Uniona, Miklošičeva c. 1. (č

Živali

Dva mlada psa

od 6—10 mesecev stara, brakirca »istrijanca« kupim. Bela Pavel, parni mlin v Kovinu. (j

Lovišče v zakup!

Dvoje občinskih lovišč občine Šmartno pri Slovenjem Gradcu, površina 2076 ha in 2287 ha, izklicni ceni po 1500 din, se bo oddalo v zakup dne 19. januarja 1940 pri sreskem načelstvu v Slovenjem Gradcu.

Mirno je zaspal v Gospodu po skrbi in trpljenja polnem življenju naš dobri mož, oče, ded in stric

Jože Krošl

v 83. letu starosti.

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, 17. januarja ob 8 dopoldne iz hiše žalosti Brežice št. 63 na mestno pokopališče.

Maše zadušnice se bodo darovale v brežiških cerkvah ob dnevih, ki jih bomo naznanili.

Brežice, Ljubljana, Slovenske Konjice, dne 14. januarja 1940.

Antonija, žena;
Jože, Marija, Ivan, Anton, otroci;
vnuki in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

Moderni in poceni, sveži in suhi

† ŽALNI VENCI

IN ŠOPKI
LEPE IZDELAVE
STALNO NA ZALOGI

„Roža“

Cvetličarna Ljubljana, Frančiškanska ul. 3
nasproti hotela „Union“ Telefon 31-74

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujeva vsem, ki ste najino drago sestro

MARIJO MLAKAR

med boleznijo obiskali, ki ste ji pomagali prenašati trpljenje, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, in vsem, ki ste nama izrazili svoje sožalje. Bog plačaj!

Sveta maša zadušnica bo v cerkvi sv. Petra v petek, dne 19. januarja 1940, ob 6.30 zjutraj.

Ljubljana, dne 15. januarja 1940.

Janko in Frančiška Mlakar

Umrl nam je naš nad vse dragi papa, tast, stari oče, svak in stric, gospod

Jakob Traun

zasebnik

v 80. letu starosti.

Pogreb nepozabnega bo v torek, 16. januarja ob 3 popoldne iz hiše žalosti, Glince-Vič, Tržaška cesta 54, na pokopališče na Viču.

Maša zadušnica bo v sredo, 17. januarja ob 7 zjutraj v farni cerkvi na Viču.

Ljubljana-Vič, dne 15. januarja 1940.

Minka, Rado, Vera, otroci — in ostalo sorodstvo.

Vsem svojim cenjenim odjemalcem sporočava žalostno vest, da je nenadoma umrl naš družabnik, gospod

Julij Lončar

Blagega pokojnika, ki smo ga izgubili v sredi njegovega neumornega dela, ohranimo v trajnem častnem spominu.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1940.

Tvrdka Lončar - Raška - Starè

Umrl je naš ljubi brat, blagi svak in dobri stric, gospod

Albin Kosem

hranilnični kontrolor v pokoju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 17. januarja 1940, ob 16 izpred mrliške veže Zavetišča sv. Jožefa (Vidovdanska cesta 9) na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. januarja 1940.

Žalujoči brat Josip
in rodbine: Kosem, Chwatal, Guzelj, Karlin, Pehani in Turk

Nenadoma nas je zapustil naš nad vse ljubljeni soprog, brat, zet, svak in stric, gospod

Jules Lončar

trgovec

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 16. januarja 1940, ob dveh popoldne iz hiše žalosti, Poljanska cesta 5, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. januarja 1940.

Žalujoča soproga Adela; rodbine Lončar, Jerman, Oražem

Brez posebnega obvestila.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič